

ИКОНОМИКА

economy
MAGAZINE

economic.bg

**ДВЕТЕ
БЪЛГАРИИ**

THE TWO PARTS
OF BULGARIA

**ДА ЧАКАМЕ ЛИ
ЗА ЧАКАЛНЯТА
НА ЕВРОТО**

SHOULD WE
WAIT FOR THE
EUROZONE WAITING

ROOM

**30 ГОДИНИ
„МИСТЪР И МИСИС
ИКОНОМИКА“**

30 YEARS
MR. AND MRS.
ECONOMY

**ОЛИВИЕ МАРКЕТ: БЪЛГАРИЯ СЕ
НУЖДАЕ ОТ НАДЕЖДНО И ЧИСТО
ВЪГЛИЩНО ПРОИЗВОДСТВО**

OLIVIER-MARQUETTE: BULGARIA IS IN NEED OF
RELIABLE AND CLEAN COAL-BASED PRODUCTION

ISSN 1314-376X

9 771314 376013

Sofia CyberSec 2020

Sofia Tech Park
www.sofiacybersec.com

Organised by

Digital
National
Alliance

ECONOMIC·BG

ИКОНОМИКА
economy MAGAZINE

Partners

БИЗНЕС БАНКИРАНЕ

**ЗАЕДНО ПРЕВРЪЩАМЕ ДОБРИТЕ
ИДЕИ В УСПЕШЕН БИЗНЕС**

Научете повече на

*7224

postbank.bg

Postbank

- 6** Хората на двете Българи
People of the two parts of Bulgaria
- 14** Марияна Николова: Има стимули за трайното завръщане на българите от чужбина
Mariyana Nikolova: There are incentives for the long-term return of Bulgarians from abroad
- 18** Оливие Маркет: България се нуждае от надеждно и чисто въгледно производство
Olivier Marquette: Bulgaria is in need of reliable and clean coal-based production
- 24** 30 години Mr. & Mrs. Икономика
30 Years Mr. and Mrs. Economy
- 30** Да чакаме ли за чакалнята или смело напред
Should We Wait for the Waiting Room or Go Ahead
- 36** Ще доведе ли коронавируса до глобална рецесия?
Will the Coronavirus Trigger a Global Recession?
- 39** Скритата рационалност на Брекзит
Brexit's Stealthy Rationality
- 42** Жозе Салою: Финтех е важен ускорител
Jose Saloio: The fin-tech is an important accelerator
- 44** Марко Андрич: Лидер е титла, която трябва да бъде заслужена
Marko Andric: The Business Leader Is a Title that Must Be Earned

- 48** Елиана Богданова: Монетата винаги има две страни
Eliana Bogdanova: A Coin Always Has Two Sides
- 52** Българска компания е един от най-големите инвеститори в САЩ
Bulgarian company is one of the biggest investors in USA
- 56** Розови очила за късогледни
Pink Glasses for Short-Sighted People
- 58** Успешната формула на кооперирането
The Successful Formula of Cooperation
- 60** Прагматични отговори на трудни въпроси
Pragmatic answers to tough questions
- 64** Ралица Карамфилова: Само цялостният подход прави защитата надеждна
Ralitsa Karamfilova: Only the comprehensive approach brings reliable security

- 66** Вихрен Славчев: Киберсигурността е път, по който се върви дълго
Vihren Slavchev: Cybersecurity Is a Path You Have to Follow for a Long Time
- 68** София Тех Парк става пристан за технологични нوماди
Sofia Tech Park Is Turning into a Haven for Digital Nomads
- 72** Мислещите хора и машини
Thinking People and Machines
- 74** Бъдещият господар на света
The Future Ruler of the World
- 77** Годината на стрийминга
The Year of Streaming
- 80** Цената на бързата диагностика
The Price of Rapid Diagnostics

- 82** Попътен вятър в колелата
Fair Wind in the Tyres
- 84** Трансметрикс: Спрете да превозвате въздух
Transmetrics: Stop Shipping Air
- 86** От боята до стената и напътък
From the Paint to the Wall and Beyond
- 90** Силата на меките умения
The Power of Soft Skills
- 94** Константин Бояджиев: Съживяваме изоставени индустриални зони с мисъл за бъдещето на града
Konstantin Boyadzhiev: We are reviving abandoned industrial areas while thinking about the future of the city
- 98** Биопазарът разчита на доверие и лично отношение
The Bio Market Relies on Trust and Personal Approach
- 102** Тренирай, за да си успешен
Train to Be Successful
- 104** Човешката памет и нейните тайни
Human Memory and Its Secrets
- 108** Трудностите на арт предприемачеството
The Hardships of Art Entrepreneurship
- 112** Тройна доза въображение
Triple Dose of Imagination
- 118** Линията, която води напред
The Line That Leads Forward

България отвътре и отвън

В последните 30 години твърде голяма част от българите избират да търсят по-добър живот, знания и реализация извън пределите на страната. Има ли как да ги привлечем обратно? Има ли как да задържим българите тук? В темата „Другата България“ питаме хора, които имат поглед и отвътре, и отвън. За мерките за овладяване на демографската криза разговаряме и със заместник министър-председателя Мариана Николова.

Обществото ни е разделено на две и по друга особено важна тема - трябва ли България да следва курса към еврото, или да изчакаме с „чакалнята“. Мнения по въпроса споделят доц. д-р Красен Станчев, доц. Григорий Вазов и Стоян Панчев.

Лице на корицата ни е Оливие Маркет – президент на Ей И Ес България и на Американско-българската търговска камара. Той коментира бизнес средата и перспективите пред енергийния отрасъл на фона на устрема на ЕС към по-зелено бъдеще.

В броя ви очакват срещи с изобретатели, предприемачи и мениджъри в сферата на финансите, търговията, изкуствения интелект, агробизнеса и изкуството.

Приятно четене и весели празници!

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор

NEVENA MIRCHEVA
Editor-in-Chief

Bulgaria Inside and Out

EDITORIAL

In the last 30 years, too many Bulgarians chose to look for a better life, knowledge and realization beyond the borders of the country. Is there a way to attract them back? Is there a way to keep Bulgarians here? In the topic “The Other Bulgaria” we ask people who have a point of view from the inside and out. We talk with the Deputy Prime Minister, Mariana Nikolova, about the measures for tackling the demographic crisis.

Our community is divided into two on another important topic, as well – should Bulgaria follow the course to the Euro, or should we wait with the “waiting room”. Assoc. Prof. Krasen Stanchev, Assoc. Prof. Grigoriy Vazov and Stoyan Panchev share their opinion.

Olivier Marquette, President of AES Bulgaria and the American Chamber of Commerce in Bulgaria, is the face of our cover. He comments on the business environment and the prospects through the energy sector against the background of the zeal of the EU for a greener future.

Meetings with inventors, entrepreneurs, and managers in the areas of finance, commerce, AI, agribusiness and the arts are awaiting you in this issue.

Enjoy your reading and happy holidays!

Хората на ДВЕТЕ БЪЛГАРИИ

Ще намерим ли как да задържаме и да привлечаме българите да работят и да се развиват тук, а не в чужбина

Are we going to find how to retain and attract Bulgarians to work and develop here, and not abroad

People of the two parts of Bulgaria

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Кагри, работна ръка, човешки ресурси – така свикнахме да говорим за хората, които работят, или са нужни на работодателите. И е комплимент да ги наречем човешки капитал или таланти. А всички тези хора имат свои съдби и кариера. В търсене на по-добра реализация и доходи, на по-добър живот едни поеха риска да заминат, а други – да останат. Глобализацията отвори границите, затова на онези, които тръгнаха по широкия свят, вече не им слагаме дамба – емигранти. Те просто учат или работят в чужбина и са българи от „Другата България“. Глобализацията размъти смисъла на думи като родина и отечество. Дали „Тук“ или „Там“ – всеки днес

Staffing, manpower, human resources - this is how we got used to talking about the people who work or are needed by employers. And it's a compliment to call them human capital or talents. And all these people have their own destinies and careers. In search of better realization and income, of better lives, some took the risk of leaving and others stayed. Globalization has opened the boundaries, so we no longer put an emigrant stamp to those who have traveled the world. They just study or work abroad and are Bulgarians from the "Other Bulgaria". Globalization has muddled the meaning of words like homeland and motherland. Whether "here" or "there" - today everyone can

избира сам.

Бизнесът се нуждае от хора, иначе липсата им слага таван на растежа. И решение сигурно ще се намери, но трябва активно да се търси. Ако не предприемем адекватни мерки и не овладеем демографския срив, ако българите не откриват достойното препитание в България, ако страната не стане някак по-привлекателна за работа и за живеене не само в София и няколко големи града, никак не е далеч времето, когато двете Българи ще изравняват своята численост. Това не е заплаха, а реална тенденция.

Ще обърнем ли посоката на преселението? Или ще продължим да окайваме стопяваща се България...

Предлагаме две мнения на хора, които имат поглед отвътре и отвън.

choose for themselves.

Business needs people, their lack would set a limit to potential growth. And a solution will surely be found, but it must be actively sought. If we do not take adequate measures and overcome the demographic collapse, if the Bulgarians do not find a decent living in Bulgaria, if the country does not become more attractive to work and to live not just in Sofia and several major cities, the time when the two parts of Bulgaria would even out their numbers is not far. This is not a threat, but a real trend.

Are we going to reverse the direction of migration? Or are we going to continue weeping about the shrinking Bulgaria ...

We offer two points of view of people from the "inside" and from the "outside"

Адв. Румен Чолаков: Или спасителни реформи, или Терминал 1 и 2

Адв. Румен Чолаков е председател на движение „Път на младите“

Attorney Rumen Cholakov is the chairman of the "Way to the Young" movement

Attorney Rumen Cholakov: **Either rescue reforms or Terminal 1 and 2**

Къде е България? Територията или населението, госпожо?... Да, този тъжен хумор стана анекдот. Може би за пръв път от много време в исторически план наблюдаваме едно преселение на народ, народ, напускащ своята държава. Този феномен е дългосрочен и затова е толкова опасен. Не го усещаш рязко и е лесно да го пренебрегнеш, докато един ден не се събудиш и не разбереш, че е твърде късно.

България, гледана отвътре, е красива страна със силен, но беден народ.

Гледана отвън, България за съжаление изостава в региона и то основно по политически причини.

Доста българи напускат България, за някои това е просто евакуация... Но колко точно са те? В „Път на младите“ настояваме правителството да направи преброяване

на българите в чужбина. Официалните данни са за 700 хил. души, а апокрифните - за 3,5 млн. Аз вярвам, че е по-близо до втората цифра. Явно истината плаши. Това е най-тежката оценка за едно управление, когато хората просто си тръгват. Така протестират днес българите – не на жълтите павета, не на Орлов мост, а на Терминал 1 и 2.

Демографският срив... Решението е навън. Време е да станем по-толерантни и отворени към другите и другостта. Да привлечем етническите българи, студенти от Азия, и дори да спрем да мразим нашата собствена диаспора. Защото сякаш „Чужбината“ хем я ненавиждаме, хем ѝ завиждаме. До 2050 г. се очаква населението на света да достигне 9 млрд. души (сега е над 7,7 млрд.). Нима няма да има желаещи да живеят в България? Вярвам, че както Унгария привлича 2000 монголци, които научават езика, адаптират се към културата и остават там за цял живот, така можем и ние. Да стимулираме раждаемостта финансово е по-трудният път. Защото правителството не разполага с ресурсите за това. Ние дори нямаме достатъчно детски градини в София при сегашната раждаемост. Дори не сме си вързали връзките на обувките, как тогава ще изкачим Еверест?

Where is Bulgaria? The territory or the population, madam? ... Yes, that sad humor sad joke. It is perhaps for the first time in a long time that we have historically seen a migration of a people leaving their country. This phenomenon is long-term and became a reality, that is why it is so dangerous. You don't feel it sharply and it's easy to ignore it until one day you wake up and realize it's too late.

Bulgaria, viewed from the inside, is a beautiful country with strong but poor people.

Viewed from outside, Bulgaria, unfortunately, lags behind in the region, mainly for political reasons.

Quite a few Bulgarians are leaving Bulgaria, for some it's just an evacuation... But how many are they, exactly? At Way to the Young, we urge the government to do a census of Bulgarians abroad. The official figures are for 700 thousand people, and the apocryphal ones - for 3.5 million. I believe it is closer to the second figure. The truth is obviously frightening. This is the worst assessment of a governance when people are just leaving. This is how Bulgarians are protesting today - not at the "yellow bricks", not at Eagle's Bridge, but at Terminals 1 and 2.

The demographic collapse... The solution is outside. It is time to become more tolerant and open to others and to differences. To attract ethnic Bulgarians, students from Asia and even stop hating our own diaspora. Because it is as if we hate the "Abroad" and, at the same time, we envy it. By 2050, the world's population is expected to reach 9 billion (now it's over 7.7 billion). Will there be anyone willing to live in Bulgaria? I believe that as Hungary attracts 2,000 Mongolians who learn the language, adapt to the culture and stay there for life, so can we. Promoting birth rates financially means doing it the hard way. Because the government does not have the resources to do this. We don't even have enough kindergartens in Sofia at our current birth rate. We haven't even tied our shoes together, so how are we going to climb Mount Everest?

Факторът Образование безспорно е основен. Де факто България няма нито един университет в топ 1000 в света. От време на време Софийският университет влиза между 850-1000 място в някои милосърдни класации. И как да задържиш най-добрите ученици, когато светът е отворен пред тях? А тези, които остават, какво образование получават, че да бъдат конкурентоспособни в днешната глобална и свързана икономика? Правистите влизат с тройка, после се оплакват от съдебната система. Неизбежно е. Имаме 50 акредитирани висши училища, трябва да закрием поне 20 и да фокусираме ресурсите в един, два или три. Звучи шокиращо? В Обединеното кралство при население от над 66 млн. души имат около 100 университета, а ние сме вече под 7 млн. и едвам запълваме паралелките. Това е истината. Лекарството е сурово, но пациентът се нуждае от него.

” Дайте ПЪТ НА МЛАДИТЕ, преди да сме станали стари

Make Way to the young before we get old “

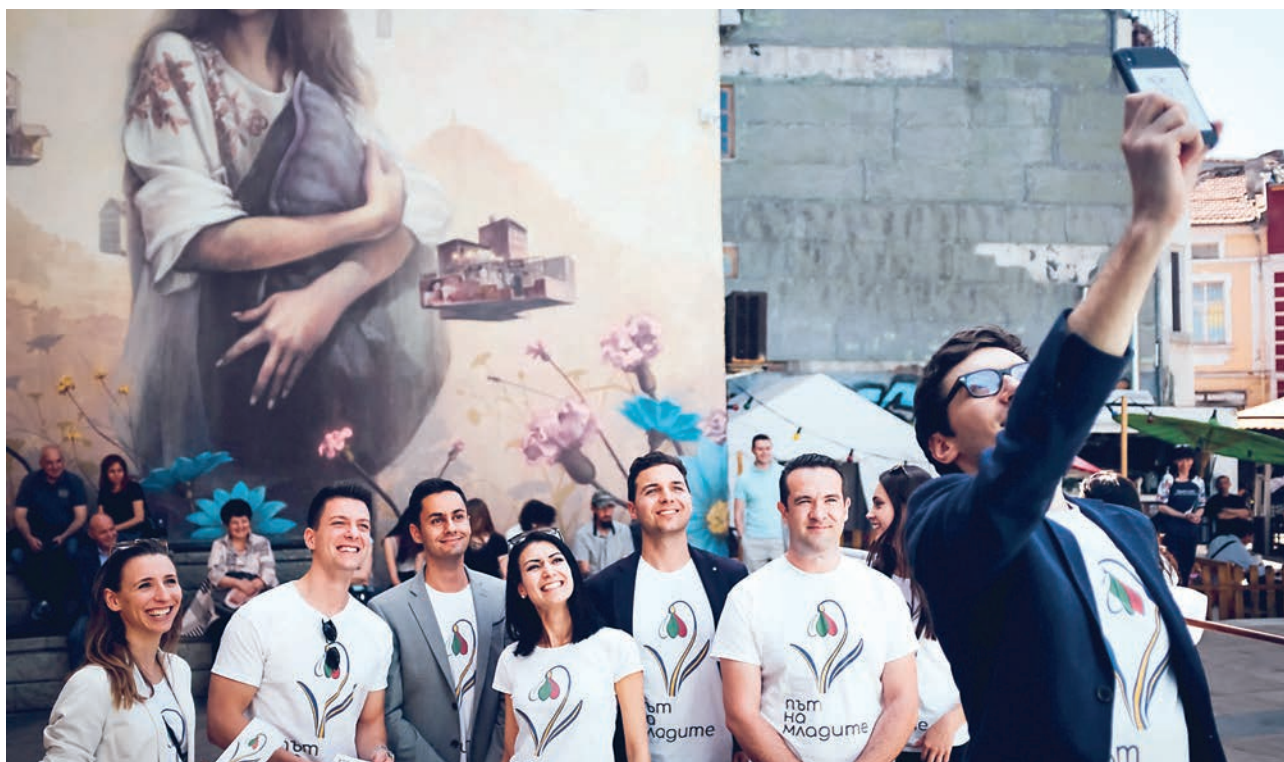
България привлекателна за българите, също и за чужденците... Кое е привлекателно сега? Пътищата, партиите, медийната среда, съдебната система, пенсиите, болниците? Привлекателна е природата и това, че все още има топлота у хората, но и тя намалява. И за около 50 хил. души има добри възможности в ИТ сектора. Това е. Постижимо е България да стане привлекателна за българите, а и за чужденците, но само с много работа. Литва, Латвия и Естония са примерите, които ни дават ясни насоки за развитие.

Дайте ПЪТ НА МЛАДИТЕ... преди да сме станали стари.

The Education factor is undoubtedly a major one. In fact, Bulgaria has no universities in the top 1000 in the world. From time to time Sofia University enters between the 850th and the 1000th place in some charitable charts. And how do you retain the best students when the world is open to them? And for those who remain, what education do they receive to be competitive in today's global and connected economy? Applicants are accepted into law school with an average grade, then we complain about the court system. It is inevitable. We have 50 accredited colleges, we need to close at least 20 and focus resources in one, two or three. Sounds shocking? In the United Kingdom, with a population of more than 66 million people, there are about 100 universities, while we are already below 7 million, and barely filling the classes. This is the truth. The medicine is harsh, but the patient needs it.

Bulgaria - attractive to Bulgarians as well as to foreigners... What is attractive now? Roads, political parties, the media, the judiciary, pensions, hospitals? What is attractive is the nature and the fact that there is still a warm connection between humans, but that is also diminishing. And for about 50,000 people there are good opportunities in the IT sector. That is. It is possible to make Bulgaria attractive to Bulgarians and foreigners alike, but only with a lot of work. Lithuania, Latvia and Estonia are examples that give us clear directions for development.

Make Way to the young... before we get old.

Милена Димитрова: Епидемичното гурбетчийство е опасно за България

Милена Димитрова е журналист. Автор е на книгата „Втората България“

Milena Dimitrova is a journalist. She is the author of the book "The Second Bulgaria".

Milena Dimitrova: Epidemic emigration for work is dangerous for Bulgaria

Когато чуя да се говори, че на бизнеса му липсват кадри,... си представям как някой ден внезапно ще се изненадаме от липсващия човешки капитал в България. Също както изведнъж се стреснахме от изпразнения язовир „Студена“ край Перник. Само че мащабите от съвременното епидемично гурбетчийство ще са по-фатални и от безводието. Пресъхват корените ни. От близо 9 млн. население към 1989 г., намаляхме под 7 млн. души през 2019 г. През 2030 г. в България ще живеят по-малко от 4 млн. българи, прогнозира Националният статистически институт.

Демографският срив... се случва пред очите ни. Той няма как да се компенсира магически, от само себе си и набързо. Не виждам обаче адекватни политики за съхранение на „мозъците“ и „мускулите“ в България.

Написах книгата „Втората България“ и осъзнах, че... през Първата и Втората световна война сме дали близо 200 хиляди жертви. А само за трийсет години от 1990 г. досега България без война е намаляла с повече от 3 милиона души. Обезлюдяването на цели села и региони се наложи като трайна и необратима тенденция. Все по-малко вярвам, че икономиката, социалноосигурителната система, здравеопазването и образованието в България са в състояние да приемат обратно изтеклите семейства и да удовлетворят потребностите и очакванията им. Тази „Втора България“ продължава да се рои като за чужд кошер.

Отпечатъкът, който оставиха у мен тези 50 лични истории... Всеки е свободен да построи живота си както и където смята за добре, ако някъде му е тясно. Но съдбите на всеки са пречупени от епохата, историята и геостратегията там, където му е било писано да се роди. В книгата говори един българин от Буенос Айрес, инженер от София, чиято пенсия от Аржентина се оказала стопена от тамошните вълни на инфлацията. Неговият дядо също си пробвал щастието през 1905 г. в Аржентина, но се върнал само след година. Синът му се дипломирал и се оженил в Аржентина, а преместил семейството в Испания. Вече няма

When I hear people saying that business lacks quality employers... I imagine that one day we will suddenly be surprised by the missing human capital in Bulgaria. Just as we were suddenly startled by the empty Studena Dam near Pernik. But the scale of modern epidemic emigration for work will be more fatal than the lack of water. Our roots are drying up. Of the nearly 9 million population by 1989, we have fallen below 7 million in 2019. In 2030, fewer than 4 million Bulgarians will live in the country, predicts the National Statistical Institute.

The demographic collapse... is happening before our eyes. It cannot be magically compensated for by itself and in a hurry. However, I do not see adequate policies for the preservation of "brains" and "muscles" in Bulgaria.

I wrote the book "The Second Bulgaria" and I realized that... during the First and Second World War we gave nearly 200,000 casualties. And in the thirty years since 1990, Bulgaria has lost more than 3 million people without having a war. The depopulation of entire villages and regions has proved to be a lasting and irreversible trend. I am less and less convinced that the economy, social security system, health care and education in Bulgaria are able to accept back the emigrant families and meet their needs and expectations. This "Second Bulgaria" continues to multiply like a foreign hive.

The imprint these 50 personal stories left on me... Everyone is free to build his life the way he wants and wherever he wants, if some place is too small for them. But everyone's destinies are affected by the era, history and geo-strategy of the place where one was destined to be born. In the book we read about a Bulgarian from Buenos Aires, an engineer from Sofia whose pension from Argentina has been snuffed out by the waves of inflation there. His grandfather also tried his luck in Argentina in 1905, but returned only a year later. His son graduated and married in Argentina, and moved his family to Spain. It no longer makes sense for mankind to initiate

смисъл човечеството да вдига революции, щом може да си намира работа по цялото земно кълбо, твърди нашият препатил сънародник. С други думи глобализацията и конкуренцията замитат остротата на революционните ситуации, но на преден план излизат други опасности. Ето как опазването на човешкия капитал се оказва фактор за националната сигурност. За друг българин от Америка националната ни идентичност е като анатомичен орган - у някои е закърнял, други бързат да си го ампутират, у трети боли до гроб.

Гледана отвън, България... е привлекателна и носталгична като природа, климат, планини, море. Светът се плаши от нея, защото не я познава добре.

Гледана отвътре,... бѣка от несправедливост. Намирам за неоправдано противопоставянето на българите в чужбина и българите в България.

Обезлюбяването... се дължи предимно на вътрешно-политически фактори. Българите са принудени в чужбина да търсят по-добра работа, професионална реализация и достойно заплащане. Там никои не ги чака с хляб и сол и те не бягат от гробо.

България ще стане привлекателна... ако сържвата се зарежи осезаемо за хората и за стандарта на живот.

Втората България ще започне да се влива обратно, когато... българите видят, че и тук има възможност за достойни и конкурентни доходи. (1)

revolutions if it can find work all over the globe, says our experienced compatriot. In other words, globalization and competition are sweeping the sharpness of revolutionary situations, but other dangers come to the fore. This is how protecting human capital proves to be a factor in national security. For another Bulgarian from America, our national identity is like an anatomical organ – for some it has become stunted, others rush to amputate it, in others it hurts to the grave.

Viewed from the outside, Bulgaria... is attractive and nostalgic in terms of nature, climate, mountains, sea. The world is scared of it because it does not know the country well.

Seen from the inside... it is full of injustice. I find it unjustifiable to oppose Bulgarians abroad and Bulgarians in Bulgaria.

The depopulation... is mainly due to internal political factors. Bulgarians are forced to seek better jobs, professional realization and decent pay abroad. Nobody is waiting for them there with bread and salt and they are not running away because of any good.

Bulgaria will become attractive... if the state starts taking care of the people and the standard of living.

The second Bulgaria will start coming back when... the Bulgarians see that there is also an opportunity for decent and competitive income here. (2)

” Опазването на човешкия капитал е фактор за националната сигурност, но демографският срив няма как магически да се компенсира

Protecting human capital is a factor of national security, but the demographic collapse cannot be magically compensated for “

Марияна Николова, зам. министър-председател по икономическата и демографската политика:

Има стимули за трайното завръщане на българите от чужбина

Моята програма минимум за 2020 г. е да осигурим икономически растеж, киберсигурност и просперитет за България

My minimum program for 2020 is to ensure economic growth, cybersecurity and prosperity for Bulgaria

Mariyana Nikolova, Deputy Prime Minister for Economic and Demographic Policy:

There are incentives for the long-term return of Bulgarians from abroad

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

—жо Николова, имате ли виждане как да направим България по-привлекателно място за работа и за живеене?

- В Програмата за управление на правителството има конкретни цели и мерки, насочени към подобряване качеството на живот, и ние поетапно ги реализираме. Само за последната година доходите са се увеличили с 11%. Виждам как България става все по-привлекателно място за живот.

- Икономисти твърдят, че вече сме в омагьосания кръг на „няма достатъчно инвестиции, защото няма достатъчно хора“. Така ли е?

- Недостигът на работна ръка е проблем, върху който работим със социалните партньори. Знаете, че беше облекчен режимът на внос на специалисти от трети страни като мярка за компенсирание на този дефицит. Специален акцент в нашите усилия са българските общ-

” Акцент в политиките на правителството е устойчивото увеличаване на доходите и подобряването на условията за живот

A focus of the government policies is put on the sustainable increase of incomes and the improvement of living conditions

“

Mrs. Nikolova, do you have a vision on how to make Bulgaria a more attractive place to work and live?

- There are specific goals and measures in the Government's Program aimed at improving the quality of life, and we are gradually implementing them. In the last year alone, incomes have increased by 11%. I see how Bulgaria is turning into a more and more attractive place to live.

- Economists claim that we are already in the vicious circle of “there are not enough investments because there are not enough people.” Is this statement true?

- The shortage of workforce is a problem we work on with our social partners. You know that the access regime for third-country specialists was simplified as a measure to compensate this deficit. Our efforts were especially focused on the Bulgarian communities in Ukraine, Moldova, Belarus and Serbia. Priority is given to highly qualified staff who receive an EU Blue Card. We are looking for other mechanisms, as well, but we are still facing issues with the shortage of human resources. There is almost no EU country unaffected by this problem. 400,000 people with specific qualifications are needed in Germany each year, and 1.5 million Ukrainians work in Poland. The situation is similar in the Czech Republic, Lithuania and Slovenia. However, I cannot agree that Bulgaria has entered into a vicious circle. The upward trend in foreign direct investment continues. This is also proved by the data of the BNB: In January-November 2019, FDI increased by EUR 989.2 million compared to an increase of EUR 521.6 million in the same period of 2018.

- You make a lot of efforts to convince our compatriots abroad that it is worth returning to their homeland. What

ности в Украйна, Молдова, Беларус и Сърбия. С приоритет се ползват високкоквалифицираните кадри, те получават „Синя карта на ЕС“. Търсим и други механизми, но все още имаме проблеми с дефицита на човешки ресурси. Почти няма държава в ЕС, която да не е засегната от този проблем. В Германия са необходими годишно още 400 хил. души с конкретна квалификация, а в Полша работят 1,5 млн. украинци. Подобна е ситуацията в Чехия, Литва и Словения. Не мога обаче да се съглася, че България е влязла в омагьосан кръг. Тенденцията за увеличение на преките чуждестранни инвестиции се запазва. Това се доказва и от данните на БНБ: за януари – ноември 2019 г. ПЧИ са нараснали с 989,2 млн. евро, при увеличаване с 521,6 млн. евро за същия период на 2018 г.

- Полагате много усилия да убедите нашите сънародници в чужбина, че си струва да се завърнат в родината. Какво би ги мотивирало?

- Средата и качеството на живот без съмнение са основният мотив за повечето хора, когато избират къде да се установят трайно. Затова и в политиките на правителството акцентът е върху устойчивото увеличаване на доходите и подобряването на условията за живот от социална, здравна и образователна гледна точка. Наскоро беше разширен обхватът на процедурата „Национална EURES мрежа“, изпълнявана от Агенцията по заетостта. До 2023 г. новите дейности ще насърчават завръщането на българите от чужбина. Осигуряват им се средства за наем на жилище, за детегледач при липса

would motivate them?

- *The Environment and quality of life are undoubtedly the main motives for most people when choosing where to settle permanently. That is why, in the government policies, the focus is put on sustainably increasing incomes and improving living conditions from a social, health and educational point of view. The scope of the National EURES Network procedure implemented by the Employment Agency was recently expanded. By 2023, new activities will encourage Bulgarians to return from abroad. They will be provided with funds for renting an accommodation and for a babysitter, in case a kindergarten is not an option. Measures for integration of non-Bulgarian family members are envisaged. They will*

”

Държавата предлага механизми за подкрепа на икономиката в регионите с по-забавено развитие

“

The state is offering mechanisms for supporting the economy in the regions with slower development

“

на възможност за гетска градина. Предвидени са мерки за интеграция на членове от семейството, които не са българи. Ще имат подкрепа за заетост и други мерки. Вече е налице тенденцията на постоянно нарастващ брой на завръщащите се и не са рядкост младежите, учили навън, но предпочели да се реализират тук.

- Демографската картина се влошава. Дойде ли моментът и България, по примера на други страни от ЕС, да предприеме програма за насърчаване на раждаемостта?

- Раждаемостта в България спада и този процес е от няколко десетилетия. В последно време средно годишно се раждат 62-65 хил. деца. По показател раждаемост България има подобни на средните за ЕС показатели, което не ни прави по-спокойни. В подкрепа на семейството и раждаемостта има активност чрез секторните политики, предприемат се определени мерки за насърчаване на раждаемостта. От съществена важност е закрила на майчиното и детското здраве, за което по специални програми работи Министерството на здравеопазването. Ето например ние сме на първо място в ЕС по продължителност на платения отпуск по майчинство. Ако жената преждевременно се върне на работа, то към заплатата си получава и 50% от обезщетението си по майчинство. Осигуряваме и семейни помощи при раждане на дете. Въпросът с насърчаването на раждаемостта е комплексен и опитът показва, че финансовите помощи не са разковничето за преодоляване на демографския срив.

- Каква се очертава да е 2020 г. за българската икономика? Има ли как да се влияе позитивно на реалния растеж?

- В държавния бюджет за 2020 г. е планиран ръст на икономиката ни. Възможни са обаче и непредвидени обстоятелства. Виждаме ефекта на коронавируса върху Китай и в световен мащаб. Можем да твърдим обаче, че имаме всички основни фактори за икономически растеж – привлекателна данъчна политика, все по-голямо намаляване на административната тежест, насърчителни държавни инструменти за сериозните инвеститори и квалифицирана работна ръка.

- Съществуват ли механизми, чрез които икономическата активност да получи по-равномерно разпределение в страната?

- Държавата търси механизми за подкрепа на икономиката в регионите с по-забавено развитие. С тази цел създаваме индустриални зони, които вече доказват своята ефективност и благоприятно влияние върху местната икономика. Включени са и целенасочени програми по европейските фондове. Работи се усилено за подобряване на професионалното обучение и квалификацията на хората в тези региони. Сред новите мерки са финансовите стимули за завърналите се от чужбина хора, започнали работа в области в страната, които са с по-ниски стойности на възнаражденията спрямо средните на национално ниво.

- Предлагате стимули за завръщане от чужбина. Но това не дискриминира ли българите в България?

- Всички, които живеем в България, сме наясно, че имаме сериозен дефицит на работна ръка, който пречи на развитието на икономиката и това се отразява на всички нас. Налага се да предприемем мерки за привличане на хора отвън – в най-добрия случай да са от български произход, които да се включат активно в пазара на труда. Българите, които от години живеят в чужбина, са

be supported in finding employment, as well as with other measures. There is already a trend of a steadily increasing number of returning students, and it is not uncommon for young people who have studied abroad to choose to realise their potential in Bulgaria.

- The demographic situation is getting worse. Has the time come for Bulgaria, just like other EU countries, to start a birth-rate promotion program?

- The birth rate in Bulgaria is declining and this process has been going on for several decades. Lately, an average of 62-65 thousand children are born each year. In terms of childbirth, the indicators of Bulgaria are similar to the EU average, which does not help us feel better. We use sectoral policies and take certain childbirth promotion measures to support families and birth rate. It is essential to protect the maternal and child health, for which the Ministry of Health works under special programs. For example, we are first in the EU in terms of length of paid maternity leave. If a woman returns to work prematurely, she gets 50% of her maternity benefit. We also provide family benefits in case of childbirth. The problem with promoting childbirth is complex, and experience has shown that financial assistance is not the key to overcoming the demographic collapse.

- What should we expect in 2020 for the Bulgarian economy? Is there a way to impact the actual growth positively?

- In the state budget for 2020, we have forecasted growth in our economy. However, unforeseen circumstances are also possible. Look at the effect of the coronavirus on China and on a global scale. We can say, however, that we have all the major factors for economic growth – an attractive tax policy, an increasing reduction in administrative burdens, supportive government instruments for serious investors and qualified workforce.

- Are there mechanisms through which the economic activities can be more evenly distributed in the country?

- The state is looking for mechanisms to support the economy in the regions with slower development. This is the reason why we are creating industrial zones that are already proving their effectiveness and beneficial impact on the local economy. A targeted program under European funds is also included. Work is being done to improve the vocational training and skills of people in these regions. Among the new measures are financial incentives for people who have returned from abroad and who have started working in areas in the country that have lower remuneration levels than the national average.

- You offer incentives for people who return from abroad. But does this not discriminate the Bulgarians in Bulgaria?

- All of us who are living in Bulgaria are aware that we have a serious workforce shortage that is hampering the development of the economy, and this is affecting everyone here. We need to take measures to attract people from abroad – in the best-case scenario they should be of Bulgarian origin and actively participate in the labour market. Bulgarians, who have lived abroad for years, have no social environment and their own family "infrastructure" in Bulgaria and clearly need to be supported.

- In March, Economy Magazine was co-organizer of a cybersecurity conference. How does the state administration, however, guarantee the security of the growing datasets of sensitive information?

- The topic of cybersecurity is becoming more relevant

прекъснали своите социални връзки, не разполагат със своя семейна „инфраструктура“ и нас явно трябва да бъдат подпомогнати.

- През март сп. „Икономика“ е съорганизатор на конференция по киберсигурност. Как обаче държавната администрация гарантира сигурността на нарастващите масиви от чувствителни данни?

- Темата за киберсигурността става все по-актуална заради задълбочаващия се процес на дигитализация на всички дейности. За държавата това несъмнено е важен приоритет. Трябва да се осигурят всички онези фактори за гарантиране на сигурността и това включва висококачествени софтуерни продукти, надеждни информационни мрежи, квалифицирани специалисти, съхранение на информацията в надеждни структури. По всички тези въпроси се работи интензивно. Покрай техническите аспекти трябва да обърнем внимание и на етичните измерения. В рамките на обсъждането на проекта на нов Кодекс за поведение на служителите в държавната администрация, направих предложения да бъдат включени текстове за етично поведение на държавните служители в киберпространството.

- **Вашата програма минимум за 2020 г.?**

- Да осигурим икономически растеж, киберсигурност и просперитет за България. (1)

”

Киберсигурността изисква висококачествени софтуерни продукти, надеждни информационни мрежи, квалифицирани специалисти, съхранение на информацията в гарантирани структури

Cybersecurity requires high quality software products, reliable information networks, qualified specialists, storage of information in secure structures

“

due to the deepening process of digitalization of all activities. This is undoubtedly an important priority for the state. All factors for ensuring security must be provided, including high quality software products, reliable information networks, qualified specialists, storage of information in reliable structures. We are working hard on all these issues. Together with the technical aspects, we must also pay attention to the ethical dimensions. As part of the discussion on the draft of a new Code of Conduct for State Administration Employees, I made proposals to include texts on the ethical behaviour of state servants in cyberspace.

- **Your minimum program for 2020?**

To ensure economic growth, cybersecurity and the prosperity of Bulgaria. (1)

Оливие Маркет: България се нуждае от надеждно и чисто въглищно производство

В AES считаме присъствието си за ключово при подпомагането на страната в прехода ѝ към чиста енергия

Оливие Маркет ръководи бизнеса на AES в България и е президент на AmCham България. Заемал е различни длъжности в рамките на AES, работейки в сферата на бизнес развитието в Доминиканската република, САЩ, Сингапур и Бразилия.

Завършил е машинно инженерство в Ecole Nationale Supérieure des Mines de Paris - Франция. Магистър е по машинно инженерство от „Ей енв Ем“ - Тексас. Магистър по бизнес администрация от Харвард. Говори френски, английски и испански език и владее португалски и български на работно ниво.

Olivier Marquette: Bulgaria is in need of reliable and clean coal-based production

Olivier Marquette assumed the responsibilities of a President of the business of AES in Bulgaria in January 2015 and is also President of the American Chamber of Commerce in Bulgaria. Preceding his relocation to Bulgaria, Olivier Marquette has been a Manager Business Development for AES in the United States, Director Business Development for AES Singapore and VP Business Development for AES Brazil and Dominican Republic. Mr. Marquette has graduated from "Ecole Nationale Supérieure des Mines de Paris"- Paris, France. He has a Master's degree in Mechanical Engineering at Texas A&M University- USA, and an MBA from Harvard Business School.

Mr. Marquette speaks French, English and Spanish and has a working proficiency in Portuguese and Bulgarian.

We at AES consider our presence as a key one to help the country during its transition to a clean energy

Оливие Маркет, през февруари 2020 г. корпорацията AES обяви целта си да намали въглеродната си интензивност до 30% от въглищното производство до края на 2020 г. и до по-малко от 10% до 2030 г. в резултат на приетите планове за ръст във възобновяемите източници. Това решение ще се отрази ли на работата на AES в България?

Макротенденцията в производството на енергия е декарбонизацията на енергийния микс, която е предизвикана от нуждата за борба с климатичните промени и за намаляване на емисиите CO₂ в света. Тази тенденция е широко подкрепяна не само от гражданите, но и от инвеститорите и кредитните институции. В този контекст, мисията на AES е да ускори постигането на бъдещето на енергията, предлагайки иновативни и съвременни решения, които отговарят на нуждите на конкретните пазари, в които работим. Всяка държава има своите особености и

Mr. Marquette, The AES Corporation announced in February 2020 a goal to reduce its coal fired generation to 30 % of its total generation by the end of 2020, and to less than 10% by the end of 2030 as a result of its stated renewable growth plans. Will this decision impact AES operations in Bulgaria?

A macro trend in power generation is the decarbonization of the energy mix, which is driven by an urgent need to combat climate change and reduce worldwide emissions of CO₂. This trend is widely supported not only by citizens, but also investors and lending institutions. In this context, AES mission is to accelerate the future of energy by offering innovative cutting-edge solutions that meet the needs of the particular markets we are serving. Every market has its specificities, and the path to decarbonization depends on local market conditions. Bulgaria has demonstrated its potential for renewable energy, and became the second Member State in the

пътят към декарбонизация зависи от условията на местния пазар. България показва потенциала си за възобновяема енергия и стана втората страна членка в целия ЕС, постигнала целта си за възобновяема енергия през 2020 г. В същото време страната произвежда между 40 до 60% от нужната си енергия чрез възлищни централи. Това не противоречи на общата идея и пътя, който страната трябва да следва, но това трябва да бъде направено с ясна визия за времето, нужно за замяната на тези доставчици на базова енергия.

Вярвам, че ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ е добър пример как възлищните централи могат да подкрепят прехода към зелена енергия. Ние сме най-новата и най-модерната централа в България и осигуряваме най-атрактивния набор от технически характеристики в подкрепа на стабилността на мрежата, а именно по-ниско минимално натоварване, по-голяма гъвкавост чрез по-бързи стъпки за увеличаване и намаляване на мощността и по-висока ефективност в сравнение с други централи. Казвайки това, смятам, че България е в добра позиция да продължи да развива сектора на зелената енергия, разполагайки с възможността да използва модерни и надеждни топлоелектрически централи, които да проправят пътя към това ново бъдеще.

- ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ е критикуван, че дългосрочните ви договори са сред причините за повишаването на крайната цена на тока в България, което засяга бизнеса и домакинствата. Как отговаряте на тези критики?

- Не мога да се съглася с такива изказвания. Цената на електричеството, произвеждано от ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“, е напълно съпоставима с други централи с подобна технология и подобна продължителност на експлоатация. В допълнение, дългосрочният договор беше необходим, за да гарантира, че проектът ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ получава необходимото финансиране от европейски банки, за да бъде построен. Той също така осигурява предвидимостта и устойчивостта на работата на централата, следователно на постоянен поток на приходи за доставчика на възлища - държавните „Мини Марица - изток“, както и за всички нейни други доставчици. И тук нека да анализираме цените на отделните централи. Ако погледнете внимателно, ще разберете, че цените на ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ са сравними с тези на други производители. И това като имате предвид, че ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ е най-новата централа в страната и единствената построена през последните 40 години. Инвестирали сме общо 2,6 милиарда лева в централата и заради съвременната и напреднала технология и доброто управление на разходите на компанията успяваме да произвеждаме сигурна и надеждна енергия на цени, които са напълно съпоставими с тези на други пазарни участници в България и с централи с подобна технология на други пазари. Като говорим за енергийната система, разговорът не трябва да се фокусира само върху цената, тъй като тя е само една част от уравнението. Другите са надеждността на централата, нейната възможност да отговаря на нуждите от балансиране на системата, екологичните показатели. Като се вземат предвид всички тези ползи, ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ играе ключова роля за стабилността на електроенергийната система в България.

- На какъв етап от изплащането на инвестициите е централата?

- Инвестиционният модел на централата се базира на 15-годишно изплащане на инвестицията. В момента започва деветата година от работата ни и централата още е в процес на изплащане на инвестицията към нейните европейски кредитори и преки инвеститори. От самото начало работим при възможно най-високите опе-

whole European Union to reach its 2020 renewable target. At the same time the country produces between 40 to 60% of the needed energy in coal-fired power plants. This doesn't contradict the general idea and the path that the country should follow but this should be done with a clear vision about the needed time for the substitution of these base load suppliers. I believe that AES Galabovo is a good example of how coal plants can support the transition to green energy. We are the newest and the most modern plant in Bulgaria and we provide the most attractive set of technical characteristics to support the stability of the grid, namely lower minimal load, faster ramping rates (both up and down), and higher efficiency comparing with other plants. Haven't said this, I think that Bulgaria is in a good position to continue developing a greener energy sector having the comfort to use modern and reliable thermal plants to pave the way to this new future.

- TPP AES Galabovo has been criticized that its PPA is among the reasons for the increase of the overall energy price in Bulgaria which affects the business and households. How would you respond to this criticism?

- I cannot agree with such statements. The price of electricity generated by AES Galabovo is fully consistent with other plants of similar technology and age. In addition, the PPA was necessary to ensure that AES Galabovo project receives the necessary financing from European banks in order to get built. The PPA is also what ensures the predictability and sustainability of the operations of the plant, thereby providing a steady stream of revenues to its coal supplier MMI, and all its contractors.

And here - let's analyze the prices of different plants. If you look in a depth, you will realize that the prices of AES Galabovo are comparable to the ones of the other producers. And this is having in mind that AES Galabovo is the newest plant in the country and the only one built during the last 40 years. We have made a total investment of EUR 1,3 billion in the plant and because of the very modern and advanced technology, and the good management of the company costs we manage to provide safe and reliable energy at prices that are completely consistent with the price of other market participants in Bulgaria, and plants of similar technology across other markets.

Talking about the energy system, the dialog should not focus on the price only as it is only one part of the equation. The other ones are the reliability of the facility, its ability to respond to the balancing needs of the system, the environmental performance. Considering all these benefits, AES Galabovo plays a critical role in the stability of the electricity system in Bulgaria.

- At what stage of the repayment of the investments is the power plant

- The investment model of the plant was built based on 15 years of repayment of the investment. At the moment we are up to start our 9th year of operations and the plant is still in the process of repaying its investment, both to its European Lenders, and to its

”

Възлицата не трябва да бъдат смятани за препятствие за развитието на енергията на бъдещето

AES Galabovo is the newest plant in the country and the only one built during the last 40 years. We have made a total investment of EUR 1,3 billion in the plant

“

ративни стандарти, за да гарантираме не само сигурността на доставките, но и за да изпълним задълженията си към уважаваните международни финансови институции, които повярваха в икономическата обоснова-ност на нашия проект и го финансираха.

- ЕС одобри Зелената сделка, според която използването на въглища трябва да бъде прекратено до 2030 г. Смятате ли, че това решение е правилно за Европа и в частност за България, имайки предвид огромната ни зависимост от въглищна енергия? България все още не е защитила конкретна позиция за запазване на тези мощности. Как ще се справи страната ни с този проблем с толкова малко останало време?

- Европейската Зелена сделка бележи преломен момент в политиките на ЕС за енергетиката и климата и AES приветства нейното оповестяване, както и амбицията на Европа да стане първата в света климатично неутрална икономика до 2050 г. Предложението да се заложат нулеви емисии на парникови газове до 2050 г. в законодателството ще осигури регулаторна сигурност на промишлеността по пътя на Европа към декарбонизация. Но като се имат предвид несигурностите било то икономически или политически, в някои страни членки, е важно всяко преразглеждане на енергийните и климатичните цели на ЕС да гарантира гъвкавост по пътя към постигането им.

Нещо повече, законодателството за постигане на целта за климатична неутралност до 2050 г. и всички изменения на целите до 2030 г. трябва да включват регионалното разнообразие във възможностите за декарбонизация.

Българското правителство вече изрази своето становище и отправя ясно послание, че прилагането на новите политики трябва да бъде съобразено с особеностите на националната енергийна система, която разчита на конвенционални мощности да гарантира енергийните доставки. Изявлението е в синхрон с националните интереси и отразява факта, че има значително увеличение на производството на възобновяема енергия, което представлява около 19% от крайното брутно енергийно

equity investors.

Form the very beginning we are working with the highest possible operational standards to guarantee not only the security of supply but also to complete our obligations toward the reputable international financial institutions that believed in the sustainability of our project and financed it.

- The European Union adopted the Green Deal, according to which by 2030 the use of coal should be phased-out. Do you think that this decision is right for Europe and in particular for Bulgaria, having in mind our enormous dependence on coal-fired energy? Bulgaria has not yet defended a specific position to preserve

these capacities. How would Bulgaria deal with this problem with so little time left?

- The European Green Deal marks a watershed moment in European Union energy and climate policy and AES welcomes its publication, as well as the ambition for Europe to become the world's first climate-neutral economy by 2050. The proposal to set the net-zero greenhouse gas emissions by 2050 into law will provide regulatory certainty to industry on Europe's decarbonization trajectory.

But given a number of uncertainties (economic, political) in some Member States, it is important that any revision of EU energy and climate targets ensures flexibility on their journey towards achieving them.

In addition, legislation to achieve the climate neutrality target for 2050 and any revisions to the 2030 targets must account for regional diversity in the capacity to decarbonize.

Bulgarian government already expressed its vision and gave a clear message that the implementation of the new policies should be aligned with the particularities of the national energy system which relies on conventional capacity in order to secure energy supply. This statement embraces the national interests and reflects the fact that there has been a significant increase in renewable energy production, which constitutes around 19% of final gross energy consumption.

The pace of Bulgaria's decarbonization depends on the current contribution of coal generation in Bulgaria, which is quite high compared to other Member States.

As such, it is important that EU rules consider this national context – particularly in relation to any readjustment of greenhouse gas emissions reduction targets and renewable energy targets for 2030.

Bulgaria is still in need of a portion of reliable and clean coal-based production (with a high ramp-up and ramp-down flexibility) – considering that other technologies do not provide a sufficiently large amount of flexibility needed – at the very least, on standby in case of power shortages and in order to compensate for the low reliability of renewable energy.

We at AES consider our presence in Bulgaria as a key one to help the country during its transition to a clean energy in line with the recently announced "Green Deal" objectives.

Through AES Galabovo and St Nikola wind farm, AES contributes to energy transition by safeguarding security of supply, ensuring reliability in periods when renewable generation

потребление. Темпото на декарбонизация на България зависи от настоящия дял на въглищното производство в страната, който е доста висок в сравнение с други страни членки. Ето защо е важно правилата на ЕС да отчитат националния контекст – особено във връзка с коригирането на целите за намаляване на емисиите вредни газове и целите за възобновяема енергия до 2030 г. България все още се нуждае от надеждно и чисто въглищно производство с голяма гъвкавост за увеличаване и намаляване на натоварването, като се има предвид, че другите технологии не осигуряват достатъчно голям обем от нужната гъвкавост. Работата им, най-малкото в режим на готовност, гарантира, че в случай на негос-

тиг на енергия могат да компенсират високата волатилност на възобновяемата енергия.

Ние в AES считаме присъствието си в България за ключово при подпомагането на страната в прехода ѝ към чиста енергия в съответствие с обявените наскоро цели на Зелената сделка. Чрез ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ и вятърния парк „Свети Никола“ AES допринася за енергийния преход, гарантирайки сигурността на доставките, осигурявайки надеждност в периодите, когато възобновяемата енергия в България не достига, и подпомагайки пълната либерализация и регионалната интеграция на българския енергиен пазар. Вятърният парк на „ЕИ И ЕС България“ „Свети Никола“, който е изграден близо до Каварна на Черноморското крайбрежие, е спестил на България 323 277 тона въглеродни емисии през 2019 г., което е с 28,5% повече в сравнение с 2018 г. „Свети Никола“ е най-големият вятърен парк в България с 52 турбини с мощност от 3MW всяка. През 2019 г. той е произвел 291 гигаватчаса енергия и така значително е допринесъл за производството на възобновяема енергия в страната, като в същото време играе незаменима роля за постигането на целите за възобновяема енергия на България.

- Като журналист днес имам възможността да интервюирам двама мениджъри едновременно. Бихте ли могли да излезете от ролята си на президент на „ЕИ И ЕС България“ и да влезете в ролята на президент на АмЧам. Как оценявате развитието на бизнес отношенията между България и САЩ?

- Мисля, че няма нужда да се представям отново (усмихва се). В качеството ми на президент на АмЧам смятам, че бизнес отношенията между двете страни се развиват доста положително. Виждаме, че активният диалог между правителствата на двете страни води до значителни ползи за местната икономика. Една от тях е значителната модернизация на оборудването за българската армия, което става възможно със сделката за новите самолети. Свидетели сме също така и на активен диалог в областта на енергетиката и плановете за по-нататъшна модернизация на електроенергийната система на България, основаваща се на втечнен природен газ. Това е голяма възможност да се използват нови енергийни източници, които ще помогнат на страната да запази лидерската си позиция в региона. Смятам, че много важна част от това сътрудничество, за което не говорим достатъчно, е научният обмен. Образованието е основата за развитието на всяка една област от националната икономика. Виждаме, че много млади талантиливи българи влизат в американски университети и получават образование на световно ниво, което ще ги направи лидери на утрешния ген, които със сериозния си научен опит ще определят бъдещето на икономиката.

- В България сте от няколко години. Напредва ли страната ни по отношение на реформите? Как оценявате бизнес климата в България? Кои са основните проблеми за бизнеса в страната?

- Бизнес климатът в България се подобрява. Виждаме, че реформите на нормативната рамка увеличават възможностите да се прави бизнес тук. България има уникални предимства – тя е член на ЕС, със стратегическо географско разположение и много добри експерти, които могат да развият местния бизнес. Виждам много компании, които са заинтересувани да инвестират в България. За да се запази този интерес, бизнес климатът трябва да продължи да се развива и да дава увереност, че инвестициите в България са добре защитени от постоянните икономически реформи и стабилните перспективи за бизнес развитие. Това, което инвеститорите ценят най-много, е предвидимостта, усещането, че неприкосновеността на договорите е строго защитавана. (U)

”

ТЕЦ „ЕИ И ЕС Гълъбово“ е най-новата централа в страната и единствената, построена през последните 40 години. Инвестирани сме общо 2,6 милиарда лева

The coal should not be considered as an obstacle for the development of the energy of the future

“

is insufficient in Bulgaria, and helping the Bulgarian energy market become fully liberalized and regionally integrated.

AES' St Nikola wind farm, near Kavarna on the Black Sea coast, has saved Bulgaria 28.5% more CO² emissions in 2019 compared to 2018. Saint Nikola is the largest wind farm in Bulgaria, with 52 turbines of 3MW each – and in 2019 it generated 291 GW hours (GWh) of power, thus significantly contributing to the country's renewable electricity production and playing an indispensable role in Bulgaria achieving its renewables targets.

- As a journalist today I have a chance to make an interview with two managers at the same time. Could you please get out of your role of president of AES Bulgaria and put on the hat of the President of AmCham. How would you assess the development of the business relations between Bulgaria and the USA?

- I think it is not needed to present my self once more (smiles). So, in my role of a president of AmCham I think that the business relations between the two countries are developing quite positively. We see that the active dialogue between the administrations of both countries resulted in significant benefits for the local economy. One of them is the significant modernization of the equipment of the Bulgarian army which became possible because of the deal for the new planes.

We also see an active dialogue in the field of energy and the plans for the further modernization of the energy system of Bulgaria based on LNG. This is a great opportunity to use new sources of energy that will help the country to maintain its leadership position in the region.

I think a very important part of this cooperation, for which we don't talk enough, is the scientific exchange. The education is the base for the development of every single field of the national economy. We see that a lot of young talented Bulgarians are entering US Universities and receive world-class education that will make them the leaders of tomorrow, shaping the future of the economy armed with their serious scientific background.

- You have already been in Bulgaria for several years. Does our state make any progress with the reforms? How would you assess the business climate in Bulgaria? What are the main problems for the business here?

- The business climate in Bulgaria is improving. We see that the reforms of the legislative framework are enhancing the chances to do business here. Bulgaria has unique advantages – a EU member, with strategic geographic position and great experts that could develop the local business.

I see a lot of companies being interested in investing in Bulgaria. To maintain this interest the business climate should continue developing and giving the confidence that the investments in Bulgaria are well protected both the constant economic reforms and the stable perspectives for business development. What investors are valuing the most is the predictability, the awareness that the sanctity of the contracts is strictly protected. (U)

30

ГОДИНИ

Mr. & Mrs.
ИКОНОМИКА

Конкурсът, който списание
„Икономика“ създаде преди три
десетилетия, се превърна в компас
за предприемачеството и бизнеса

*The awards created by Economy
Magazine three decades ago
have turned into a compass for
entrepreneurship and business*

сп. Икономика Economy Magazine

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ става на 30. Така и тази година е юбилейна за нас, след като 2019-а мина под мотото „30 години списание „Икономика“.

Конкурсът, който нашето списание създаде преди три десетилетия, се превърна в своеобразен компас за предприемачеството и бизнеса, но също за развитието на икономиката и на държавното управление, а и за израстването на обществото.

Конкурсът се ползва с

Висок авторитет

и всяка година бизнесът продължава да очаква с интерес този специален момент. В началото, когато са и първите години на прехода, съвсем естествено е големият приз да се дава на учени и на хора, заемащи ключови позиции в управлението, чиито решения силно влияят на развитието на българската икономика. Неслучайно първият носител на приза „Мистър Икономика“ през 1990 г. е проф. Георги Петров. През 1991 г. отличието е присъдено на Иван Костов за приноса му като финансов министър от правителството на Димитър Попов. Следващият носител на наградата е управителят на БНБ проф. Тодор Вълчев заради ролята му в динамичното развитие на българската банкова система. През 1993 г. победител в конкурса е Венцислав Антонов, създател и ръководител на Агенцията за икономически анализи и прогнози, за приноса му при подписването на споразумението с Лондонския клуб за разсрочването на външния дълг. След това конкурсът не се провежда няколко години,

погновен

е като „Мистър/Мисис Икономика“ през 2000 г. от новия издател на списанието издателската къща „Хирон 91“. Тогава „Мистър Икономика“ става Васил Кънев, изпълнителният директор на „Идеал Стандарт“ за Източна Европа. През 2001 г. е отличена първата „Мисис Икономика“, като наградата отива при Румяна Кючукова, изпълнителен директор на „Мобилтел“. После конкурсът продължава да се провежда всяка година, в това число и след 2011 г., когато собствеността отново се смени, а списанието гоби облика на най-модерно бизнес издание. Председателят на УС на „Минстрой Холдинг“ Николай Вълканов и изпълнителният директор на „Бела България“ Елга Маркова стават Мистър

The Mr. and Mrs. Economy awards are turning 30. So, after 2019 passed under the motto “30 Years Economy Magazine”, this year, we have another anniversary.

The awards that our Magazine created three decades ago have turned into a one-of-a-kind compass for entrepreneurship and business, for the development of the economy and the state governance, as well as for the growth of the society.

The awards have

an excellent reputation

and each year the business sector continues to look forward to this special moment. In the first years of the Transition, it was quite natural for the grand award to be given to scientists and people, holding key positions in the government, whose decisions strongly influenced the development of the Bulgarian economy. It is no coincidence that the first winner of the Mr. Economy award 1990 was Prof. Georgi Petrov. In 1991, the award was handed to Ivan Kostov for his contribution as a Minister of Finance from the government of Dimitar Popov. The next winner of the award was the manager of the Bulgarian National Bank Prof. Todor Valchev for his role in the dynamic development of the Bulgarian banking system. In 1993, the winner of the award was Ventsislav Antonov, creator and head of the Agency for Economic Analysis and Forecasting, for his contribution to the signing of the agreement with the London Club for rescheduling of the foreign debt. Then, the awards were not held for several years, but were

renewed

as Mr./Mrs. Economy in 2000 by the new publisher of the Magazine – Hiron 91 publishing house. At that time, Vasil Kanev, CEO of Ideal Standard for Eastern Europe, became Mr. Economy. In 2001, the first Mrs. Economy award was received by Romyana Kyuchukova, CEO of Mobiltel. Then, the contest continued to take place every year, including after 2011, when the ownership changed again and the magazine turned into the most modern business edition. The Chairperson of the Management Board of Ministry

Победителите през 2019 г. / The winners in 2019

и Мисис Икономика през 2012. През 2013-а журито излъчи изпълнителния директор на „Литекс Моторс“ Илия Терзиев и главния изпълнителен директор на „Банка ДСК“ Виолина Маринова като големите победители в конкурса. Година по-късно изпълнителният директор на „Винпром Пещера“ Иван Папазов и г-р инж. Боряна Манолова, главен изпълнителен директор на Siemens България, получиха „Рибарят и златната рибка“.

През 2015-а бе положено началото на

нова традиция

- конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ да се организира от най-голямата работодателска организация КРИБ и сп. „Икономика“, а победителите да се избират от жури, съставено от членовете на УС на КРИБ. Тогава председателят на Съвета на директорите на КЦМ 2000 Груп инж. Никола Добрев, както и Петя Димитрова, председател на УС и главен изпълнителен директор на Пощенска банка, гърбнаха най-престижните награди, а през 2016-а те отидоха при Огнян Донеv, председател на съвета на директорите и изпълнителен директор на „Софарма“, и Светла Лесова, изпълнителен директор на „Монделиз България“. През 2017-а журито от КРИБ откри постиженията на изпълнителния директор на „Софарма трейдинг“ Димитър Димитров и на Елина Друмева, управител и съсобственик на „Абритеc“. През 2018-а Александър Димитров, председател на УС и главен изпълнителен директор на А1, стана „Мистър Икономика“, а Петя Димитрова от Пощенска банка бе удостоена за втори път с наградата „Мисис Икономика“. През 2019-а в напреварата журито откри главния изпълнителен директор на Vivacom Атанас Добрев и главния изпълнителен директор на „УниКредит Булбанк“ Теодора Петкова.

2020-а върви стремително напред. Юбилейният конкурс в края на годината отново ще излъчи

най-успешните

бизнес лидери на най-печелившите компании. Затова нека всички да дадем максимум от себе си в работата, за да постигнем възможно най-високи резултати. Така бляскавата церемония ще е юбилеен триумф на победителите и статуетките „Рибарят и златната рибка“, чиито автор е Ставри Калинов, ще са още по-скъпи за онези, които ги получат.

Предстоят приятни изненади за нашите читатели и срещи с личности, които имат важен принос за развитието на българската икономика. Нека заедно да създаваме едно по-добро бъдеще.

Holding, Nikolay Valkanov, and the CEO of Bella Bulgaria, Elza Markova, became Mr. and Mrs. Economy in 2012. In 2013, the jury selected the CEO of Litex Motors, Iliya Terziev, and the CEO of DSK Bank, Violina Marinova, as the big winners of the competition. A year later, the CEO of Vinprom Peshtera, Ivan Papazov, and Dr. Eng. Boryana Manolova, CEO of Siemens Bulgaria, received the Fisherman and the Goldfish statuette.

In 2015 was set the beginning of a

new tradition

– Mr. and Mrs. Economy competition to be organized by the biggest employers' organization – KRIB and Economy Magazine, and the winners to be selected by a jury, including the members of the Management Board of KRIB. At that time, the Chairperson of the Board of Directors of KCM 2000 Group, Eng. Nikola Dobrev, as well as Petya Dimitrova, Chairperson of the Management Board and CEO of Postbank, received the most prestigious awards, and in 2016, they were handed to Ognyan Donev, Chairperson of the Board of Directors and CEO of Sopharma, and Svetla Lesova, CEO of Mondelez Bulgaria. In 2017, the jury of KRIB awarded the achievements of the Executive Director of Sopharma Trading, Dimitar Dimitrov, and Elina Drumeva, Manager and Co-Owner of Abrites. In 2018, Aleksandar Dimitrov, Chairperson of the MB and CEO of A1, became Mr. Economy, and Petya Dimitrova, from Postbank, received the Mrs. Economy award for a second time. In 2019, the jury selected the CEO of Vivacom, Atanas Dobrev, and the CEO of UniCredit Bulbank, Teodora Petkova.

2020 is going progressively forward. The anniversary awards at the end of the year will again distinguish

the most successful

business leaders of the most profitable companies. So, let us all do our best in our work in order to achieve the highest results possible. Thus, the glamorous ceremony will be a jubilee triumph of the winners, and the Fisherman and the Goldfish statuettes, whose author is Stavri Kalinov, will be even more valuable for those who receive them.

We are preparing pleasant surprises for our readers, as well as meetings with people who have made an important contribution to the development of the Bulgarian economy. Let us together create a better future.

Председателят на КРИБ КИРИЛ ДОМУСЧИЕВ:

Отново ще отличим постиженията на бизнеса

„Конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ е от особено значение за предприемачите и индустриалците в България. Той е много важен и за обществото, тъй като в него отличие получават най-заслужилите бизнес лидери, които едва ли ще получат орден „Стара планина“ или някоя правителствена награда. Този конкурс е начин да се изрази уважение към хората, които осигуряват препитанието на немалко българи. Работодателите продължат да инвестират и да развиват своите предприятия, така те допринасят за повишаване стандарта на живот и просперитета на България. При връчването на наградите виждам радостта в очите и задоволството, че онова, което тези мениджъри правят, е забелязано и оценено високо.“ Това казва председателят на Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България Кирил Домусчиев по повод тържествената церемония за връчване на наградите, която по традиция се провежда в края на всяка година.

Вече пет пъти досега КРИБ, под председателството на Кирил Домусчиев и заедно със сп. „Икономика“, организира този престижен конкурс и отличава бизнес лидери с високи постижения.

„Трябва да благодарим на авторитетното и безпристрастно жури на конкурса, което се състои от членовете на УС на КРИБ - от тези, които са получили доверие на представителите на над 12 хиляди компании, членове на Конфедерацията. Те дават работа на повече от 800 хиляди души и произвеждат близо три четвърти от брутният вътрешен продукт“, казва още г-н Домусчиев. Той уверява, че това жури е гарант за непредубеденост и невъзможност да бъдат защитавани лични и групи корпоративни интереси за сметка на общополезните. „Трябва да благодарим на правителството на България - на министър-председателя Бойко

Борисов, който лично връчи първата в новия формат награда „Мистър и Мисис Икономика“, както и на министрите, които участват в церемонията, за общите ни усилия за постигане на растеж и стабилност“, подчертава председателят на КРИБ.

За предстоящия юбилей на наградите „Мистър и Мисис Икономика“ г-н Домусчиев заявява: „Това е много успешен формат, в който отново ще отличим постиженията на българския бизнес и ще поздравим хората, които реално движат икономиката в България“.

На всички, които ще се включат в голямото състезание за престижните отличия, председателят на КРИБ напомня: „Собствениците и висшите мениджъри на фирмите членове на КРИБ знаят, че зад тези награди стоят много дни и години на труд, търпение и креативност, както и подкрепа към младите хора“.

През 2011 г. Кирил Домусчиев получи наградата „Мистър Икономика“ в категория „Принос в развитието на индустрията“. При получаването на наградата той увери: „Над 20 години се занимавам с бизнес и до тази година не съм очаквал да бъда номиниран и да победя в такова престижно състезание. Това признание задължава“. Развитието му като бизнес лидер продължи да множи успехите, което е само доказателство, че отличieto е отишло при точния човек в правилния момент. Кирил Домусчиев е главен акционер и председател на Надзорния съвет на Параходство Български морски флот, председател на Надзорния съвет в „Биовет“, съосновател и съдружник в Агванс Пропъртис, а също президент и управител на Хювефарма, която има гъщерни гружества в Белгия, САЩ и Холандия.

Има ли добър бизнес климат, на индустрията и индустриалците ще се гледа с респект, в това продължава да вярва председателят на КРИБ Кирил Домусчиев.

Д-р инж. БОРЯНА МАНОЛОВА, главен изпълнителен директор на Siemens България:

Упоритият труд не остава незабелязан

„Конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ се превърна в институция

The Mr. and Mrs. Economy awards have become an institution

През 2014 г. главният изпълнителен директор на Siemens България г-р инж. Боряна Манолова стана носител на голямата награда „Мисис Икономика“. „За мен това е признание, че усилията, които полага Siemens България като компания и аз лично като мениджър, са в правилната посока. Затова и прекрасната статуетка на Ставри Калинов стои на видно място в кабинета ми като потвърждение, че упоритият труд, коректността в отношенията и постоянството в утвърждаването на доброто име на българския бизнес не остават незабелязани“.

През 2018 г. г-р инж. Манолова бе отличена и в категория „ИКТ, аутсорсинг и бизнес процеси“. Това стана в годината, когато Siemens отбеляза своята 140-годишнина в България. През същата година компанията откри и два нови хъба – в София и Варна.

Д-р инж. Боряна Манолова е зам.-председател на КРИБ и ето как гледа тя на конкурса „Мистър и Мисис Икономика“ и на неговия предстоящ юбилей:

„Конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ отдавна се е превърнал в институция както заради авторитета на организаторите му в лицето на сп. „Икономика“ и КРИБ, така и заради високото ниво на номинираните и отличените в категориите. През годините конкурсът се променяше и развиваше успоредно с трансформацията и развитието на българската икономика. Същевременно той успя да запази собственото си „лице“ и да се утвърди като важен барометър за състоянието на бизнеса у нас. Пожелавам на „Мистър и Мисис Икономика“ все така да продължава да държи ръка на пулса на българския бизнес и още много пъти по 30 години.“

The Chairperson of KRIB, Kiril Domuschiev:

We Will Again Honour the Achievements of the Business

The Mr. and Mrs. Economy competition is of particular importance for entrepreneurs and industrialists in Bulgaria. It is very important for the society, as it awards the most deserving business leaders who are not likely to receive the Stara Planina medal or any government award. This competition is a way to show respect to the people who provide the livelihood of many Bulgarians. Employers continue investing and developing their enterprises, thus contributing to the improvement of the standard of living and the prosperity of Bulgaria. When the awards are presented, I can see the joy in the eyes and the satisfaction that the work of these managers has been noticed and appreciated. This is what the Chairperson of the Confederation of Employers and Industrialists in Bulgaria (KRIB), Kiril Domuschiev, says on the occasion of the awards ceremony, which is traditionally held at the end of each year.

For the fifth time now, KRIB, under the chairmanship of Kiril Domuschiev, and together with Economy Magazine, is organizing this prestigious competition and honours business leaders with high achievements.

"We have to say thank you to the competent and impartial jury of the competition, which includes the members of the Management Board of KRIB – those who have been entrusted by the representatives of more than 12,000 companies, members of the Confederation.

They provide jobs to more than 800,000 people and produce nearly three-quarters of the gross domestic product," Mr. Domuschiev adds. He asserts that this jury is a guarantor of impartiality and inability to protect personal and other corporate interests at the expense of the general good. We have to thank the government of Bulgaria, the Prime Minister – Boyko Borisov, who personally handed over the first Mr. and Mrs. Economy

award in the new format, as well as the ministers who are taking part in the ceremony, for our joint efforts for achieving growth and stability," the Chairperson of KRIB pointed out.

Mr. Domuschiev commented on the upcoming anniversary of the Mr. and Mrs. Economy Awards: "This is a very successful format in which we will once again honour the achievements of the Bulgarian business and will award the people who are actually driving the economy in Bulgaria."

To all who will take part in the big race for the prestigious awards, the Chairperson of KRIB says: "The owners and the senior executives of the companies and members of KRIB know that behind these awards are many days and years of work, patience and creativity, as well as support for the young people."

In 2011, Kiril Domuschiev received the Mr. Economy award in the Contribution to the Development of the Industry category. On receiving the award, he assured: "I have been in business for more than 20 years, and until this year, I did not expect to be nominated and win such a prestigious competition. This recognition is obliging." His development as a business leader has continued to multiply the successes, which is just a proof that the award went to the right person at the right time. Kiril Domuschiev is a major shareholder and Chairperson of the Supervisory Board of Navigation Maritime Bulgare, Chairperson of

the Supervisory Board of Biovet, co-founder and co-shareholder at Advance Properties, as well as President and Manager of Huvepharma, which has subsidiaries in the Netherlands, Belgium and the United States.

If there is a good business climate, the industry and the industrialists will be treated with respect, this is what the Chairperson of KRIB, Kiril Domuschiev, keeps on believing.

” Чрез този успешен формат изразяваме уважение към хората, които реално движат икономиката в България

Through this successful format, we show our respect to the people who are actually driving the economy in Bulgaria “

Eng. Boryana Manolova, CEO of Siemens Bulgaria:

Hard Work does not Go Unnoticed

In 2014, the CEO of Siemens Bulgaria, Dr. Eng. Boryana Manolova won the grand Mrs. Economy award. "For me, this is an acknowledgment that the efforts of Siemens Bulgaria as a company and me as a manager are set in the right direction. That is why the splendid statuette of Stavri Kalinov is placed on a prominent place in my office as a confirmation that hard work, honesty in relations and perseverance in affirming the good name of the Bulgarian business do not go unnoticed."

In 2018, Dr. Eng. Manolova also received a prize in the ICT, Outsourcing and Business Processes category. This happened in the year when Siemens celebrated its 140-year anniversary in Bulgaria. In the same year, the company opened its two new hubs – in Sofia and in Varna.

Eng. Boryana Manolova is the Deputy Chairperson of KRIB, and this is her perspective on the Mr. and Mrs. Economy awards and the upcoming anniversary:

"The Mr. and Mrs. Economy awards have long become an institution, both because of the authority of the organizers in the face of Economy Magazine and KRIB, and because of the high level of the nominees and the winners in the categories. Over the years, the competition has been changing and developing in parallel with the transformation and development of the Bulgarian economy. At the same time, it managed to retain its own "face" and establish itself as an important barometer for the state of the businesses in our country. I wish Mr. and Mrs. Economy to continue keeping track of what is happening with the businesses in Bulgarian and to double and triple those 30 years." ➔

Да чакаме ли за чакалнята или смело напред

***Should We Wait
for the Waiting
Room or Go Ahead***

Политиците изпуснаха от бутилката духа на страха от присъединяването ни в еврозоната. Българите са разколебани, но и експертите нямат единодушие

Politicians have let the genie of fear of our joining the Eurozone out of the bottle. Bulgarians are hesitant, but experts are not unanimous, either

Тони Григорова Toni Grigorova

Рано или късно всичко ще стане ясно, всичко ще си дойде на мястото и ще се подреди в красива схема. Ще се изясни за какво е било нужно всичко, защото всичко ще се окаже правилно.

- Да, така и ще бъде. Но понякога човек има нужда от малко помощ в този процес, а не просто да чака. Необходимо е да знаеш и да чувстваш как е правилно, иначе има вероятност да не проумееш, когато всичко си дойде на мястото.

- Или можеш да развалиш всичко, като прибързаши или изпуснеш момента.

Този разговор от „Алиса в страната на чудесата“ по добър начин обобщава несъстоящия се дебат в България „Лев или евро, да избързаме или да изчакаме за „чакалнята“. Политиците смятаха, че те и единствено те държат ключа към българската врата за еврозоната. Но едно непремерено тяхно действие и духът на страховете излезе от бутилката, като помете привидното единодушие за отказа от лева и вливането в еврозоната. Устремът на британците към Брекзит, които така и не влязоха във валутния съюз на ЕС, плюс политиката на изчакване, предприета от Полша, Чехия, Унгария и Румъния, разколеба увереността на немалко българи, че за нас в близко време еврото е без алтернатива. Чуват се гласове за референдум и призови седем пъти да премерим, преди да кажем „Хоп“ към „чакалнята“ ERM II.

Кой път да поемем и с каква скорост да вървим – ето мнението на трима експерти.

Sooner or later, everything will become clear, everything will fall into place and be arranged in a beautiful frame it will be revealed why it was needed, because everything will turn out right.

- Yes, it will. But sometimes you need a little help in this process, and not simply wait. It you need to know and feel what is right, otherwise there is a chance not to understand when everything falls into place.

- Or is there a chance to spoil everything by doing something too quickly or not at the time.

This conversation from Alice in Wonderland summarises in a good way the debate that did not take place in Bulgaria – Lev or Euro, to hurry up or to wait for the “waiting room”. Politicians believed that they were the only people who held the key to the Bulgarian door to the Eurozone. But one clumsy act on their part was enough to set the genie of fears out of the bottle and sweep away the apparent unanimity of giving up the Lev and entering the Eurozone. The strive of the British, who never entered the monetary union of the EU, to Brexit, as well as the wait-and-see policy, undertaken by Poland, the Czech Republic, Hungary and Romania, has shaken the confidence of many Bulgarians that the Euro has no alternative in the near future. Talks about a referendum can be heard, as well as calls for looking before we leap to the ERM II “waiting room”.

Which way should we go and how fast should we walk – here are the opinions of three experts.

Доц. Григорий Вазов,
ректор на ВУЗФ и член
на Фискалния съвет:

Нека да се чува гласът на експертите

Погрепям присъединяването на България към еврозоната, това е доброто бъдеще за страната с по-добрата финансова перспектива за нас.

В аргументите „за“ ще включат очакването за по-силно присъствие на чуждестранни инвеститори у нас и позитивното влияние върху външната търговия. Пренастройка на цялата икономика и съвсем не е механична смяна на лева с евро. Целта да сме част от еврозоната ще е стимул за държавата да ускори развитието си. Ще има много проверки от Европейския съюз.

Страхове на хората бяха събудени от политиците и те започнаха да обръщат левове в евро. Но и добри експерти започнаха обременено да правят политически коментари, без да осъзнават, че с авторитета си нанасят големи вреди. Така се създава паника, която да води до сътресения. Има страхове от ценови шок, но от едната страна стои работната заплата, а от другата – стоката. За да поскъпва нещо, трябва да има и насрещен финансов ресурс. Вероятно в първите месец-два при преминаването към еврото ще има леки дисбаланси и ценови размивания, но те ще бъдат коригирани.

Изискването да влезем в тясно сътрудничество с единния банков надзор при присъединяването към ERM II само ще ни предпази от банков срив, подобен на КТБ. Нашите банки успешно минаха стрес тестовете и вече няма от какво да се боят.

Трябва да се внимава по пътя ни към еврозоната, но най-вече на експертно равнище. Политиците нека се успокоят, тъй като те понякога са готови да срутят държавата, за да спечелят изборите. Време е експертите да излязат напред и да поемат инициативата, а политиците да захаят езиките си. Ще се присъединим към еврозоната, но нека това не става по най-трудния начин.

*Assoc. Prof. Grigoriy Vazov,
Rector of VUZF University and
member of the Fiscal Council:*

Let the Voice of Experts Be Heard

I support the accession of Bulgaria to the Eurozone; this is the good future for the country with the better financial perspective for us.

In my arguments „for“, I will include the expectation of a stronger presence of foreign investors in Bulgaria and the positive influence on foreign trade. The transition to the Euro means readjusting the whole economy and is far from being just a mechanical exchange of the Lev and the Euro. The goal of being part of the Eurozone will be an incentive for the state to speed up its development. There will be many inspections from the European Union.

The fears of the people were awakened by the politicians, and they started converting their Levs into Euros. But even good experts began making burdened political commentaries without realising that with the influence they have, they are doing great damage. This creates panic that leads to turmoil. There are fears of a price shock, but on the one side is salary, and on the other – consumer goods. In order for something to rise in price, there should also be a financial resource. It is likely that there will be slight imbalances and price discrepancies in the first one or two months, but these will be corrected.

The requirement to work in close cooperation with the single banking supervision in joining ERM II will only protect us from a bank crash similar to the one of the Corporate Commercial Bank. Our banks have successfully passed the stress tests and there is nothing to be afraid of now.

We should be careful on our way to the Eurozone, but mostly on expert level. Politicians can calm down because they are sometimes ready to destroy the state in order to win the elections. It is time for the experts to come forward and take the initiative, and for the politicians to bite their tongues. We will join the Eurozone, but let's not do it the hardest way.

Присъединяването
към еврозоната
не бива да става
по най-трудния
начин

*Accessing the
Eurozone should
not happen the
hardest way*

Красен Станчев, основател на Института за пазарна икономика и преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“:

По-добре да се изчака за еврозоната

Моята позиция за присъединяването на България към еврозоната е да се изчака. Румъния, Полша, Унгария и Чехия също са длъжни по договорите си за членство в ЕС да встъпят в зоната на еврото, но изчакват по техни си съображения.

Част от моите аргументи: България е дори в по-изгодна позиция за присъединяване към зоната от тези страни, поне от техническа гледна точка. Защото валутният съвет, нашата система на парична политика е по-добра от тяхната и като принцип, и от гледище на онова, което в микроикономиката се нарича „разходи по прехода“. Изчакването се налага защото:

- ✓ Никой не може да разбере рационално историята с КТБ. Затова от България бе поискан надзор над банките от ЕЦБ. Две банки трябва да се реструктурират, те не са готови и е по-добре това да стане по най-изгодния за системата начин.
- ✓ Трябва да се обясни грешката в отчетането на платежния баланс за 2019 г. дали е грешка, как се е получила и да се поправи.
- ✓ Има и проблеми в самата еврозона, в политиката на ЕЦБ.

„Отказ от лева“ де факто няма. Той в момента е другото име на 50 евроцента. За разменния курс бе постигнато съгласие, че не трябва да се променя - поне не към девалвация на лева. При това положение не следва да се очаква покачване на цените.

Реалните опасности: Вредно е желанието за одържавяване на бизнеси, преразпределяне на стопанско влияние и преразглеждане на опита от последните 30 години. Във външен план не е добре ЕЦБ да поддържа политика на нулеви лихвени проценти и да се отклонява от основната си мисия – стабилност на цените, в името на „спасяване“ на страни, банки и отрасли.

Препоръчвам да се мисли, да се мерят, преди да се реже.

В момента левът е другото име на 50 евроцента

Currently, the Lev is another name for 50 eurocents

Krasen Stanchev, founder of the Institute for Market Economics and lecturer at Sofia University “St. Kliment Ohridski.”

It Is Better to Wait for the Eurozone

My position on Bulgaria's accession to the Eurozone is to wait. Romania, Poland, Hungary and the Czech Republic are also required under their EU membership treaties to enter the Eurozone, but are waiting for their own reasons.

Some of my arguments: Bulgaria is even in a more favourable position for joining the Zone than those countries, at least from technical point of view. Because the currency board, our system for monetary policy, is better than theirs both in principle and in terms of what microeconomics calls “transition costs”. Waiting is necessary because:

- ✓ Nobody can rationally grasp the story with Corporate Commercial Bank. That is why Bulgaria was required to allow supervision over its banks by the European Central Bank. Two banks have to be restructured, they are not ready and it is better to do it in the most cost-effective way for the system.
- ✓ The mistake in the calculation of the 2019 balance of payments has to be explained – was it really a mistake, how did it happen – and corrected.
- ✓ There are problems in the Eurozone itself, in the policy of ECB.

In fact, we do not “**renounce the Lev**”. Currently, it is the other name for 50 eurocents. An agreement was reached that the exchange rate should not be changed – at least not leading to devaluation of the Lev. In this situation, no increase in price should be expected.

The real dangers: The desire to nationalise businesses, redistribute economic influence, and reconsider the experience of the last 30 years is harmful. Externally, it is not a good idea for the ECB to maintain a zero-interest rate policy and deviate from its core mission – price stability, in the name of “saving” countries, banks and industries.

I recommend thinking and measuring before “cutting”.

Стоян Панчев,
председател на Българското
либертарианско общество:

Да запазим лева и валутния борг

Моята позиция е твърдо „против“ влизането на България в еврозоната и премахването на лева. Особено на този етап и при днешните обстоятелства.

Аргументи: Еврозоната е валутен съюз, сбъркан още при самото си създаване. Заради него възникна кризата от 2009 г., която имаше тежки последици за икономиките на Италия, Испания, Португалия, Ирландия и най-вече на съседна Гърция. Този валутен съюз създава нестабилност, раздуване на дълговете, противопоставяне между Север и Юг, отказ от реформи. Застрашава бъдещето на ЕС.

Предимствата на нашата парична система - валутният борг – дава вече 24 години безпрецедентна стабилност и сигурност. Чрез него сме отличници на Европа в сферата на фискалната политика и сме забравили напълно ужаса на хиперинфлацията.

Предпазливостта, страховете и нежеланието в определени среди да преминем към еврото отивам на това, че българите са препатили относително скоро от експерименти с паричната политика. Искат запазване на нашата независимост. Нямаат наивни очаквания към обещанията на политиците, защото виждат, че те и техните говорители не могат да предложат убедителни аргументи за заместването на лева (борда) с еврото.

Опасностите, които е добре да избегнем: Да се преповеряваме на говорители, които ни казват, че има консенсус по темата. И да не изпуснем политиците да направят някой ход, както стана със Закона за БНБ през февруари тази година.

Моята препоръка е да се проведе широк обществен дебат с участието на всички ангажирани с темата институции и независими експерти. Да започнем с едно голямо изследване на БНБ по въпроса и подобно на обсъжданията за здравния модел да продължим с дискусии. Аз бих искал да видя и референдум по въпроса. (1)

Преди да поемем към еврозоната, трябва да има широк обществен дебат и дори референдум

Before heading to the Eurozone, there must be a broad public debate and even a referendum

Stoyan Panchev, President of the
Bulgarian Libertarian Society:

Let's Keep the Lev and the Currency Board

Мy position is strongly against Bulgaria's entry into the Eurozone and the elimination of the Lev. Especially at this stage and in today's circumstances.

Arguments: The Eurozone is a monetary union that is twisted from its very creation. Because of this, the crisis of 2009 occurred with severe consequences for the economies of Italy, Spain, Portugal, Ireland, and especially neighbouring Greece. This monetary union creates instability, debt escalation, North-South confrontation, refusal to reform. It threatens the future of the EU.

The benefits of our monetary system – the currency board – have provided unprecedented stability and security for 24 years now. Through it, we are Europe's excellent students in fiscal policy and have completely forgotten the horror of hyperinflation.

The cautiousness, fears and unwillingness in certain circles to switch to the Euro, I can attribute to the fact that Bulgarians have had hard times relatively soon due to the experiments with the monetary policy. They want to preserve our independence. They have no naive expectations as for the promises of politicians, because they see that they and their speakers cannot offer convincing arguments for replacing the Lev (the board) with the euro.

The dangers that we should avoid: Trusting speakers who tell us that there is consensus on the topic. And we should not allow politicians to make a move, as it happened with the BNB Act in February this year.

My recommendation is to hold a broad public debate with the participation of all institutions and independent experts involved in the topic. To start with a major survey of the Bulgarian National Bank on the topic and, just like the debates on the health system, continue with discussions. I would also like to see a referendum on the topic. (2)

От Джефри Франкел

By Jeffrey Frankel

Джефри Франкел е професор по формиране и растеж на капитали в Харвардския университет.

Jeffrey Frankel is Professor of Capital Formation and Growth at Harvard University.

Ще доведе ли коронавируса до глобална рецесия?

Will the Coronavirus Trigger a Global Recession?

Project Syndicate

В началото на тази година нещата изглеждаха положително за глобалната икономика. Вярно, растежът се беше забавил леко през 2019 г.: от 2,9% до 2,3% в САЩ и от 3,6% до 2,9% в световен мащаб. Все пак в последно време не беше имало рецесия и през януари Международният валутен фонд прогнозира възстановяване на глобалния растеж през 2020 г. Новият коронавирус, COVID-19, промени всичко това.

Първоначалните прогнози за икономическото въздействие на COVID-19 бяха успокояващи. Подобни епидемии - като огнището на тежък остър респираторен синдром през 2003 г. (SARS), грипс коронавирус, роден в Китай - нанесоха малка вреда в световен мащаб. На равнището на страната, ръстът на БВП беше засегнат, но бързо се възстанови, тъй като потребителите подновиха търсенето, а фирмите се втурнаха да изпълняват поръчки със задна дата и да презареждат стоки.

Все по-ясно става обаче, че този нов коронавирус вероятно ще нанесе много повече вреди от SARS. COVID-19 не само е причинил повече смъртни случаи от предшественика си; икономическите последици от него вероятно ще бъдат утежнени от редица неблагоприятни условия - като се започне от повишената икономическа уязвимост на Китай.

През последното десетилетие китайската икономика нараства значително по-бавно отпреди. Разбира се, след десетилетия на двуцифрен рас-

At the start of this year, things seemed to be looking up for the global economy. True, growth had slowed a bit in 2019: from 2.9% to 2.3% in the United States, and from 3.6% to 2.9% globally. Still, there had been no recession, and as recently as January, the International Monetary Fund projected a global growth rebound in 2020. The new coronavirus, COVID-19, has changed all of that. Early predictions about COVID-19's economic

теж, това беше очаквано и Китай успя да избегне болезненото приземяване. Но китайските банки държат големи суми необслужвани заеми - източник на големи рискове.

Тъй като избухването на COVID-19 нарушава икономическата активност - отчасти поради безпрецедентната карантинна на огромни групи от населението - има основание да се очаква рязко забавяне през тази година, като растежът ще се забави значително под официалния темп от 6,1% за миналата година. По време на неотдавнашната среща на министрите на финансите на G-20, МВФ понижи прогнозата си за растеж за Китай до 5,6% за 2020 г. - най-ниското му ниво от 1990 г. насам.

Това може значително да попречи на глобалния растеж, защото световната икономика е по-зависима от всякога от Китай. През 2003 г. Китай представлява само 4% от глобалния БВП, днес тази цифра е 17% (по текущите валутни курсове).

Освен това, тъй като Китай е глобален център на веригата за доставки, прекъсванията там подкопават производството на други места. Най-силно ще бъдат засегнати износителите на стоки - включително Австралия и по-голямата част от Африка, Латинска Америка и Близкия изток, тъй като Китай е най-големият им клиент. Но всички основни търговски партньори на Китай са уязвими.

Например, икономиката на Япония вече се сви с годишни нива от 6,3% през четвъртото тримесечие на 2019 г. поради увеличението на данъка върху потреблението през октомври. Като добавим и загубите от търговията с Китай, рецесията - определена като две поредни тримесечия на свивач се БВП, изглежда доста вероятен сценарий.

Европейското производство също може да пострада значително. Европа е по-зависима от търговията от, да речем, Съединените щати, и е свързана още по-тясно с Китай чрез мрежа от вериги за доставки. Докато Германия едва се размина с рецесията миналата година, тази година може да няма такъв късмет, особено ако не успее да осъществи известна фискална експанзия. Що се отнася до Обединеното кралство, Брекзит може най-накрая да доведе до дълготрайни икономически последици.

impact were reassuring. Similar epidemics – such as the 2003 outbreak of severe acute respiratory syndrome (SARS), another China-born coronavirus – did little damage globally. At the country level, GDP growth took a hit, but quickly bounced back, as consumers released pent-up demand and firms rushed to fill back orders and re-stock inventories.

It is becoming increasingly clear, however, that this new coronavirus is likely to do much more damage than SARS. Not only has COVID-19 already caused more deaths than its predecessor; its economic consequences are likely to be compounded by unfavorable conditions – beginning with China's increased economic vulnerability.

China's economy has grown significantly more slowly in the last decade than it did previously. Of course, after decades of double-digit growth, that was to be expected, and China has managed to avoid a hard landing. But Chinese banks hold large amounts of non-performing loans – a source of major risks.

As the COVID-19 outbreak disrupts economic activity – owing partly to the unprecedented quarantining of huge subsets of the population – there is reason to expect a sharp slowdown this year, with growth falling significantly below last year's official rate of 6.1%. During the recent meeting of G20 finance ministers, the IMF downgraded its growth forecast for China to 5.6% for 2020 – its lowest level since 1990.

This could hamper global growth considerably, because the world economy is more dependent on China than ever. In 2003, China constituted only 4% of global GDP; today, that figure stands at 17% (at current exchange rates).

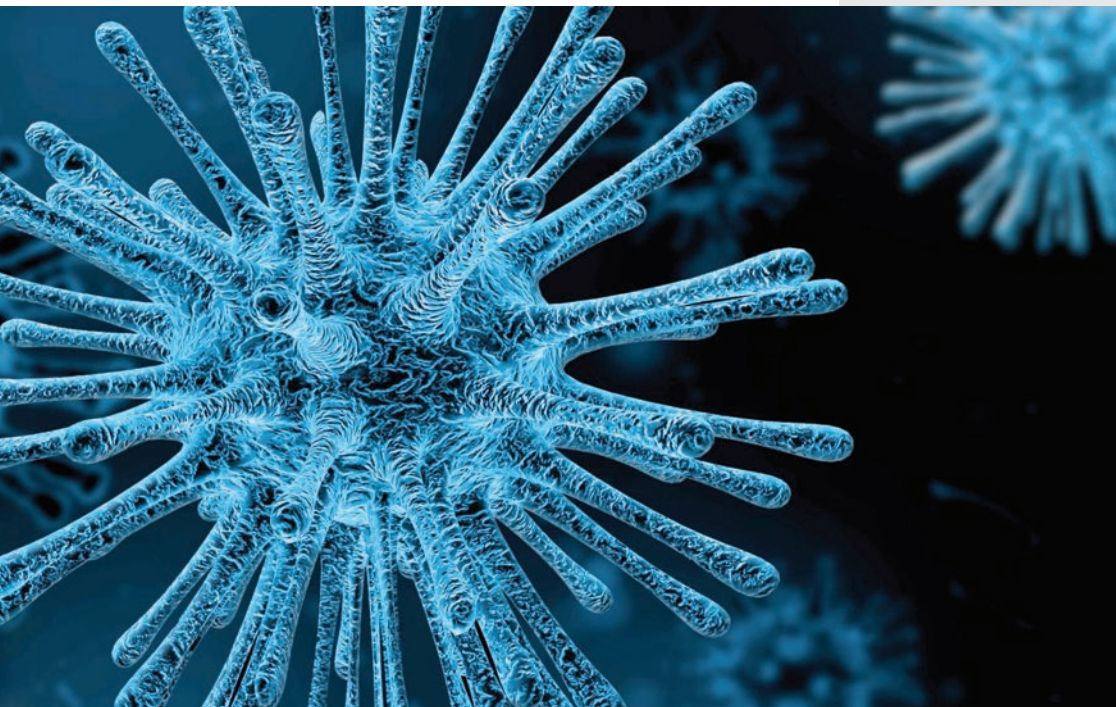
Moreover, because China is a global supply-chain hub, disruptions there undermine output elsewhere. Commodity exporters – including Australia, and most of Africa, Latin America, and the Middle East – are likely to be affected the most, as China tends to be their largest customer. But all of China's major trading partners are vulnerable.

For example, Japan's economy already contracted at an annualized rate of 6.3% in the fourth quarter of 2019, owing to last October's consumption-tax hike. Add to that the loss

of trade with China, and a recession – defined as two consecutive quarters of shrinking GDP – now seems likely.

European manufacturing could also suffer considerably. Europe is more dependent on trade than, say, the United States, and is linked even more extensively to China through a web of supply chains. While Germany narrowly escaped recession last year, it might not be so lucky this year, especially if it fails to undertake some fiscal expansion. As for the United Kingdom, Brexit may finally have the long-feared economic consequences.

All of this could happen even if COVID-19 does not become a full-blown pandemic. In fact, while

Всичко това може да се случи дори ако COVID-19 не се превърне в истинска пандемия. В действителност, докато вирусът се разпространява в някои страни като Южна Корея, високата степен на зараза не е предпоставка за икономически трудности. Призракът на заразната болест има непропорционално въздействие върху икономическата активност, защото здравите хора избягват да пътуват, да пазаруват и дори да ходят на работа.

Някои все още вярват в оптимистичните прогнози за растеж, базирани на неотдавнашните търговски споразумения, договорени от администрацията на президента на САЩ Доналд Тръмп: „фаза първа“ на споразумението с Китай и преразгледаното споразумение за свободна търговия с Канада и Мексико. Но макар тези споразумения да са много по-добри, отколкото биха били, ако Тръмп се придържа към твърдите позиции, които някога защитаваше, те не представляват подобрение на преобладаващата ситуация, преди да встъпи в длъжност. Всъщност нетното им въздействие вероятно ще бъде отрицателно.

Нека разгледаме „първа фаза“ на сделката с Китай: тя не само запазва високите тарифи, но и остава крехка поради липсата на доверие и от двете страни. Във всеки случай въздействието ѝ вероятно ще бъде ограничено. Китай може да не успее да изпълни обещанието си за закупуване на допълнителни стоки на стойност 200 милиарда долара от САЩ, и дори и да го направи, това е малко вероятно да се превърне в по-голям износ за САЩ. Вместо това износът просто ще бъде отклонен от други клиенти.

Въпреки че глобалните рецесии са изключително трудни за прогнозиране, шансовете за една конкретна такава, която се характеризира с по-малко от 2,5% ръст - праг, определен от МВФ, изглежда драстично нараснаха. (За разлика от растежа на развитата икономика, глобалният растеж рядко пада под нулата, тъй като развиващите се страни са с тенденция за по-висок среден ръст.)

Засега американските инвеститори изглежда не са обезпокоени от тези рискове. Но те може би се уповават твърде много на трикратните намаления на лихвите на Федералния резерв на САЩ през миналата година. Ако американската икономика се срине, няма никакъв шанс Федералният резерв да намали лихвените проценти с 500 базисни пункта, както е правил по време на предишни рецесии.

Дори ако рецесията не се осъществи в близко бъдеще, подходът на Тръмп към търговията може да сложи края на ерата, в която постоянно нарастващата международна търговия (като дял от БВП) поддържа глобалния мир и просперитет. Вместо това САЩ и Китай могат да прогължат по пътя към икономическо отдалечаване в контекста на по-широк процес на деглобализация. COVID-19 не е причината двете най-големи икономики в света да тръгнат по този път, но той определено може да ускори преминаването им по него. (1)

the virus is proliferating in some countries, such as South Korea, a high infection rate is not a prerequisite for economic hardship. The specter of contagious disease tends to have a disproportionate impact on economic activity, because healthy people avoid traveling, shopping, and even going to work.

Some still cling to growth optimism, rooted in recent trade agreements negotiated by US President Donald Trump's administration: the "phase one" deal with China and the revised free-trade agreement with Canada and Mexico. But while those agreements are far better than they would have been had Trump stuck to the hardline positions he once defended,

they do not represent an improvement over the situation that prevailed before he took office; if anything, their net impact is likely to be negative.

Consider the "phase one" deal with China: not only does it leave in place high tariffs; it also remains fragile, owing to a lack of credibility on both sides. In any case, its impact is likely to be limited. China may not be able to deliver on its promise to purchase an extra \$200 billion worth of goods from the US, and even if it does,

that is unlikely to translate into higher US exports. Instead, those exports will simply be diverted from other customers.

While global recessions are exceedingly difficult to forecast, the odds of one – particularly one characterized by less than 2.5% growth, a threshold set by the IMF – now seem to have risen dramatically. (Unlike advanced-economy growth, global growth rarely falls below zero, because developing countries have higher average trend growth.)

So far, US investors seem unconcerned about these risks. But they may be taking too much comfort from the US Federal Reserve's three interest-rate cuts last year. Should the US economy falter, there is nowhere near enough room for the Fed to cut interest rates by 500 basis points, as it has in past recessions.

Even if a recession does not materialize in the near term, Trump's approach to trade may herald the end of the era when steadily rising international trade (as a share of GDP) buttressed global peace and prosperity. Instead, the US and China may continue on the path toward economic decoupling, within the context of a broader process of de-globalization. COVID-19 did not place the world's two largest economies on this path, but it could well hasten their journey along it. (2)

Скритата рационалност на Брекзит

Brexit's Stealthy Rationality

Project Syndicate

В критични исторически моменти, рационални политически разриви често се случват поради напълно погрешни причини. Историята с Брекзит на британския премиер Борис Джонсън може би ще се окаже точно такъв пример.

Когато президентът на САЩ Ричард Никсън се отказва от системата на Бретън Уудс през август 1971 г., причините му бяха недалновидни. Поддавайки се на вътрешния натиск да наложи неефективен контрол на цените и да успокои своите привърженици сред „сините якички“, Никсън губи представа за по-голямата картина. И все пак той има добър инстинкт: историческите сили определят изумителната следвоенна глобална парична система като неустойчива. След като Америка преминава от нетен глобален кредитор до икономика – дължник с постоянен дефицит към останалия капиталистически свят, системата на Бретън Уудс беше осъдена на изчезване, тъй като Федералният резерв вече не можеше да гарантира фиксиран валутен курс с германската марка, йена, франк и т.н.

За да бъдем точни, доходите и жизненият стандарт на американския работник никога не се възстановиха от така наречения шок на Никсън и произтичащото от това разрастване на големината и мощта на финансовите институции и пазари, до които донесе капитализма, се оказа пагубно за човечеството. Но това не променя факта, че в решението на Никсън е залегнала по-дълбока рационалност.

Мотивите и разсъжденията за Брекзит бяха дори по-малко смислени от тези зад хода на Никсън. Подхранвани от недоволство от строги икономичи, търговия с ксенофобия и яхване на вълната от лъжливи обещания, Брекзит и неговите поддръжници спечелиха битката поради много грешни причини. И подобно на шока от Никсън, повечето от тези, които са гласували за човека, приложил Брекзит, най-вероятно ще загубят, докато много други ще извлекат значителни печалби. Нео-торите от работническата класа, които позволиха този исторически разрыв, ще понесат в тихо отчаяние последстви-

At pivotal historical moments, rational political ruptures often are brought about for all the wrong reasons.

UK Prime Minister Boris Johnson's Brexit may prove to be a case in point.

When US President Richard Nixon ditched the Bretton Woods system in August 1971, his reasons were shortsighted. Overwhelmed by domestic pressures to impose ineffective price controls and placate his blue-collar supporters, Nixon took his eye off the larger picture. Still, he was following a sound instinct: historical forces had ruled against the sustainability of that remarkable post-war global monetary system. Once America went from being a net global creditor to being a debtor economy in sustained deficit to the rest of the capitalist world, Bretton Woods was condemned to extinction, because the Federal Reserve could no longer guarantee a fixed exchange rate with the Deutsche Mark, yen, franc, and so on.

To be sure, the median American worker's income and living standards have never recovered from the so-called Nixon shock, and the resulting financialization of capitalism has been detrimental to humanity. But that does not take anything away from the deeper rationality of Nixon's decision.

The motives and thinking behind Brexit were even less worthy than those behind Nixon's move. Nurtured by austerity-fueled discontent, trading on xenophobia, and riding on the coattails of false promises, Brexit and its backers won the day for many bad reasons. And, like the Nixon shock, most of those who voted for the man who implemented Brexit will, most likely, lose out, while many others will profit handsomely. The working-class neo-Tories who enabled this historical rupture will suffer in quiet desperation the consequences of their choice.

But is there, as with the Nixon shock, a singular underlying historical factor that

От Янис Варуфакис

By Yanis Varoufakis

Янис Варуфакис, бивш финансов министър на Гърция, е лидер на партията MeRA25 и професор по икономика в Атинския университет.

Yanis Varoufakis, a former finance minister of Greece, is leader of the MeRA25 party and Professor of Economics at the University of Athens.

ята от своя избор.

Но има ли, както при шока от времето на Никсън, един основен исторически фактор, който обяснява Брекзит? Има: създаването на еврото.

Представяйки необходимостта като добродетел, евролоялни политици, лидери на общественото мнение и бюрократи възхваляват гъвкавостта на Европейския съюз, описвайки еврозоната като съюз в рамките на един съюз или клуб в клуб. Въпреки че това описание е формално правилно, то не успява да обхване центробежните сили, които еврото отприщи. След като единната валута беше създадена, в предвиденото отсъствие на инструменти за общ дълг и обща система за гарантиране на депозити, влакът на ЕС беше вкаран в коловоз, водещ неизбежно до кръстовище. Там той можеше рязко да завие по пътя на федерацията или да продължи по същия маршрут, докато, дерайлирал, не се разпадне.

Башите на еврото, германският канцлер Хелмут Кол и френският президент Франсоа Митеран, знаеха това. Те бяха убедени, че след като се стигне до кръстопътя, техните наследници ще сведат глава пред неизбежното и, дори и неохотно, ще направляват влака към федерацията. Това беше и мнението на премиера на Обединеното кралство Маргарет Тачър, която, наблюдавайки изграждането на Европейската централна банка, започна да алармира за тревога, което доведе до нова вълна на евроскептицизъм и в крайна сметка до Брекзит.

По ирония на съдбата Кол, Митеран и Тачър допуснаха една и съща грешка. И тримата лидери предположиха, че еврото е, както го нарече Тачър, усилие за изграждане на „федерална Европа през задната врата“. Това не беше вярно. Както вече знаем, когато през 2011 г. еврото беше близо до това да се пропука, ръководителите на ЕС направиха обратното на това, което Кол, Митеран и Тачър бяха предвидили. С наблюдаването на критичния момент и изправянето им пред дилемата „федерация или разпад“ управляващите влака ясно показаха, че предпочитат да дерайлират. Това беше моментът, в който Брекзит тихомълком придоби рационалност.

Всяка историческа сила се нуждае от множество агенти,

explains Brexit? There is: the creation of the euro.

Portraying necessity as a virtue, euro-loyalist politicians, opinion makers, and bureaucrats extol the European Union's flexibility by describing the eurozone as a union within a union, or a club within a club. While this description is formally correct, it fails to capture the centrifugal forces that the euro unleashed. Once the single currency was created, in the designed absence of common debt instruments and a common deposit insurance facility, the EU train was put on a track leading inexorably to a junction. There, it could turn sharply toward federation or continue on the same route until, running out of track, it disintegrated.

The euro's fathers, German Chancellor Helmut Kohl and French President François Mitterrand, knew this. They were convinced that once the fork was reached, their successors would bow to the inevitable and steer, however reluctantly, toward federation. That was also the view of UK Prime Minister Margaret Thatcher, who, observing the construction of a European central bank, began to ring the alarm bells that summoned a renewed Euroskepticism and, ultimately, Brexit.

Ironically, Kohl, Mitterrand, and Thatcher made the same mistake. All three leaders assumed that the euro was, as Thatcher put it, an effort to build "a federal Europe by the back door." It wasn't. As we now know, when the euro came close to imploding in 2011, the EU's decision-makers did the opposite of what Kohl, Mitterrand, and Thatcher had anticipated. With the critical junction approaching and confronting them with the federate-or-disintegrate dilemma, the locomotive's drivers demonstrated that they preferred derailment. That was the moment when Brexit acquired a stealthy rationality.

Every historical force needs a multitude of agents to give it purchase. Brexit's greatest agents were, ironically, two people who opposed it: Gordon Brown and Angela Merkel.

които да я продадат. По ирония на събата най-големите агенти на Брекзит се оказаха двамата души: Гордън Браун и Ангела Меркел.

Като канцлер на касата на премиера на Обединеното кралство Тони Блеър, Браун стана застъпник за Брекзит, като поради множество чудесни причини запази Обединеното кралство извън еврозоната. Ако той се беше поддал на склонността на Блеър да приеме еврото, събитията щяха да се развият съвсем различно. Като се има предвид размера на Лондон, нито една спасителна помощ от ЕС не би могла да презареди британските банки след финансовата криза през 2008 г., без да наруши правилата на еврото и без да налага незабавно, финално решение: федерация или връщане към национални валути.

По този начин Браун стана неволен провокатор на склонността на Меркел да отлага във времето взимането на трудни решения. Като не позволява на Великобритания да приеме еврото, Браун дава възможност на Германия да продължи да се съпротивлява на федерацията, като същевременно гарантира, че Брекзит ще продължи да бъде сравнително евтин вариант за бгаство на британците.

Необременена от огромната задача да спаси зрада, Меркел се съсредоточи върху прекратяването на демокрацията в гържави членки с дефицит като Ирландия, Гърция и Италия, за да наложи с помощта на Европейската централна банка годшни на строги икономии, които в крайна сметка поставиха цялата еврозона в перманентен застой. Без това грозно потискане на демокрацията и милионите континентални европейци, които бягат от икономиката на Обединеното кралство, която беше пренасочена от Банката на Англия, референдумът за Брекзит щеше да има друг изход.

Сътресенията на Никсън и Джонсън потвърждават, че в един момент за всичко неустойчиво се намират политическите агенти за неговия крах. Такива разриви могат да бъдат едновременно вредни за интересите на масата както и присъщо рационални и самоутвърждаващи се.

В Съединените щати дългосрочното намаляване на перспективите на работниците със сини якички беше балансирано от невероятните печалби на 10% върхушка и разрастването на глобалната хегемония на Америка. В този смисъл шокът от Никсън премина теста на историята, въпреки че на мали житейските перспективи на повечето американци.

Брекзит може да бъде компенсирал по подобен начин. Ако Джонсън сложи край на икономите и успее да привлече инвестиции в изкуствен интелект и зелена енергия (които ЕС не успява сериозно да финансира), Брекзит може да бъде разглеждан по същия начин, както днес гледаме на решението на Браун да изведе Великобритания от еврозоната: умен ход.

В по-широк аспект съществуват международни системи, които имат потенциал да осигурят огромни ползи за мнозинството във всяка участваща страна. Бретън Уудс и ЕС са чудесни примери. Но когато политическите лидери не успеят да консолидират подобни системи, тяхната трагична (в древногръцкия смисъл) дезинтеграция в крайна сметка придобива собствена рационалност, като по този начин изглежда неизбежна и не по-малко важно - необратима. (1)

As UK Prime Minister Tony Blair's Chancellor of the Exchequer, Brown became an enabler of Brexit by keeping, for a variety of excellent reasons, the United Kingdom out of the eurozone. Had he acceded to Blair's preference to adopt the euro, events would have unfolded very differently. Given the size of the City of London, no EU bailout could have re-floated Britain's banks after the 2008 financial crisis without ditching the euro's rulebook and without forcing an immediate, clean decision: federate or return to national currencies.

Brown thus became the unwitting enabler of Merkel's penchant for kicking the can down the road. By keeping the UK out of the euro, Brown enabled Germany to continue resisting federation while ensuring that Brexit remained a relatively low-cost option for the British.

Unburdened by the mammoth task of bailing out the City, Merkel concentrated on suspending democracy in deficit member states such as Ireland, Greece, and Italy, in order to impose, with the help of the European Central Bank, years of austerity that ended up miring the entire eurozone in permanent stagnation. Without that ugly suppression of democracy, and the millions of continental Europeans fleeing to a UK economy that had been re-floated by the Bank of England, the Brexit referendum would have gone the other way.

Nixon and Johnson's ruptures confirm that whatever is unsustainable eventually finds the political agents of its collapse. Such ruptures can be simultaneously

detrimental to most people's interests and intrinsically rational and self-perpetuating.

In the United States, the long-term diminution of blue-collar workers' prospects was counterbalanced by the stupendous gains of the top 10% and the expansion of America's global hegemony. In this sense, the Nixon shock passed the

test of history, even if it diminished most Americans' life prospects.

Brexit may well be similarly vindicated. If Johnson ends austerity and succeeds in attracting investment in artificial intelligence and green energy (which the EU is failing seriously to fund), Brexit may come to be viewed the same way as Brown's decision to keep the UK out of the eurozone is today: a smart move.

Taking a broader view, there are international systems that have the potential to deliver massive benefits for majorities in every participating country. Bretton Woods and the EU are prime examples. But when political leaders fail to consolidate such systems, their tragic (in the Ancient Greek sense) disintegration eventually takes on a rationality of its own, thus coming to seem inevitable and, equally important, irreversible. (2)

Жозе Салою: Финтех е важен ускорител

Бъдещето на банкирането е в иновациите, а те са в ДНК-то на нашата компания

The future of banking is in innovation, and that is in our company DNA

Jose Saloio: The fin-tech is an important accelerator

Тони Григорова Toni Grigorova

Промяната в света на парите в среда, движена от интернет и глобална свързаност, е революционна. От това печелят всички – банки, търговци и клиенти. Благодарение на решения в областта на Big Data, изкуствен интелект и машинно обучение ние като лидер на пазара на потребителско кредитиране, познаваме добре нашите клиенти и можем да им предложим персонализиран подход. Търговците пък могат да привлекат клиенти с иновативни онлайн инструменти за финансиране на покупките им. Например с нашия калкулатор, който предоставяме на партньорите си безплатно, клиентът може да изчисли различни варианти за онлайн покупка на изплащане. Интернет улеснява и сега хората могат да се свържат с нас 24/7, да кандидатстват онлайн или да получат информация за кредита си през инструменти като нашия чатбот „Чати“, който се ползва напълно безплатно - месечно от над 7 000 българи.

- **Все по-голямото проникване на мобилни устройства и на мобилния интернет** променя играта, като предоставя на хората удобство. Затова и 76% от заявките за потребителски кредит, които получаваме онлайн, са подадени през смартфоните. Хората използват мобилните си устройства и за да се свържат с нас през Facebook, чатбот или Viber.

- **Финтех** е инструмент, с който можем да предоставим по-добро клиентско изживяване. Това означава умело използване на технологиите в дизайна и предоставянето на финансови услуги. Но тези решения ще са ефективни само ако в центъра им е поставено потребителското пътуване и ако са успешно интегрирани във всяка точка на контакт - дигитална или физическа. Ние инвестираме във финтех решения и благодарение на технологиите, успяхме да прехвърлим изпълнението на повторяеми задачи на роботи.

- **Онлайн удобството за бизнеса и хората** ще бъде двигателът, който ще отличи успешните играчи на пазара. Конкуренцията между финансовите институции ще бъде на полето на услугите и клиентското изживяване и само тези, които успеят да предоставят удобство и подкрепят дигиталната трансформация на своите партньори, ще се радват на ръст на бизнеса.

- **Клиентското изживяване** е мантрата на модерния бизнес и е във фокуса на нашата дейност. Хо-

The change in the world of money in environment, driven by the internet and global connection is revolutionary. The Internet provides great opportunities for all market players – banks, merchants and clients. Using big data, AI, and machine learning we as a leading consumer lender know better our customers and may offer them personalized approach. The merchants may offer innovative approach regarding the purchases' financing. For instance, with our calculator, which we provide them for free, the client gets detailed information about various schemes for online purchases on installments. Internet facilitates the communication and now people may contact us 24/7, to apply online or to get information about their credit from tools as our chatbot "Chatty", which is 100% free and is used by more than 7 000 Bulgarians monthly.

- **The increasing penetration of mobile devices and mobile internet** is a game changer him the convenience it provides. For instance, 76% of the requests for consumer loans, which we receive online, are submitted from smartphones. People use their mobile devices also to contact us via Facebook, chatbot or Viber.

- **The fin-tech** is an important accelerator to provide better and better user experience in financial sector. We perceive fin-tech as the innovative use of technology in the design, and delivery of financial services. That is why, it is very important the financial companies not only to develop fintech solutions, but to integrate them smoothly in every touch point with the client – physical or digital. We invest a lot in fin-tech solutions and thanks to innovative tools we succeeded to transfer repetitive tasks to robots.

- **The convenience for business and people** will be the driver that will differentiate the successful market players. The competition between the financial institutions will be in the field of services and customer experience and only those who succeed in development and implementation of seamless customer journey and support the digital transformation of their partners will record business growth.

- **The customer experience** is the mantra of the modern business and it is in the focus of our activities. People demand convenience and to find a partner who acts as one stop shop for many financial operations. Also, they are more inclined to work with a company,

Жозе Салоио е управител на БНП Париба Лични Финанси, клон България, от април 2018 г. Има над 15-годишен опит в областта на потребителското кредитиране, като цялата му кариера е свързана с BNP Paribas Personal Finance, част от BNP Paribas Group.

Jose Saloio has been CEO of the BNP Paribas Personal Finance Bulgaria since April 2018. He has over 15 years of experience in consumer lending and his entire career is connected with BNP Paribas Personal Finance, part of the BNP Paribas Group.

рата търсят партньор, който действа като „хипер-маркет за услуги“ и се доверяват на компании, които имат персонализиран подход, пестят им време, достъпни са при нужда от информация или съдействие и предлагат прозрачни и сигурни продукти и услуги.

- **Сигурността в света на финансовите услуги**, движен от интернет, е толкова важна, колкото и удобството, и ние инвестираме в процеси и услуги с възможно най-високо ниво на сигурност.

- **Управлението на риска...** Днес не е достатъчно само да отпуснеш кредит, но и да го направиш по отговорен начин. Затова непрекъснато развиваме системата, която осигурява процесите ни. Благодарение на това разполагаме с адекватни алгоритми за оценка.

- **Бъдещето на банкирането** е в иновациите, а те са в ДНК-то на нашата компания. (i)

which has personalized approach, saves them time, is accessible when the client needs information or assistance and offers transparent and secure products and services.

- **The security** in the internet driven world of financial services is as important as the convenience. That is why we invest a lot in processes and services with the highest possible security level.

- **The risk management...** Today it is not enough to only grant a credit, but to grant it in responsible way. Regarding this, an important factor is the evolution on our back-end system to have always better scoring engineering.

- **The future of banking** is in the innovations, and innovation is in our company DNA. (i)

Марко Андрич: Лидер е титла, която трябва да бъде заслужена

Марко Андрич е търговски директор на Кока-Кола ХБК България. Той има опит в продажбите на седем различни пазара на Балканите. Освен в родната си Сърбия, е живял в Австрия и Румъния. В нашата страна е от началото на 2019 г., когато става част от екипа на Кока-Кола ХБК България като търговски директор. Притежава бакалавърска степен по психология от Белградския университет и MBA от IEDC - Bled School of Management в Словения.

Marko Andric: The Business Leader Is a Title that Must Be Earned

My recommendation: Avoid the “Zero-sum game” mindset and establish partnership as a relationship in which you support the other side without necessarily having the immediate benefit out of it

Marko Andric is the Country Sales Manager of Coca-Cola HBC Bulgaria. During his career, he held responsibility for sales in seven different Balkan markets. Besides his home country, Serbia, he has lived in Austria and Romania. He’s been living in Bulgaria since January 2019, which is also when he has joined Coca-Cola HBC Bulgaria as a Country Sales Manager. Marko holds a Bachelor’s degree in psychology from Belgrade University and an MBA degree from IEDC - Bled School of Management, Slovenia.

Моята препоръка: Избягвайте подхода „Игра с нулев резултат“ и разберайте партньорството като отношения, в които подкрепяте другата страна, без задължително да имате незабавна облага от това

Яна Колева Yana Koleva

Днес светът на бизнеса е... различен от този, който беше вчера, и от този, който ще бъде утре.

- **Бизнес лидерът е...** титла, която не може да бъде дадена, а трябва да бъде заслужена.

- **До върха се стига...** като си поставяш високи цели.

- **Моят Еверест...** е моето семейство.

- **Който знае накъде върви...** има куража да устои на стереотипите и нормите, да изследва, да учи и да живее живота на максимум.

- **Развитието на талантите и ангажираността на екипа се постига...** като поставяш високи стандарти и очаквания и същевременно осигуряваш непрекъсната подкрепа и признание.

- **Най-важните фактори за растежа...** са любопитството и куражът да изследваш непознатото.

- **Търговският нюх и проницаемелност...** се раждат в отворения и любопитен ум.

- **Вкусът на кока-кола...** е вкусът на поведението „Никога не се предавай“.

- **Работейки за „Кока-Кола“ разбрах, че тайната на успеха...** не е в тайната формула на най-иконичната напитка, а в магията, създадена от най-добрия екип в света.

- **Меря постиженията с...** постиженията и развитието на своя екип.

- **Традиция и новаторство, постоянство и променливост...** са примери за наложен избор, който може да засенчи ясното съзнание.

- **България през моя поглед...** е страна, в която аз и семейството ми се чувстваме вкъщи.

- **Прогнозата, която влияе върху посоката, в която ще развивам бизнеса:...** Утрешният ден ще бъде по-добър от днешния, защото ние ще го направим такъв.

- **Динамиката е голяма, но нека не забравяме, че...** ще става още по-голяма.

- **Моята препоръка за по-добър бизнес климат:...** Избягвайте подхода „Игра с нулев резултат“ и разбирайте партньорството като отношения, в които подкрепяте другата страна, без задължително да имате незабавна облага от това.

- **Извън бизнеса обичам...** да уча и да изживявам нови неща.

- **Може да преживеете хубав момент, ако...** отворите съзнанието си за него.

Today the world of business is... different from what it was yesterday and from what it will be tomorrow.

- **The business leader is...** a title that can't be given but must be earned.

- **You reach the top by...** always setting higher goals.

- **My Everest is...** my family.

- **One who knows where he's going...** has the courage to defy stereotypes and conventions, to explore, learn and live life to the fullest.

- **Talent development and team engagement is achieved by...** setting high standards and expectations and providing continuous support and recognition.

- **The most important factors for growth are...** curiosity and courage to step into the unknown.

- **Commercial sense and insight...** are born in an open and curious mind.

- **The taste of Coca-Cola...** is a taste of the "never give up" attitude.

- **Working for Coca-Cola I understood that the secret of success is...** not in the secret formula of the most iconic beverage, but in the magic created by the best team in the world.

- **I measure my achievements with...** the achievements and development of my team.

- **Tradition and innovation, persistent and agility...** are examples of forced choices that can cloud one's thinking.

- **Bulgaria through my eyes...** is a country where my family and I feel at home.

- **The forecast that influences the direction that I will go for business-wise:...** Tomorrow will be better than today, because we're going to make it so.

- **The dynamic is high but let's not forget...** it will get only higher.

- **My recommendation for a better business climate is...** escape "zero-sum game" mindset and establish partnership as a relationship in which you support the other side without necessarily having the immediate benefit out of it.

- **Outside of the business I like...** to learn and experience new things.

- **You can experience a nice moment if...** you keep your mind open for it.

Фирмен профил

Кока-Кола е в България вече 55 години - производството гатуира от 1965 г., а Кока-Кола ХБК започва дейност в страната през 1992 г. и оттогава е един от водещите инвеститори в местната икономика. У нас е и първият етикет на курилицата на световноизвестната напитка. Компанията има два производствени центъра в страната - в Костинброд и Банкя, а продуктите ѝ се разпространяват чрез 6 дистрибуционни центъра в цялата страна. Общата инвестиция в завода в Костинброд до момента е над 200 млн. лв., а само през 2019 г. в него бяха инвестирани 40 млн. лв., с което се превърна в регионален център за износ на продукция - за Румъния, Сърбия и Гърция. Компанията развива социално отговорната си политика чрез програмата за подкрепа на младежите Youth Empowered и инициативата с 13-годишна история My Green City.

Company profile

Coca-Cola has been in Bulgaria for 55 years - production dates back to 1965. Coca-Cola HBC started operations in the country in 1992 and since then has been one of the leading investors in the local economy. It was in Bulgaria that the first Cyrillic label of the world famous drink was printed. The company has two manufacturing centers in the country - in Kostinbrod and Bankya, and its products are distributed through 6 distribution centers throughout the country.

The total investment in the Kostinbrod plant so far amounts to over 200 million levs, and only in 2019 40 million levs have been invested in it, making it a regional export center for production for Romania, Serbia and Greece. The company develops its corporate social responsibility through its Youth Empowered program, which supports young people, and the initiative with 13 years of history My Green City.

Елиана Богданова умее да прилага принципа „Ако животът ти поднесе лимон, направи си лимонада“

Eliana Bogdanova knows how to apply the principle "When life gives you lemons, make lemonade"

Елиана Богданова: Монетата винаги има две страни

Числата всеки път казват нещо ново в зависимост от ъгъла, от който ги погледнеш

Eliana Bogdanova: A Coin Always Has Two Sides

Numbers say something new every time, depending on the angle of view

Добрият бизнес се познава по това, че може да добави стойност и да разреши даден проблем. От екипна гледна точка добрият бизнес разпознава и награждава приноса на специалистите си за крайните резултати.

- **Най-важната задача на финансовия мениджър е** да разтълкува на достъпен за лидерския екип език какво значат финансовите резултати, как да ги анализираме и какви действия да предприемем, за да постигнем целите си.

- **Компанията е на прав път**, когато се управлява от хора с добри комуникационни и лидерски умения и с ясна визия за бъдещето.

- **Тънката разлика между управлението на личните финанси и тези на фирмата** е в отговорността, която поемаш.

- **Ефективност на организацията при нейния бърз растеж се постига** чрез комуникация на всички нива и добре структурирани процеси, които да улеснят спецификите на бизнеса.

- **„Златното“ правило, на което не изневерявам:** Пътят към израстването и личностното

От 2017 г. Елиана Богданова е финансов мениджър на Accedia АД. Присъединява се към екипа на компанията след 5 години опит във финансовия одит в една от най-големите и успешни одитни практики в региона. От 2015 г. е пълноправен член на Асоциацията на дипломираните експерт-счетоводители (АССА). Притежава магистърска степен по финанси от Университета за национално и световно стопанство. Победител в категорията „Планиране и бюджетиране“ в конкурса EY CFO of the Year 2019.

Eliana Bogdanova has been the Financial Manager of Accedia AD since 2017. She joined the company after 5 years as a financial auditor in one of the largest and most successful auditing practices in the region. Since 2015, she has been a full member of the Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). She holds a master's degree in Finance from the University of National and World Economy. She is also the winner in the Planning and Budgeting category at the EY CFO of the Year 2019 competition.

Тони Григорова Toni Grigorova

A good business is recognized by its ability to add value and solve a certain problem. From a team perspective, a good business recognizes and rewards the contribution of its specialists to the end results.

- **The most important task of a financial manager is** to interpret to the leadership team in an accessible language the financial results, how to analyse them, and what actions to take in order to achieve our goals.

- **The company is on the right track** when it is managed by people with good communication and leadership skills and a clear vision for the future.

- **The subtle difference between managing your personal finances and those of the company** lies in the responsibility that you take upon.

- **The effectiveness of an organization in its rapid growth is achieved** through communication at all levels and well-structured processes that capture the specifics of the business.

- **The “golden” rule that I stick to:** The path to growth and personal development is rooted in our constant desire to get out of our comfort zone.

- **My conversation with numbers** is daily, fun and always different. Every time, they say something new, depending on the angle of view.

- **What remains behind the scenes in my work** is my “intermediary” skills for constantly synchronizing all teams and departments.

- **When it comes to planning and budgeting**, a good financier needs to be able to see the big picture and make the connection between the different components.

развитие се корени в постоянния ни стремеж да излизаме от зоната си на комфорт.

- **Моят разговор с числата** е ежедневен, забавен и винаги различен. Всеки път казват нещо ново в зависимост от ъгъла, от който ги погледнеш.

- **Заг кагър в работата ми остават** уменията ми на „посредник“ за постоянното синхронизиране на всички екипи и отдели.

- **Когато стане дума за планиране и бюджетиране**, един добър финансист трябва да умее да види „голямата картинка“ и да направи връзката между отделните компоненти.

- **Работата на Аксигиа през погледа ми на финансист:** Висококонкурентна технологична среда, в която трябва всеки ден да се чувстваш комфортно с динамиката на работа, за да бъдеш успешен.

- **За да е конкурентен бизнесът ти в този глобален свят**, трябва да бъдеш гъвкав и да добавяш стойност във всичко, което правиш.

- **Присъединяването на България към еврозоната** е нормална стъпка от членството ни в ЕС и необходима промяна, ако искаме да вървим напред. Предизвикателството и актуалността на темата се коренят в страховете на хората, породени от трудностопната информация за практическия ефект от влизането в този паричен съюз.

- **Избрах финансовата сфера като поприще за кариерно развитие, тъй като** от малка обичам да работя с пари и да си спестявам джобните за „смислени“ неща. Предполагам, това са били първите признаци, че силата ми ще е тук.

- **Най-голям принос в професионалното ми израстване** има ежедневната работа с будни, знаещи и можещи хора.

- **Мит за финансовите директори е**, че са скучни и затворени хора, вгълбени в числата.

- **Цитатът, който добре изразява моите възгледи:** Мотивацията винаги има две страни.

- **Конната езда** е моето бягство от делника и моят психоаналитик.

- **Не пропускайте да се усмихвате** и да се радвате на малките неща в живота! ☺

- Accedia's work through my perspective as a financier: *A highly competitive technological environment in which you need to feel comfortable with the dynamics of work every day in order to be successful.*

- In order for your business to be competitive in this global world, *you need to be flexible and add value to everything you do.*

- Bulgaria's accession to the Eurozone *is a normal step in our EU membership and a necessary change if we are to move forward. The challenge and relevance of the topic is rooted in the fears of people, generated by the inaccessible information about the practical effect of joining this monetary union.*

- I chose finance as my career development field, *because ever since I was a child, I have loved working with money and saved my pocket money for "meaningful" things. I suppose those were the first signs that my strength would be in this area.*

- The biggest contribution to my professional development *is my everyday work with bright, knowledgeable and capable people.*

- A myth about financial directors *is that they are boring and closed-minded people, always thinking about numbers.*

- A quote that expresses my views well: *A coin always has two sides.*

- Horse riding *is my escape from the workday and my psychoanalyst.*

- Don't miss to smile and enjoy the little things in life! ☺

” Пътят към израстването и личностното развитие се корени в постоянното ни излизане от зоната на комфорт

The path to growth and personal development is rooted in our constant getting out of the comfort zone

“

Фирмен профил

Аксигиа е технологична компания, предоставяща консултантски услуги, разработка на софтуер и създаване на цялостни ИТ решения за различни по големина бизнеси. Основана през 2012 в София, Аксигиа се превърна в една от най-бързо развиващите се ИТ компании в Европа според класациите Deloitte Technology Fast 50 и Financial Times 1000 Europe. Компанията работи с клиенти в над 19 държави на 5 континента – от САЩ до Япония, от Финландия до ЮАР и Австралия. Екипът разработва иновации за международни банки, финансови и застрахователни институции, Fortune 100 ИТ фирми, водещи компании в сферата на производството и комуналните услуги, както и технологични стартапи.

Company Profile

Accedia is a technology company providing consulting services, software development and complete IT solutions for businesses of different size. Founded in 2012 in Sofia, Accedia has become one of the fastest growing IT companies in Europe, according to the Deloitte Technology Fast 50 and Financial Times 1000 Europe rankings. The company works with clients in more than 19 countries on 5 continents – from the US to Japan, from Finland to South Africa and Australia. The team develops innovations for international banks, financial and insurance institutions, Fortune 100 IT companies, leading manufacturing and utilities companies, as well as technology startups.

НОВИЯТ RANGE ROVER EVOQUE ТИ СТОИ БЛЕСТЯЩО

ВЗЕМИ СЕГА С БОНУС ОБОРУДВАНЕ ЗА 10 000 ЛВ.

ABOVE & BEYOND

Range Rover Evoque е най-успешният модел в историята на марката Land Rover. За 8 години на пазара този луксозен и компактен SUV автомобил е награден с повече от 220 престижни международни отличия, превръщайки се в бестселър номер 1 с близо един милион продажби в световен мащаб.

Новата версия на модела ще Ви накара да се влюбите от пръв поглед в перфектно изваяни форми и чисти линии, а усещането за лукс и комфорт ще Ви оставят без дъх. Изчистените повърхности и внимателно подбраните висококачествени материали превръщат автомобила в едно истинско бижу, което всеки би искал да притежава.

Уверете се сами и преоткрийте удоволствието от шофирането. Изявете себе си. Привлечете вниманието на всички, където и да сте, защото новият Range Rover Evoque Ви стои блестящо!

www.landrover.bg

София – 02/4007 300

Варна – 052/680 200

Бургас – 056/807 137

Пловдив – 032/606 606

Среден разход на гориво от 5,4 до 8,2/100 км и CO₂ емисии от 142 до 185 г/км. Изображението е с илюстративна цел.

Заводът в Сейнт Луис / St Louis Plant

**Българска
компания е един
от най-големите
инвеститори в САЩ**

***A Bulgarian company
is one of the biggest
investors in USA***

Ван Бюрен, Арканзас
Van Buren, Arkansas

„Хювефарма“ за кратко се превърна във водеща на ветеринарномедицинския пазар отвъд океана

In a short amount of time “Huvepharma” has become a leading company across the sea in the Veterinary Medicine Market.

Хювефарма“ е световен лидер в производството и дистрибуцията на пълното портфолио продукти за ветеринарномедицинския пазар. Компанията е развила напълно интегрирана структура, в която са завършени всички процеси необходими за успешно реализиране на своите продукти – научна и развойна дейност, регулаторна активност, производство, маркетинг и продажби. Тази структура ѝ осигурява изключителна способност за бърз отговор на непрекъснато променящите се нужди на пазара.

Тя оперира в над 100 страни по света, има дъщерни дружества и представителства в България, Белгия, Полша, САЩ, Китай, Тайван, Тайланд, Русия, Индия, Бразилия, Турция, Мексико, Япония, Южна Африка и Канада. Компанията притежава производствени мощности в България, Италия, Франция и САЩ.

За кратко време компанията става водеща на ветеринарномедицинския пазар в САЩ.

Huvepharma Inc е едно от най-големите дъщерни дружества и най-голямата българска инвестиция в САЩ. Тя генерира над 40% от глобалните приходи на „Хювефарма“ и оперира активи за над 200 милиона долара. Модерните производствени предприятия се намират в едни от най-големите щати в страната: Сейнт Луис, Мисури;

Huvepharma” is a global leader in production and distribution of a complete product portfolio for the Veterinary Medicine Market. The company has developed a fully integrated structure that has all the required processes for successful business accolades from its products – Research and Development, Regulatory activity, Production, Marketing and Sales. This structure provides the ability to adapt fast to the constant changes in the Market's needs.

It operates in more than 100 countries worldwide and has subsidiaries and representative offices in Bulgaria, Belgium, Poland, USA, China, Taiwan, Thailand, Russia, India, Brazil, Turkey, Mexico, Japan, South Africa and Canada. The company owns Production Facilities in Bulgaria, Italy, France and USA.

In a short amount of time the company became a leading player in the Veterinary Medicine Market in USA.

Huvepharma Inc is one of the biggest subsidiaries and has the largest investment in USA. It generates more than 40% of Huvepharma's global income and operates over 200 million dollars in Assets. The modern production sites are located in the biggest states in the Country: St. Louis, Missouri; Laurinburg, North Carolina;

Лауринбург, Северна Каролина; Лонгмънт, Колорадо; Ван Бюрен, Арканзас, и Линкълн, Небраска.

Историята на успеха започва през 2005 г., когато „Хювепхарма“ отваря своя първи офис в САЩ. През 2007 г. компанията придобива един от заводите на „Мериел“ в Сейнт Луис – Мисури, лицензиран от Агенцията по храните и лекарствата на САЩ за производство на голямо портфолио одобрени ветеринарномедицински продукти.

През 2013 г. компанията придобива производството на ензими от „Ензивиа“. Тази инвестиция в интелектуална собственост, производство и клиентска листа засилва позицията на компанията на пазара на ензими не само в САЩ, но и в Латинска Америка, Южна Корея и Филипини.

През 2014 г. компанията навлиза и на пазара на ваксини и инвестира в покупка на производствени мощности и интелектуална собственост на портфолио ваксини.

Две години по-късно „Хювепхарма“ придобива от „Зое-тис“ три водещи завода: Лауринбург – Северна Каролина, Лонгмънт - Колорадо, Ван Бюрен - Арканзас, което допринася за увеличаването на продуктовата гама.

През 2018 г. „Хювепхарма“ продължава с разширяването на своята дейност, като закупува две нови компании:

AgriLabs® и T-Hexx® Animal Health, както и продуктите към тях. Тази инвестиция разширява научната и развойна дейност с модерния R&D комплекс, разположен в Линкълн, Небраска, водещи научни работници, изобретили първата ДНК ваксина, както и мощности за производство на ваксини. Това е най-голямата и значима инвестиция за щата, която осигурява иновативно производство, нови работни места, допринася за подобряване на бизнес климата и икономическия растеж на района.

През 2019 г. американското министерство на земеделието даде на „Хювепхарма“ изключителен лиценз за експериментална ваксина против африканската чума по свинете.

Към момента в заводите на „Хювепхарма“ в САЩ работят над 200 високкоквалифицирани специалисти. Портфолиото на компанията включва производството на над 150 продукта, сред които кокцидиостатици, ензими, антибиотици, ваксини и хранителни добавки.

Компанията продължава да инвестира в разширяването на производствените си мощности и научноизследователска и развойна дейност в страната, което е част и от стратегията ѝ за устойчив растеж във фармацевтичния сектор. „Хювепхарма“ поставя основен приоритет на научната и развойната дейност, работи усилено върху развиването на R&D отдела, като използва най-модерното оборудване и технологии в индустрията, което гарантира запазване на лидерските ѝ позиции. (4)

Longmont, Colorado; Van Buren, Arkansas and Lincoln, Nebraska.

This success story begins in 2005 when “Huvepharma” opened its first office in the USA. In 2007 the company acquires one of the plants in “Merial” St. Louis - Missouri, licensed by the US Food and Drug Administration (FDA) and producing a large product portfolio of approved Veterinary-medicine products.

In 2013 the company acquired the enzyme production of “Enzyvia”. This investment in Intellectual property, production and client list enhances the company’s positions on the Enzyme Market not only in US but also in Latin America, South Korea and the Philippines.

In 2014 the company enters the Vaccine market by purchasing production sites and intellectual property of the Vaccine portfolio.

Two years later “Huvepharma” acquired from “Zoetis” three leading plants: Laurinburg - North Carolina, Longmont - Colorado, Van Buren - Arkansas which also benefited in expanding the product range.

In 2018 “Huvepharma” continued with the expansion of its activities by purchasing two new companies:

AgriLabs® and T-Hexx® Animal Health, along with their products. This investment widens the research and development processes with its modern R&D complex. Located in Lincoln, Nebraska, with leading scientific workers that created the first DNA vaccine, along with its vaccine production facilities. This is the biggest and the most significant investment in the State that provides

innovative production, new working places, contributes to improving the business climate and the economic growth for the region.

In 2019 the US Ministry of Agriculture gave “Huvepharma” an exceptional license for experimental vaccine against the swine fever.

To this day the “Huvepharma” plants in USA employ over 200 highly qualified specialists. In the company’s portfolio there are over 150 products of Coccidiostats, Enzymes, Antibiotics, Vaccines and Feed Additives.

The company continues to invest in expanding its production capacities and its Research and Development activity, which is part of the strategy for sustainable growth in the Pharmaceutical sector. “Huvepharma” puts on top priority its activities in Research and Development, working constantly in improving R&D department by implementing the newest equipment and technology in the industry, allowing the company to guarantee its leading positions. (4)

Признание/ Recognition

Собственикът на фармацевтичната компания Кирил Домусчиев беше удостоен през 2019 г. с високото признание „Почетен гражданин на щата Небраска“ от губернатора на щата. През 2018 г. кметът на Сейнт Луис Лига Крюсън връчи приза „Бизнес на годината“ на „Хювфарма“ за подпомагане на икономическото развитие на града. На церемонията присъстваха около 1 250 представители на бизнеса от Сейнт Луис и целия щат Мисури.

In 2019 the owner of the pharmaceutical company Kiril Domuschiev was honored with the high acknowledgement “Honorary Citizen of Nebraska” by the State Governor. In 2018 the Mayor of St. Louis Lyda Krewson presented the award “Business of the Year” to “Huvepharma” for helping the economic development of the town. At the ceremony were around 1250 business representatives from St. Louis and the state of Missouri.

Розови очила за късогледе

Pink Glasses for Short-Sighted People

В глобалния свят мобилните хора стават жители на най-привлекателните места за живеене

In the global world, mobile people become residents of the most attractive places to live

Тони Григорова Toni Grigorova

Класациите са любопитно четиво. Особено тези, които посочват най-желаните места за живот и работа. Позитивните класации карат оптимистите да мечтаят, а песимистите да си купят еднопосочен билет.

Година наред във фокуса на множество класации за най-добрите градове за живеене винаги попада... Виена. Класацията на Economist Intelligence Unit отреди на австрийската столица първо място за 2019 г. по култура и околна среда, образование, инфраструктура, здравеопазване - сред 140 града, които Global Liveability Index изследва. Виена е най-добрият град за живеене в света за десета поредна година и според Индекса за качеството на живот на международната консултантска компания Mercer, а Европа продължава да е континентът с

най-добро качество на живот

Класация, направена от онлайн компанията за преместване на дома и офиса Movinga, даде първо място на Хелзинки като град, който предлага оптимални условия за млади семейства в световен мащаб поради щедрия платен отпуск по майчинство, висококачествено образование и отлично здравеопазване. София е на 139-о място между 150 града по цялото земно кълбо.

Швейцария пък е страната, която привлича най-много от световните таланти, сочат данните от The Global

Rankings are a curious reading. Especially those that show the most desirable places to live and work. Positive rankings make optimists dream and pessimists buy a one-way ticket.

For years, the first place in a number of rankings of the best places to live has always been taken by... Vienna. The Austrian capital was at the top of the 2019 Economist Intelligence Unit list because of its culture and environment, education, infrastructure, healthcare – among 140 cities, surveyed by the Global Liveability Index. Vienna is the best city to live in the world for a tenth consecutive year according to the Mercer international consultancy, too, and Europe continues to be the continent with

the best quality of life

The ranking created by the online company for moving home and office, Movinga, placed Helsinki first as a city that offers optimal conditions for young families on a global scale, due to its generous paid maternity leave, high-quality education and excellent healthcare. Sofia is ranked 139th among 150 cities across the globe.

Switzerland is the country that attracts the most world talents according to data from The Global Talent Competitiveness Index 2020. It is compiled by Adecco

Talent Competitiveness Index 2020. Той се изготвя от Adecco Group, международното бизнес училище INSEAD и Google и измерва способността за привличане, задържане, квалификация и обучение на квалифицирани специалисти. Индексът оценява

широк спектър от политики и практики

с въздействие върху човешкия капитал и с принос за производителността и просперитета.

Година наред следим класациите на най-добрите места за живеене и за работа. През това време оптимистите се наляваха и нашите градове да излязат по-напред в класациите, немало песимисти решиха, че не могат да чакат, а реалистите продължават с опитите за позитивна промяна. В София обаче започна да става все по-сложно с местата в детските градини и в училищата, градът се пренасели с коли, всяка педя земя се превръща в жилища и офиси, паркинзите се правят по-скоро по изключение. Все повече стават дните, когато в столицата, както и в много други градове на страната не може да се диша, защото някой гори боклук. По-малките населени места пък са залети от

Вълна на обезлюдяване

Ако градовете се управляват от оптимисти, които вярват, че неизбежното ще се забави, то неизбежното ще гоиде госта по-рано, отколкото песимистите очакват. Да се оставим на самослучващите се събития или ще направляваме развитието така, че да не се стига едни или други проблеми сами да ни накарат да им обърнем внимание. Водната криза в Перник още дълго ще ни напомня какво следва, когато неизбежното все пак гоиде. Вече едва ли има съмнение какво е нужно за нормалното съществуване на един град, дори не за онзи, който е най-добро място за живеене според класациите.

Песимистите си мислят, че най-лошото е дошло, а оптимистите са убедени, че то все още е далече. Ако гледаме само с розови очила, скоро ще се окажем черногледни. Затова нека не четем класациите само като любопитно четиво, те са просто ориентир. Промяната трябва да се управлява така, че да превръщаме българските градове в привлекателно място за живеене, а не в пустиня. (1)

Group, INSEAD International Business School and Google, and measures the ability to attract, retain, train and educate qualified specialists. The index estimates

a wide range of policies and practices

with an impact on human capital and a contribution to productivity and prosperity.

For years we have been following the rankings of the best places to live and work. During this time, optimists were hoping that our cities will also go up in the ranking; many pessimists decided that they can't wait, while realists continued trying to make a positive change. In Sofia, however, things are getting more complicated with kindergarten and school places, the city is overcrowded with cars, every inch of land is turning into dwellings and offices, and parking lots are made by exception. There are more and more days when people cannot breathe in the capital, as well as in many other cities in Bulgaria, just because someone is burning garbage. Smaller settlements, on the other hand, are flooded by a

wave of depopulation

If the cities were managed by optimists who believe that the inevitable will be postponed, it will surely come much sooner than the pessimists expect. Are we going to allow the events to just happen or are we going to manage the development in a way, so that one problem or another doesn't force us to focus our attention on it? The water crisis in Pernik will remind us for a long time what happens when the inevitable takes place after all. There is hardly any doubt as to what is needed for the normal existence of a city, even if it's not the city that is the best place to live according to the rankings.

Pessimists think that the worst has come, while the optimists are convinced that it is still far. If we only look through pink glasses, we will soon turn pessimistic. So, let's not read the rankings just as a curious reading, they are just a guide. Change must be managed in such a way that we can turn Bulgarian cities into attractive places to live, not into a desert. (2)

Успешната формула на кооперирането

The Successful Formula of Cooperation

Тони Григорова Toni Grigорова

Кооперирането съвсем не е отживелица и днес то има своята нова актуалност. Теорията за свързаните производства води своето начало още от средата на XIX век, но популяризирането ѝ до голяма степен се дължи на трудовете на Майкъл Портер. Според него клъстерът е

географска концентрация

от свързани компании, специализирани доставчици, фирми от подпомагащи дейността индустрии, но също асоциирани институции и академични общности в определена област. Този бизнес в известна степен се конкурира, но и се кооперира.

В България за предприемаческите среди клъстер вече не е непозната дума. На много места по света, но и у нас такива обединения са възниквали по естествен път под влияние на традиция или на пазарни сили. В последните години обаче немало клъстери бяха сформирани единствено заради осигурено от Евросъюза финансиране. Така през 2015 г. броят на регистрираните в България клъстери надхвърли 260. Оттогава насам са се появили и нови, но доста от всичките тези структури са преустановили дейност и в момента категоризираните от Изпълнителната агенция за насърчване на малките и средните предприятия клъстери са 79. Път си проправи и

Cooperation is not at all outdated and it has its new relevance today. The theory of cooperative production dates back to the middle of the 19th century, but its popularization was largely due to the works of Michael Porter. According to him, a cluster is a **geographic concentration**

of related companies, specialized suppliers, companies of the supporting industries, but also associated institutions and academia in a certain field. This business is competing to some extent but it is also cooperating.

In Bulgaria, a cluster is no longer an unfamiliar word for the entrepreneurial circles. In many places around the world, but also in our country, such unions have appeared naturally under the influence of tradition or market forces. In recent years, however, many clusters have been formed only because of the funding, provided by the European Union. Thus, in 2015, the number of clusters registered in Bulgaria exceeded 260. Since then, new clusters have also emerged, but many of those structures have ceased their activities, and currently, the clusters categorized by the Executive Agency for Promotion of Small and Medium-Sized Enterprises are 79. The

В България има клъстери със синергия между участниците в тях. Появяват се и сдружения, които съществуват единствено докато има проектно финансиране

In Bulgaria, there are clusters with synergy among their participants. Associations also appear that exist only as long as project funding is available

паразитната практика

„Има проектно финансиране - има организация, няма пари - няма клъстер.“ Затова Асоциацията на бизнес клъстерите (АБК) се опитва да утвърди работещи стандарти, които изключват създаването на обединения единствено с цел „усвояване“ на европейски средства.

Добри примери в България не липсват и съществуват групи от фирми, между които има синергия. Всяка такава организация е развила свои практики и модели на работа. Българският мебелен клъстер и търговското дружество „Лигна груп“ (ligna - лат. „дърво“) имат свързаност и взаимовъздействие, измерващо се с добри пазарни резултати. В клъстера са компании, които в здравословна конкуренция се включват в изпълнението на поръчките, които „Лигна груп“ осигурява.

„България е малък пазар и наистина обединението прави силата. И вече 10 години сдружението на фирми от мебелната индустрия произвежда и доставя обзаведането на вериги хотели в цяла Европа. Когато над 40 компании с различна специализация са си подали ръка, те заедно изпълняват поръчки на външните пазари. Иначе за такива големи обеми никой не би се доверил на една малка българска фирма“, обяснява Геновева Христова, председател на Българския мебелен клъстер. В най-успешните сектори в България вече се създават форми на коопериране и вътрешната конкуренция между отделните компании се преодолява чрез

клъстерния мениджмънт

който добива очертанията на нова професия. Човекът на тази позиция трябва да може да задава правилата на честната надпревара между отделните играчи. Действа правилото „Един за всички, всички за един“, но качеството и сроковете диктуват избора на най-добрите. Така бизнесът расте и постига по-високи резултати. „Можем да произвеждаме продукция с отлично качество и за мен е важно да мотивирам всички, с които работим, да гледат в една посока, независимо че са конкуренти“, казва Геновева Христова. Тя вече е натрупала доста опит и е готова да го споделя с всички, които търсят успешната формула на кооперирането. (V)

parasitic practice

“If there is project funding – there is an organization, if there is no funding – there is no cluster”, has also made its way through. That is why the Association of Business Clusters (ABC) is trying to establish working standards that exclude the creation of mergers solely for the purpose of “absorbing” European funds.

In Bulgaria, there are enough good examples, as well as groups of companies with synergy between one another. Each one of these organizations has developed its own practices and models of work. The Bulgarian furniture cluster and the Ligna Group trading company (ligna – Lat. “Tree”) have connectivity and interaction, measured by good market results. There are companies in the cluster that are involved in the execution of the orders that Ligna Group provides in healthy competition.

“Bulgaria is a small market and united we do stay strong.” And for 10 years now, the association of companies of the furniture industry has been manufacturing and supplying hotel furniture throughout Europe. When more than 40 companies with different specialization are holding hands, they jointly execute orders in foreign markets. Otherwise, for such large volumes, no one would trust a small Bulgarian company,” explains Genoveva Hristova, Chairperson of the Bulgarian Furniture Cluster. Forms of cooperation are already being created in the most successful sectors in Bulgaria and the internal competition between companies is being overcome by

cluster management

which is taking the shape of a new profession. The person in this position must be able to set the rules of fair competition between players. The One for All, All for One rule applies, but quality and timing dictate the selection of the best. This is how the business grows and achieves higher results. “We can manufacture products of excellent quality and it is important for me to motivate everyone we work with to look in one direction, even though they are competitors,” Genoveva Hristova says. She has already gained considerable experience and is ready to share it with anyone who is looking for a successful formula of cooperation. (V)

Прагматични отговори на трудни въпроси

Филип Морис Интернешънъл представи кампанията си „Unsmoke Your Mind“ в рамките на Световния икономически форум в Давос

Philip Morris International presented its campaign „Unsmoke Your Mind“ as part of the World Economic Forum in Davos

Pragmatic answers to tough questions

В края на януари 2020 г. Давос, Швейцария, посреща световните лидери на годишния Световен икономически форум (WEF). На това уникално събитие се събират политици, компании, бизнес лидери и медии от целия свят. Наред с 3000 делегати, поканени за участие в конференцията, по време на WEF има и организации, и компании, които искат да бъдат част от световния дебат.

Зоната на Филип Морис Интернешънъл (ФМИ) на известната улица Promenade в Давос е брандирана с „Unsmoke Your Mind“ (UYM). Това е кампания, чрез която ФМИ призовава всички заинтересовани страни да се обединят и да проведат разговор въз основа на доказателствата за бездимните алтернативи, а не да разчитат на заблуди и погрешна информация.

At the end of January 2020 Davos, Switzerland gathers the world leaders for the annual World Economic Forum (WEF). It is a unique occasion that brings together politicians, companies, business leaders, and media from all over the world. Alongside the 3,000 delegates who are invited to the conference, the WEF also attracts companies and organizations who want to be part of the global conversation.

PMI's venue at the famous Promenade street in Davos is branded with "Unsmoke Your Mind" (UYM). It is a campaign, which invites all interested parties to come together and have a conversation based on the evidence about smoke-free alternatives, rather than

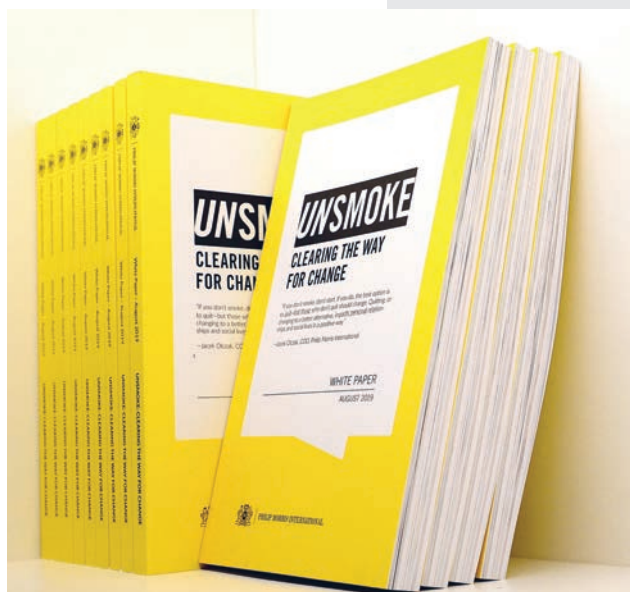

В нова Бяла книга, представена през януари и озаглавена „Unsmoke Your Mind: Pragmatic answers to tough questions for a smoke-free future“ („Освободу се от прегразсъгъците: Прагматични отговори на трудни въпроси за бъдеще без дим“), ФМИ си поставя за цел да намери отговори на пет въпроса, свързани с темата за изграждане на бъдеще без дим. В Бялата книга е цитирано световно проучване сред 17 000 пълнолетни лица, което показва, че 89% от интервюираните смятат, че производителите трябва да осъществяват надеждна научна оценка на бездимните си изделия. Към днешна дата ФМИ е инвестирала 6 милиарда долара в научни изследвания и развойна дейност за своите бездимни платформи и е ангажирала над 400 водещи учени и технически експерти.

Важни факти от Бялата книга „Unsmoke Your Mind“ („Освободу се от прегразсъгъците: Прагматични отговори на трудни въпроси за бъдеще без дим“):

- 85% от запитаните са съгласни, че пушачите трябва да имат достъп до научно доказани бездимни алтернативи и точна информация за тях.
- 73% казват, че насърчаването на пушачите да преминат на по-добри алтернативи, ако не могат да се откажат напълно от пушенето, допълва усилията за намаляване на вредата, причинена от пушенето за обществото като цяло.

Наред с разнообразните събития, организирани в специалната зона на ФМИ, висшето ръководство на компанията представи своите радикални идеи за ролята на науката, науките, които можем да извлечем от грешките в миналото, и ролята на жените в модерните компании.

relying on misconceptions and misinformation.

In a new white paper released in January, titled “Unsmoke Your Mind: Pragmatic answers to tough questions for a smoke-free future,” PMI has set out to address five questions relevant to the topic of delivering a smoke-free future. In this white paper, based on a global survey of more than 17,000 adults, shows that 89 percent believe manufacturers should conduct robust scientific assessments on their smoke-free products. So far, PMI have invested \$6 billion in the research and development of their smoke-free platforms, and have hired more than 400 leading scientists and technicians.

Key facts from “Unsmoke Your Mind” white paper:

- 85 % agree that smokers should have access to scientifically substantiated smoke-free products and accurate information about them.
- 73 % said that encouraging smokers to switch to better alternatives if they do not quit can complement other efforts to reduce the societal harm caused by smoking.

Together with different events hosted in the dedicated space of PMI, the senior management of the company shared their disruptive ideas on the role of science, the lessons we should learn from mistakes in the past and the role of women in the modern companies.

Неразбиране на разликата между рисковия профил на цигарите в сравнение с бездимните алтернативи

МОЙРА ГИЛКРИСТ, Вицепрезидент
Стратегически и научни комуникации, ФМИ

Confusion about risk profile of cigarettes vs smoke-free alternatives

MOIRA GILCHRIST, VP Strategic & Scientific Communications, PMI

Нараства объркването относно бездимните алтернативи и техния рисков профил в сравнение с цигарите. Това се наблюдава най-вече в САЩ. Това объркване не помага на множеството мъже и жени пушачи, както и не носи ползи за общественото здраве като цяло. Ако погледнем фактите, можем да твърдим недвусмислено, че всички вейпинг продукти и електронни цигари намаляват в огромна степен излагането на вредни и потенциално вредни вещества. Трябва да направим и едно важно уточнение: те трябва да се ползват правилно и да са произведени при спазване на подходящите стандарти за качество и безопасност.

Това е пример за това как подвеждащата реторика, слабата наука и слуховете, чиито ефект се усилява през интернет, могат да причинят хаос и да доведат до негативни последици за хората в реалността; мъжете и жените, които търсят по-малко вредни алтернативи. Това може да са хора, които вече са се преориентирали към тези алтернативи, а сега са объркани и се връщат към цигарите. Ние можем единствено да продължим да предоставяме информация на заинтересованите страни във връзка с прецизните научни изследвания за нашите бездимни изделия, да допринасяме за преодоляване на объркването и да не спираме да развенчаваме митовете, които лесно се превръщат във „факти“ в очите на много хора.

There has been growing confusion about smoke-free alternatives and their risk profile compared to cigarettes, especially in the U.S. This confusion doesn't help the many men and women who smoke, nor does it benefit public health at large. Looking at the facts, we can unequivocally say that all vaping products and e-cigarettes vastly reduce the exposure to harmful and potentially harmful constituents. We need to add one important caveat: they have to be operated properly and must be manufactured according to appropriate quality and safety standards.

This is an example of how misleading rhetoric, bad science and rumors amplified on the internet can wreak havoc and have tragic consequences for real people; men and women who are looking for less harmful alternatives. These may be people who have already switched to these alternatives, but are now confused and are going back to cigarettes. We can only continue to inform all stakeholders about the robust science behind our smoke-free products, help clear up confusion and continue to bust myths that can easily become 'facts' in many people's eyes.

Различна регулация на бездимните продукти

ЯЧЕК ОЛЧАК, главен оперативен директор, Филип Морис Интернешънъл

Смятам, че ние като общество сме на кръстопът. Ако искаме да решим който и да е световен проблем, ние не можем да позволим дискусиите да се водят на база емоции, политика или идеология. Науката е неутрална територия, на която да се провеждат дискусии и тя по дефиниция подлежи на оспорване. Ние сме убедени в нашите научни резултати и призоваваме за конструктивен разговор с цялото общество и с представителите на регулаторните органи и политиките, така че да отворим пътя за трансформация на обществото. Правителствата и регулаторите могат да помогнат, като предоставят на пълнолетните пушачи достъп и точна информация за тези продукти. (1)

Материалът е изготвен с подкрепата на Филип Морис България

От печалба към връзки с потребителите: Защо компаниите имат нужда от жени на ръководни позиции

МАРИАН ЗАЛЦМАН, старши вицепрезидент „Глобални комуникации“, ФМИ

ФМИ си поставя за цел 40 процента от ръководните позиции в организацията да бъдат заети от жени до 2022 г. За момента аз си оставам една от само двете жени, присъстващи на заседанията на нашето висше ръководство. Самотните гласове на жените означават, че трябва да полагаме повече усилия, за да се усети присъствието ни, както и че се чувстваме длъжни да бъдем представители на нашия пол, което никога не се очаква от мъжете. Ние носим товара на това да трябва да изразяваме позициите си настоятелно, авторитетно и целенасочено, за да изтъкнем безспорната си стойност и да отворим вратите и за други жени. А и да направим така, че те никога да не се затворят отново за нас.

Новината от Давос – от официалните сесии и кулоарните разговори – е, че бизнес лидерите трябва да престанат да търсят оправдания и да започнат да черпят от богатството на таланти сред жените. Не може да се отрече, че най-сложните предизвикателства пред света могат да бъдат преодолени най-успешно с умения за решаване на проблеми, иновации и решения, които се раждат в ръководни екипи, в които са представени хора от разнообразни раси и пол, и с различен житейски опит.

Жените в света на бизнеса не искат услуги или специално отношение. Просто бих помолила корпоративните лидери да спрат за малко и да си зададат един прост въпрос: Дали в нашата работа се възползваме от най-добрите качества на всички?

From profits to consumer connections: Why businesses need women at the top

MARIAN SALZMAN, Senior Vice President, Global Communications, PMI

PMI is targeting 40 percent of management positions to be held by women by 2022. For now, I remain one of just two women in our senior management meetings. Lone female voices can feel more pressure to make their presence felt, as well as an obligation to represent our entire gender in a way that men are never expected to. We have a special burden on us to speak up with assertiveness, authority and purpose to showcase our indisputable value—easing the door open for other talented women to step inside. And ensuring it never shuts on us again.

The word coming out of Davos—in official sessions and sidewalk chats—is that business leaders need to stop making excuses and start tapping into the rich veins of female talent out there. It is undeniable that the world's most complex issues are best countered by the problem-solving talents, innovations and solutions found in diverse senior leadership teams of mixed races, experiences—and genders.

Women in the business world aren't looking for favors—or special treatment. I would simply ask corporate leaders to pause and ask themselves one simple question: Why are we operating without the best available talent?

Different regulation for smoke-free products

JACEK OLCZAK, Chief Operating Officer, Philip Morris International

I believe that as a society we're at a crossroads in many ways. If we want to tackle any global challenge, we cannot permit discussions to be driven by emotion, politics, or ideology. Science creates a neutral ground for discussion and is per definition open to being challenged. We're confident in our scientific findings and we invite constructive conversations with society at large and with the regulatory and political communities, to open gateways to societal transformation. Governments and regulators can help by allowing adult smokers access to and accurate information about these products. (↩)

The publication is supported by Philip Morris Bulgaria

Ралица Карамфилова: Само цялостният подход прави защитата надеждна

Всяка организация трябва правилно да подбере мерките за своята информационна сигурност

Every organization has the task to select the measures for its information security

Ralitsa Karamfilova: Only the comprehensive approach brings reliable security

Във времето на бурното развитие и използване на информационните технологии все повече стават компаниите и организациите, които си дават сметка, че киберсигурността е нещо, което не може да бъде пренебрегнато. Всъщност информационната сигурност е по-широкото понятие - освен защита от заплахи и злонамерени атаки, то включва и много други неща, свързани с данните и тяхната наличност, достъпност и цялостност. Именно този важен момент според нас се подценява. Технологиите трябва да бъдат защитени от атаки, но има и много други мерки, свързани с правила и процедури, които трябва да се предприемат. Така например човек от екипа на една компания неволно може да стане жертва на атаки, затова трябва да бъде добре обучен.

Нашата препоръка към компаниите е да не се фокусират само върху кибератаките, а да погледнат на защитата на данните като цялостен процес, който е свързан с оценка на риска. Случва се фирми да вземат мерки за неща, които не са толкова високо рискови, и да пропуснат по-належащи мерки, което впоследствие води до големи финансови загуби и проблеми с доверието към тях. Информационната защита трябва да се гледа в цялост, за да бъде ефективна.

Център за управление на сигурността е най-новата услуга, която разработихме в Лирекс с цел защитата на нашите клиенти. В този център идентифицираме всеки заплашителен ИТ инцидент и експертите, които работят в него, се грижат да бъде правилно отчетен, анализиран, докладван и разследван. Следим за евентуални кибератаки или събития и определяме дали това е истинска злонамерена заплаха или инцидент и дали тя може да засегне бизнеса на нашия клиент. Това звено помага за навременното откриване на пробиви или атаки и за адекватната реакция, ако са налице.

Архивирането на данни също е сфера, която често е много подценявана. Фокусът отива върху киберсигурността, а цялостната информационна сигурност остава на заден план. Повечето компании създават и поддържат някакъв архив, но никой не знае дали той реално работи, доколко е сигурен и за колко време при критична ситуация данните могат да бъдат възстановени. Ето защо е добре да се правят тестове, за да бъдат избегнати неприятни изненади и финансови щети при пробив. Ние помагаме на организациите да имат добре работещ архив, като им

In a time of rapid development and use of information technology, companies and organizations are coming to realise that cybersecurity is something that cannot be ignored. Actually, information security is a broader concept - besides protection against threats and malicious attacks, it also includes many other aspects related to data and its availability, accessibility, and integrity. In our view, this key moment is underestimated. Technologies need to be protected from attacks, but there are many other measures, related to policies and procedures that should be taken. For example, anyone from a company's team can accidentally fall victim to attacks, so they must be well trained.

Our recommendation to companies is not to focus just on cyberattacks, but to look at data protection as a comprehensive process related to risk assessment. It sometimes happens that companies take measures for things that are not high-risk but miss out on more critical measures, which in turn results in large financial losses and decreased customer confidence. To be effective, information security has to be viewed in its integrity.

A Security Operations Center is the most recent service we developed at Lirex. This is our unit consistently involved with our clients' security. At this center, we identify every alarming IT incident and the experts working there ensure that it is properly recorded, analysed, reported and investigated. We monitor for potential cyber-attacks or events and determine if it is a real malicious threat or incident and whether it could affect our client's business. This unit helps to detect breaches or attacks in a timely manner and respond appropriately if such exist.

Data back-up is also an area that is often underestimated. The focus is on cybersecurity and overall information security is pushed in the background. Most companies create and maintain an archive, but no one knows if it actually works properly, how secure it is, and what time it takes to recover data in a critical situation. It is therefore advisable to perform tests, for example, to avoid unpleasant surprises and financial losses in the event of a breakdown. We help organizations have a well-functioning back-up systems, recommending not only technological but

Ралица Карамфилова е мениджър стратегическо развитие на Лирекс. Тя заема тази позиция в последните 2 години, а е част от ръководния екип на компанията вече близо 10 години. Била е търговски директор и маркетинг мениджър на компанията, а в позицията си в момента работи по единна визия и подход в Маркетинга и Търговския отдел, както и за цялостното развитие на компанията в дългосрочен план. Ралица е бакалавър по бизнес администрация от университета „Вашингтон“, САЩ, и е завършила магистърска програма Executive MBA в Американския университет в България.

Ralitsa Karamfilova is Strategic Development Manager at Lirex. She has held this post for the past 2 years and has been part of the company's management team for almost 10 years. She has been in the roles of Sales Director and Marketing Manager as well and in her current post is working on building a consistent vision and approach in the Marketing and Sales Departments, as well as on the overall development of the company in the long run. Ralitsa holds a Bachelor Degree in Business Administration from the University of Washington, USA, and a Master Degree in Executive MBA from the American University in Bulgaria.

препоръчваме както технологични, така и организационни мерки.

В Лирекс се стремим да имаме консултантски подход в информационната сигурност и предлагаме пълно портфолио от консултантски услуги. То включва оценка на риска, одити и анализи. Целта ни е да бъдем максимално полезни на всеки наш партньор или клиент. За нас е важно правилно да подберем целия микс от услуги, за да има истинска стойност за клиента. Лирекс се откроява на пазара със своя консултантски подход и с търсенето на решения, които са най-адекватните за всеки конкретен наш клиент.

На Sofia CyberSec 2020 участие ще вземат много международни вендори, които ще представят свои решения. Това ще помогне на бизнеса и организациите да се ориентират какви са проблемите, какво се предлага на пазара, какви са трендовете. Ще се говори за технологиите за защита, но аз отново бих насочила вниманието към цялостния подход, който прави защитата ефективна и надеждна. (1)

also organizational measures.

At Lirex, we strive to have a consultancy approach to information security and offer a comprehensive portfolio of consulting services. It includes risk assessment, audits, and analysis. Our objective is to be of maximum use to our partners or clients. It is important for us to properly select the mix of services in order to deliver the highest value to the client. Lirex stands out in the market with its consulting approach and the selection of solutions that are tailored to each of our clients.

Sofia CyberSec 2020 will be attended by many international vendors who will introduce their solutions. This will assist businesses and organizations to find out what the problems are, what is offered on the marketplace, what are the trends. Protection technologies will be discussed, but again I would like to draw attention to the comprehensive approach that makes protection effective and reliable. (2)

ВИХРЕН СЛАВЧЕВ, изпълнителен директор на Мнемоника:

Киберсигурността е път, по който се върви дълго

След успеха на първото издание на Sofia CyberSec идва следващото събитие, отново в София Тех Парк. Конференцията събира експерти, но и по-широка аудитория, която се интересува от новостите в информационната сигурност и защита. Амбицията на организаторите – Дигиталната национална коалиция, сп. „Икономика“ и икономическия портал economic.bg, е Sofia CyberSec да се превърне във форум на мислещи хора, загрижени за побезопасното бъдеще в ерата на ускоряващата се дигитализация. Мнемоника е сред партньорите на конференцията.

After the success of the first edition of Sofia CyberSec, the next event is about to take place, again in Sofia Tech Park. The conference will gather experts, but also a wider audience, interested in the latest developments in information security and protection.

The ambition of the organizers – Digital National Alliance, Economy Magazine and the economic portal economic.bg – is to make Sofia CyberSec a forum for thinking people, concerned about a more secure future in the age of the accelerating digitalisation. Mnemonica is among the partners of the conference.

VIHREN SLAVCHEV, CEO of Mnemonica:

Cybersecurity Is a Path You Have to Follow for a Long Time

Пробивите в защитата стават предимно поради незнанието на онези, които са атакувани

Тони Григорова Toni Grigорова

Информацията е новото злато. Тя е много по-лека, навсякъде е и в сравнение с благородния метал е доста по-трудно да бъде защитена. Онези, които осъзнаха нейната висока стойност, търсят методи за нейната сигурност. Затова и компаниите, които предлагат защита, стават все по-актуални.

Мнемоника е на българския пазар вече 11 години. В началото беше системен интегратор, занимаваше се с продажбата на хардуер, софтуер и съпътстващите услуги. Но един от най-големите производители, с които работихме, притежаваше компания за киберсигурност и преди около 7-8 години започнахме да се интересуваме от темата, да четем и да обучаваме служителите си. И когато времето настъпи, бяхме подготвени, макар че не очаквахме това да стане толкова скоро.

Пълна гаранция няма и ние не гарантираме сигурността, а разполагаме с ключовия набор от средства за защита. Киберсигурността не е един продукт или услуга, а е цялостна система. Можем да ви препоръчаме необходимия набор от средства за защита, чрез които да си осигурите малко по-спокойно съществуване.

Заблуди: Мнозина си мислят, че пробивите идват вследствие на вируси, зловреден код или фишинг имейли. Проблемът обаче идва от човешкия фактор, без да е нужно хората да са злонамерени. Ако не са добре обучени, неволно допускат грешки.

Социалното инженерство е една от основните причини за пробивите. Хора, които искат да стигнат до някакъв вид информация, първо добре проучват субекта, който ще бъде атакуван – наблюдават навичките му, интересуват се какво той прави в ежедневието си, за да създадат за него правилния фишинг имейл, който ще му се стори познат. Тогава ще му изпратят парчето фалшива информация и ще го стимулират да кликне върху нея и да подаде потребителското си име и парола. Подготовката на една кибератака трае от 3 до 9 месеца. И едва след това се създава инструментът. А ключовото тук е неподготвеността на онези, които ще бъдат атакувани.

Защитата на данните не е еднократен процес, а е път, по който трябва постоянно да се върви. Мерките за защита също трябва да се променят. Всяка компания е отговорна за обучението, тя трябва да създаде средства и навички на служителите си, които те да ползват и да спазват. На хората, които са на ключови позиции в организацията, трябва да се обръща по-специално внимание и да подлежат на по-специализирано обучение. Ако при тях стане пробив, щетите за бизнеса може да са много големи.

Sofia CyberSec 2020 има задачата да отвори широко очите на хората, компаниите, администрацията за опасностите и тяхното противодействие. (i)

Information is the new gold. It is much lighter, it is everywhere, and is much more difficult to protect than precious metals. Those who have realized its high value are seeking methods to protect it. Therefore, security companies are becoming more and more relevant.

Mnemonic has been on the Bulgarian market for 11 years now. At the beginning, it was a systems integrator involved in the sales of hardware, software, and related services. But one of the biggest manufacturers we worked with owned a cybersecurity company, and about 7-8 years ago, we started to get interested in the topic, to read and train our employees. And when the time had come, we were prepared, though we didn't expect it to take place so soon.

Full guarantee is not possible and we cannot ensure security, but we do have a key set of protection resources. Cybersecurity is not one product or a service, but a complete system. We can recommend you the necessary set of protection resources to help ensure a more secure existence.

Misconceptions: Many think security breaches happen because of viruses, a malicious code or phishing e-mails. The problem, however, is in the human factor, without the need for people to be malicious. It can occur when they are not well trained and make mistakes by accident.

Social engineering is one of the main causes of security breaches. People who want to get some kind of information first study the subject of attack very carefully – they watch their habits and are interested in what they do in their everyday life, so that they can create the right phishing e-mail that may seem familiar. They will then send a piece of fake information and encourage the person to click on it and provide their username and password. The preparation of a cyber-attack takes from 3 to 9 months. Then, the instrument is created. And the key here is the lack of preparation of those who are going to be attacked.

Data protection is not a one-off process, but is a path that must be constantly followed. Security measures must also be modified. Each company is responsible for the training; it must create the resources and habits of its employees that they can use and observe. People at key positions in organizations should be paid special attention and provided with more specialized training. If the breach takes place through them, the damage to the business can be much greater.

Sofia CyberSec 2020 has the task of opening wide the eyes of people, companies, and the administration to the dangers and their counteraction. (i)

Security breaches happen mostly because of the lack of knowledge of those who are being attacked

София Тех Парк става пристан за технологични номади

Споделено работно пространство отвори врати и предлага комфортни условия в среда, която насърчава иновациите

Красимир Свряков

Споделеното пространство предлага съвременни офис удобства за индивидуални предприемачи и микрофирми

The shared space offers modern office facilities for individual entrepreneurs and micro companies

Sofia Tech Park Is Turning into a Haven for Digital Nomads

A shared workspace was opened, offering comfortable conditions in an environment that encourages innovation

Струва си да работите тук заради синергията, която ще имате с учени и предприемачи, твърди изпълнителният директор на София Тех Парк Тодор Младенов

It is worth working here because of the synergy you will have with scientists and entrepreneurs, says Sofia Tech Park's CEO Todor Mladenov

Яна Колева Yana Koleva

На картата на споделените работни пространства в България се появява ново предложение – коуъркингът на София Тех Парк, който официално отвори врати през февруари. Това не е просто отговор на моден тренд в по-ефективното използване на офис площите, а е логична стъпка в разширяването на възможностите, които научно-технологичният парк предлага. Амбицията е привлекателното като местоположение споделено пространство да събере под един покрив предприемачи и млади изследователи, мотивирани да се развиват в сферата на иновациите и научно-приложната дейност.

Удобства

Новото пространство е обособено на партерния етаж в сграда Инкубатор и е на площ около 400 кв. м. В него има офис част, в която се настаняват предприемачите, за които са осигурени всички съвременни удобства. Може да се установите дългосрочно, а може и за кратко да прелетите оттам. Има зони за съвместна работа, но също за отпих и за хранене. Предвиден е и малък детски кът. Важен елемент от цялостното решение е залата за срещи Club House. Вратите ѝ са отворени за дискусии и споделяне на опит между хора от различни професионални сфери. Интерес към използването ѝ вече е заявен от клъстерите по биотехнологии и

A new offer appeared on the map of shared workspaces in Bulgaria – the co-working space of Sofia Tech Park, which officially opened doors in February. This is not just a response to a fashionable trend for more efficient use of office areas, but it is a logical step towards the expansion of opportunities, offered by the science and technology park. The ambition is for the attractively located shared space to bring under the same roof entrepreneurs and young researchers who are motivated to develop in the area of innovation and applied science.

Amenities

The new space is situated on the ground floor of the Incubator building and covers an area of 400 sq. m. Inside, there is an office area for entrepreneurs with all modern amenities available. You can stay for long, or you can just fly-by. There are spots for co-working, but also for rest and dining. A small children's playground is available, as well. An important element of the overall solution is the Club House meeting hall. Its doors are open for discussion and sharing of experience among people from different professional fields. Biotechnology and artificial intelligence clusters, a business group dealing with drones, aerospace and space technology, and young scientists and entrepreneurs working

по изкуствен интелект, от бизнес група, която се занимава с дронове, авио и космически технологии, от млади учени и предприемачи, които работят и по некомерсиални проекти.

Предимства

„Има редица предимства, които осигуряваме. Работното място е най-малката причина, заради която коуъркинг пространството на София Тех Парк може да бъде предпочетено. Струва си да работите тук заради синергията, която ще имате с други предприемачи. Интензивният календар на събитията, който технопаркът развива, също може да наклони везните при избора на работно място. При нас ще сте в близост до учени, но също и до представителите на рисковия капитал. На наша територия вече работят представители на големи международни технологични компании - те дават принос за израстването на цялата екосистема, което помага и на малките бизнеси да вървят напред“, казва изпълнителният директор на София Тех Парк Тодор Младенов.

В близост до лаборатории

Стратегическо преимущество е да си в коуъркинг в технологичен парк, твърдят технологични номади, работили в различни споделени пространства. Щом си в София Тех Парк, ще си в непосредствена близост с изследователския комплекс. Ето защо добре дошли в новия споделен офис са хора с предприемачески идеи, които имат нужда от верификация и прототипиране. Те ще може лесно да се сработят с научните екипи на лабораториите. Индустриите, чиито представители се очаква да се настаният в коуъркинга, са ИКТ, виртуална реалност, изкуствен интелект, машинно самообучение, големи бази данни, науки за живота от сфери като биология, генетика, геномика. Младите учени, обучавани от Фондация Карол Знание как да развият кариера на предприемачи, също са сред първите поканени да заемат работно място в новата зона.

Цената

Важно е да се отбележи, че цените са приемливи, те са конкурентни на предлагането на аналогични коуъркинг пространства в София. „Няма да привличаме с ниски цени и няма да правим гъмпинг“, уверява изпълнителният директор Тодор Младенов. Според него дигиталните номади са мобилни, обичат промяната и някои от тях сменят работното място просто за да усетят друг микроклимат, който да ги предизвика по нов начин. Всъщност добрите неща в София Тех Парк са плод на добрата сплотеност на екипа. Идеята за обособяване на споделено работно пространство се ражда през летните месеци на 2019 г., реализацията става сравнително бързо, като проектирането е направено от млади архитекти. При обсъжданията са участвали и предприемачи с цел да бъде осигурен максимален комфорт.

on non-commercial projects have already shown their interest in its use.

Advantages

“We offer a number of advantages. The workplace provided is possibly the last reason why Sofia Tech Park’s co-working space may be preferred. It is worth working here because of the synergy that you will have with other entrepreneurs. The intense calendar of events of the Technopark can also tilt the scales when choosing a workplace. With us, you will be close to scientists, but also to representatives of the venture capital. Representatives of large international technology companies are already working on our territory – they contribute to the growth of the entire ecosystem, which helps small businesses move forward,” says Sofia Tech Park’s CEO Todor Mladenov.

В това споделено работно пространство са осигурени много удобства, има дори и малък детски кът

Many amenities are provided in this co-working space, a small children's playground is available, as well

Посокама

София Тех Парк се развива и присъствието му на картата на иновациите, технологиите и предприемачеството става все по-забележимо. Вече се усеща, че тук има много възможности и бизнесът усърдно работи. София Тех Парк се превръща в истински дом на иновациите и това не е само мечта. Резултатите от дейността на учениците и предприемачите го потвърждават. Усилията през тази година ще са насочени към това скоро технологичният парк да стане дигитален иновационен хъб, който ще помага на традиционните индустрии да влязат в ерата на Индустрия 4.0. Пътната карта за научноизследователската инфраструктура ще съдейства на изследователския комплекс да разшири екипите си и да започне работа по нови проекти. Всички приходи от дейността се реинвестират и така София Тех Парк става един от съвременните центрове на технологичния развой. (1)

Close to Laboratories

It is a strategic advantage to be a co-worker at a technology park, say digital nomads who have worked in various shared spaces. Once you are in Sofia Tech Park, you will be very close to the research complex. That's why people with entrepreneurial ideas who need verification and prototyping are welcome to the new shared office. It will be easy for them to work with the scientific teams in the laboratories. The industries whose representatives are expected to be accommodated in the co-working space are ICT, virtual reality, artificial intelligence, machine learning, large databases, life sciences, such as biology, genetics, genomics. Young scientists, trained by the Karol Knowledge Foundation on how to develop an entrepreneurial career, are also among the first who were invited to find their workplace in the new area.

The price

It is important to note that the prices are acceptable; they are competitive compared to similar co-working spaces in Sofia. "We will not attract people with low prices and we will not be dumping," the CEO Todor Mladenov assures. According to him, digital nomads are mobile, they love changes, and some of them move to another workplace simply because they want to experience another microclimate that will challenge them in a new way. In fact, the good things about Sofia Tech Park are the result of the good cohesion of the team. The idea of creating a shared workspace was born in the summer of 2019, the realization was relatively quick, and the design was made by young architects. Entrepreneurs also participated in the discussions in order to ensure maximum comfort.

The Direction

Sofia Tech Park is developing and its presence on the map of innovation, technology and entrepreneurship is becoming more and more visible. It can already be sensed that there are many opportunities here and that the businesses are working hard. Sofia Tech Park is turning into a true home of innovation, and this is not just a dream. The results of the activities of scientists and entrepreneurs confirm it. The efforts this year will aim to soon make the technology park a digital innovation hub that will help traditional industries enter the age of Industry 4.0. The roadmap for the research infrastructure will help the research complex expand its teams and start working on new projects. All revenue from the activity is being reinvested and, thus, Sofia Tech Park is turning into one of the modern centres of technological development. (2)

Мислещите хора и машини

Д-р инж. Светлин Пенков създава център на предприемачи и учени, амбицирани да поставят България на световната карта в разработването на изкуствен интелект

Eng. Svetlin Penkov, PhD, is creating a centre for entrepreneurs and scientists who have the ambition to put Bulgaria on the world map in the development of artificial intelligence

Thinking People and Machines

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

В България има широко поле за изява чрез развитието на науката и бизнеса и създаването на високотехнологични разработки. Това твърди инж. Светлин Пенков, доктор по роботика и изкуствен интелект от Единбургския университет и собственик на компанията Sciro Research. През лятото на миналата година той се завърна от Великобритания и бързо учреди клъстер „Изкуствен интелект“, като привлича специалисти и компании, готови да градят мост между научното познание и практиката и имащи амбицията да се справят със сложни технологични предизвикателства. Работейки в Лондон за стартапа FiveAI, предприемчивият българин се убеждава, че не финансирането, а хората правят компанията. И сега замисълът му е първоначално малки екипи с висока експертиза и с неголеми разходи да постигат значим напредък в развитието на изкуствения интелект.

Фокус

В момента Sciro Research работи върху няколко проекта. По единия от тях петима създават концепция за визуализация и дебъгване на невронните мрежи. Усилията са насочени към създаването на софтуерен модул, който ще позволи още по време на самата разработка за машинно самообучение грешките да се намират и отстраняват. Този инструмент ще е полезен за всички инженери и учени, насочили търсения в сферата на изкуствения интелект. Към такъв продукт има силен интерес и се очаква до лятото на 2020 г. да е готова първата му версия. Други петима работят върху проект за автоматизиране на дейта центровете, като разработката ще повлияе върху организацията на работата и надеждността им.

На високи обороти

Най-добрите професионалисти бързо биват засмукани от технологичните гиганти и по този начин се създава вакуум на таланти и ноу-хау. В България обаче има способни млади хора и ако те бъдат правилно насочени, за около година и половина биха могли да стигнат високо

In Bulgaria, there are endless opportunities for the development of science and business and the creation of high-tech developments. This is what Eng. Svetlin Penkov, doctor in robotics and artificial intelligence at the University of Edinburgh and owner of Sciro Research, claims. Last summer, he returned from the UK and quickly set up the Artificial Intelligence cluster by attracting specialists and companies that were ready to build a bridge between scientific knowledge and real life, and who have the ambition to tackle complex technological challenges. While working for the FiveAI startup in London, the enterprising Bulgarian got convinced that it was not the funding, but the people that make a company. And now, his intention is to achieve significant progress in the development of artificial intelligence, initially having small teams with high expertise and a relatively low cost.

Focus

Currently, Sciro Research is working on several projects. In one of them, there are five people creating a concept for visualization and debugging of neural networks. The efforts are aimed at creating a software module that would allow bugs to be found and removed during the development of the machine learning itself. This tool will be useful for all engineers and scientists who have focused their research in the field of artificial intelligence. There is a strong interest towards such a product, and it is expected its first version to be ready by the summer of 2020. Another five people are working on a project for data centre automation, and their development will affect the organization of work and reliability of such centres.

At High Speed

The best professionals are quickly sucked in by the technological giants, which creates a vacuum of talent and know-how. In Bulgaria, however, there are capable young people, and if they are directed well, they could achieve a high level of competence in about a year and a half. The

Българската държава би могла да изпраща млади хора със стипендии да учат в чужбина с ангажимента поне за известно време да работят тук след това, смята Светлин Пенков

The Bulgarian state could send young people with scholarships to study abroad with the commitment to work here at least for a while, Svetlin Penkov believes

ниво на компетентност. Групата, сформирана се около Светлин Пенков, привлече обратно в родината доказали се навън професионалисти. Тя остава отворена и за други специалисти на световно ниво, които имат желание тук да постигнат бърз пробив в технологиите. Ако пък започнат да получават подкрепа, тогава проектите още по-лесно ще успяват.

Плюсове

Предимство на България е, че някои неща са ставали по-бавно, което позволява да бъдат прескочени грешките, допускани при създаването на изкуствения интелект. Тук разработчиците може да се фокусират върху идеи, за които е нужно повече време, докато изкрисотализират в нов продукт или научен метод. Огромна плюс са по-ниските разходи, а и конкуренцията не е толкова сериозна, обобщава д-р Пенков.

Накъге

Още от малък Светлин Пенков си представял как един ден ще създава роботи. По-късно осъзнал, че ще е нужен и изкуствен интелект. Мечтата му днес е ръководената от него група скоро да се появи на световната научна сцена и да публикува научни разработки на някоя от трите най-големи научни конференции в сферата на изкуствения интелект. Това ще сложи България на световната карта и по този начин ще увлече и други българци, готови да се завърнат, но които искат първо да се уверят, че си струва. Затова стремежът на младия учен и предприемач е да докаже, че и тук може да си на върха на науката и технологиите. Той е човек, който винаги може да поеме по широкия свят, но сега се е заел с мисията в София да концентрира естествен интелект, който създава изкуствен.

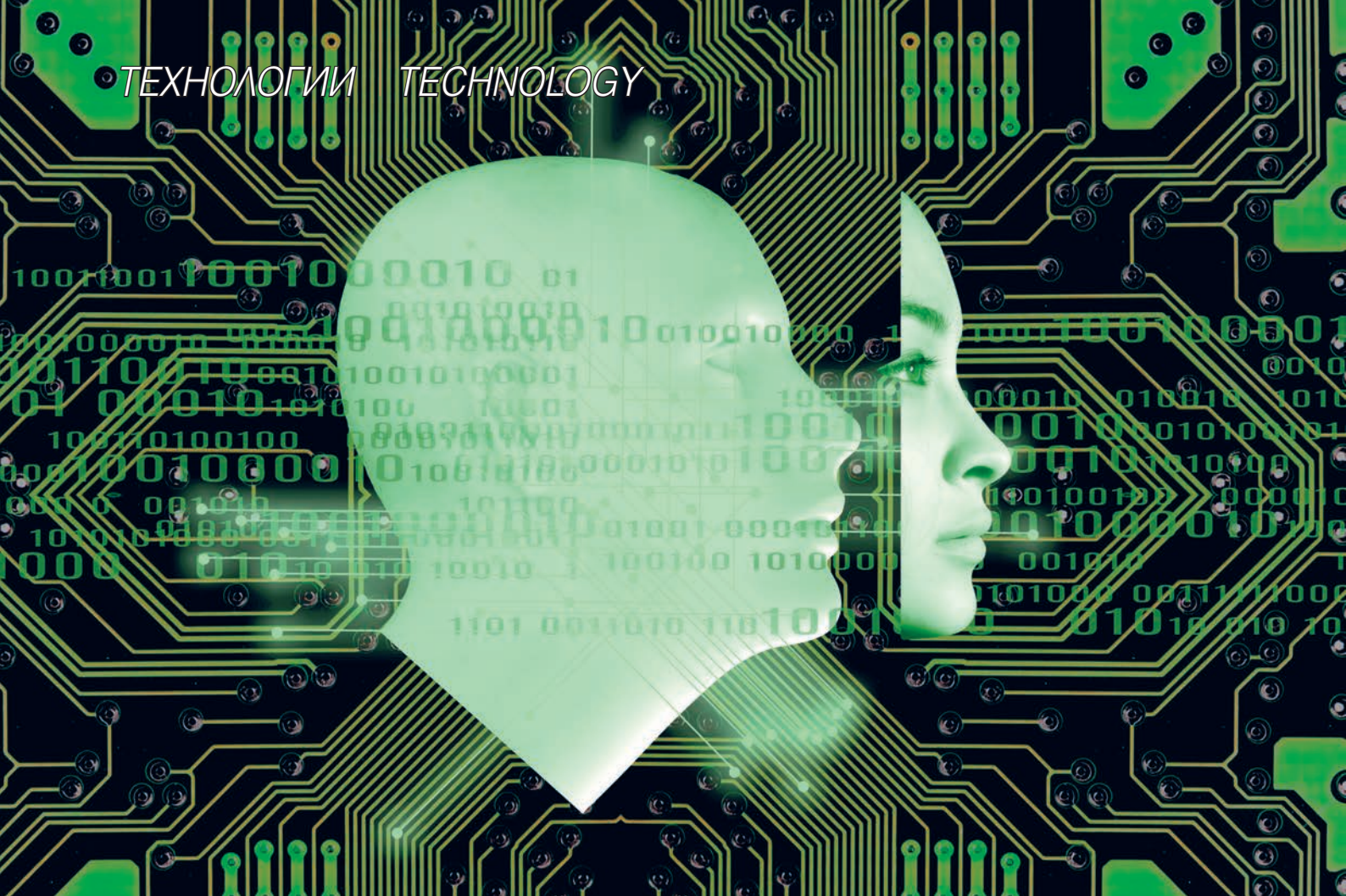
group that is formed around Svetlin Penkov attracts back to Bulgaria professionals who have proven their expertise abroad. It remains open for other world-level specialists who have the desire to make fast technological breakthroughs in the country. If they start to get support, the projects will turn successful even more easily.

Advantages

Bulgaria's advantage is that some things have happened more slowly here, which allows for the mistakes made during the creation of artificial intelligence to be skipped. In the country, developers may focus on ideas that need more time to crystallise in order to turn into a new product or scientific method. A huge advantage is the lower costs, and the competition is also not that serious, Dr. Penkov summarises.

Where to

Ever since he was a child, Svetlin Penkov imagined how he would one day create robots. Later, he realised that he would also need artificial intelligence. His dream today is that the group led by him will soon appear on the world scientific stage, and publish scientific developments at one of the three largest scientific conferences in the field of artificial intelligence. This will put Bulgaria on the world map and will, thus, attract other Bulgarians who are ready to come back, but who first want to be sure that it is worth it. That is why the aspiration of the young scientist and entrepreneur is to prove that you can be at the top of science and technology even in Bulgaria. He is a person who can always find a place anywhere in the world, but who has now embarked on a mission to concentrate in Sofia natural intelligence that creates artificial one.

Бъдещият господар на света

The Future Ruler of the World

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Когато влезем в ерата на изкуствения интелект, посланик г-р Любомир М. Тодоров ще лъска обувките на роботите. Звучи като шега, но не съвсем. След като се оттегля от активната дипломатическа кариера, той се връща към юношеската си мечта да създава мислещи машини. Сега е изследовател и преподавател по цивилизационна антропология, изкуствен интелект и геополитика. Основател е на проекта Universal Future.

Дългият път

В последния клас на Русенската английска гимназия става победител в телевизионно състезание между отборите на Русе и София на тема бионика. Тази наука е свързана с прилагането на принципи от природата в изучаването и проектирането на инженерни системи и модерни технологии, в това число и на изкуствен интелект. Тогава Любомир Тодоров е убеден, че това е областта, в която ще се развива. Но попада в секцията по бионика към Института по техническа кибернетика при

When we enter the era of artificial intelligence, Ambassador Dr. Lubomir M. Todorov will be polishing the shoes of robots. It sounds like a joke, but not quite. After retiring from his active political career, he returned to his teenage dream of creating thinking machines. Now, he is a researcher and a lecturer in Civilizational Anthropology, Artificial Intelligence and Geopolitics. He is the founder of the Universal Future project.

The Long Path

In his final year at the English Language High School in Ruse, he won a TV competition between the teams of Ruse and Sofia on the topic of bionics. This science is related to the application of the principles of nature in the study and design of engineering systems and modern technologies, including artificial intelligence. At that time, Lubomir Todorov was convinced that this was the area he was going to develop in. But he found himself at the bionics division

Д-р Любомир Тодоров смята, че никак не е далеч времето, когато изкуственият интелект ще промени правилата на конкуренцията

Dr. Lubomir Todorov believes that the time when artificial intelligence will change the rules of competition is not far

БАН и силно се разочарова от задачите, над които работят учените по онова време – например конструиране на машина за отделяне на червени от зелени домати. Ето защо прави рязък завой и се насочва към реализацията на своя План Б – дипломацията. Сред ключовите моменти в неговата кариера може да откروим: говорител на МВНР, когато Соломон Паси е министър на външните работи, посланик в Австралия и Япония.

Човекът и машината

Бурното развитие на технологиите позволи създаването на компютърни мощности, чрез които да се реализират големите идеи за изкуствен интелект, възникнали още в средата на миналия век. Има над 800 дефиниции за изкуствен интелект, но според г-р Тодоров това е информационен процес, който генерира решение на даден проблем. Човешкият мозък е бутиков компактен орган, „проектиран“ така, че с 20 вата мощност да оцелява и да остава господар на този свят. Изкуственият интелект чрез Deep Learning премина границите на формалната логика и вече навлезе в сфери на непрозрачност при вземането на решения, което е предпоставка за излизане от контрола на човешката значимост.

Двигател

Много компании започват да използват мениджмънт, базиран на изкуствен интелект. Така максимално се оползотворяват ресурсите и в редица области няма човек, който да постига по-добри икономически параметри. И когато фирмите, напреднали в създаването на изкуствен интелект, започнат масово да го въвеждат в производството и услугите, всички други, които не използват подобна технология, няма да са адекватен конкурент. По този начин не само цели бизнеси, но и държави, които не са предвидили влиянието на фактора „Изкуствен интелект“ върху икономиката, ще станат пазар, през който развитият бизнес ще премине като цунами. Ето защо Любомир Тодоров обръща внимание, че своевременното внедряване на нови разработки с изкуствен интелект би дало бързина, надеждност и преднина на онези, които го оценяват като конкурентно предимство. Валидна остава стратегията за успех на Sony, формулирана от нейния основател Акио Морита: „Всичко, от което имате нужда, е най-добрият продукт, най-ефективното производство, но и глобален маркетинг“. Изкуственият интелект ще намира по-добрите решения и за трите измерения на тази стратегия.

Заг завоя

Решенията с изкуствен интелект ускоряват процесите на технологична промяна в редица области и се

of the Institute of Technical Cybernetics at the Bulgarian Academy of Sciences, and was very disappointed with the tasks the scientists at that time had been working on – e.g. construction of machines for separating red from green tomatoes. That is why he made a sharp turn and headed towards the realization of his plan B – diplomacy. Some of the key moments in his carrier include: speaker at the Ministry of Foreign Affairs, when Solomon Passy was the Foreign Minister, an ambassador in Australia and Japan.

Man and the Machine

The rapid development of technology has allowed for the creation of computing capacities through which the great ideas of artificial intelligence, which appeared in the middle of the last century, can be realized. There are more than 800 definitions of artificial intelligence, but according to Dr. Todorov, this is an information process that generates a solution to a certain problem. The human brain is a boutique, compact organ, “designed” in such a way that with its 20 watts of power, it can survive and remain the ruler of this world. Through Deep Learning, artificial intelligence has crossed the boundaries of formal logic and has now entered areas of lack of transparency in decision making, which is a prerequisite for getting out of the control of the human significance.

Engine

Many companies are starting to apply management, based on artificial intelligence. In this way, the resources can be used to the maximum and in a number of areas there is not a single person who can achieve better economic parameters. And when companies that advanced in the creation of artificial intelligence start to massively introduce it into their production and services, all other companies that do not use such a technology will not be an adequate competitor. In this way, not only entire businesses, but also countries that have not foreseen the impact of the Artificial Intelligence factor on the economy, will become markets through which the developed business will pass like a tsunami. That is why Lubomir Todorov pays attention to the fact that the timely deployment of new developments with artificial intelligence will give speed, reliability and priority to those that value it as a competitive advantage. Sony’s success strategy, formulated by its founder Akio Morita, remains valid: “All you need is the best product, the most efficient production, but also global marketing.” Artificial intelligence, however, will find better solutions for all three dimensions of this strategy.

Behind the Turn

Artificial intelligence solutions accelerate the process of

Ако човечеството навреме не определи правилата за разработването на изкуствен интелект, може да осъмне в кошмар, при който машините са новите господари на света, предупреждава д-р Любомир Тодоров

If humanity does not determine the rules for the development of artificial intelligence on time, it may find itself in a nightmare in which machines are the new masters of the world, Dr. Lubomir Todorov warns

получава лавинообразен ефект. Този момент е по-близо, отколкото ни изглежда сега, но процесите няма да са плавни, а ще са експлозивни. Затова отпук насетне се налага бизнесът и обществото да се развиват и с мисъл за въздействието на новата технология върху икономиката и върху живота на хората. Иначе промяната ще ги завари неподготвени, казва още Любомир Тодоров.

Партньор или враг

Всяка нова технология, в това число и изкуственият интелект, се анализира за евентуално военно приложение. Усъвършенстваните форми на хибриден суперинтелект, съставен от хора, изкуствен интелект и изпълнителска машинна инфраструктура, са комплексни системи със способност да генерират емергентни (внезапни) решения, включително и военни, за които човешкият фактор може и да не бъде информиран. Саморазвиващите се мислещи машинни системи може да достигнат стадия на генериране на собствена система от ценности, цели и задачи. Не е изключено хората да понесат огромни щети, ако такива системи започнат да предприемат самостоятелни действия. На този етап все още ние, хората, определяме правилата на играта. Достатъчна е обаче само една наша грешка – създаването на суперинтелект, преди да бъде конструиран надежден механизъм за „инсталиране“ на човешките ценности в неговите алгоритми за вземане на решения, и това може да промени бъдещето в полза на машините.

Твърденията, че изкуственият интелект никога не може да е заплаха за човечеството, са от докомпютърната ера. Дано обаче Франкенщайн остане само герой от едноименния роман на Мери Шели. 📖

technological change in a number of fields and create a snowball effect. This moment is closer than it seems to us now, and the processes will not be smooth, but explosive. That is why, from now on, the business sector and the society have to develop while also thinking about the impact of the new technology on the economy and people's lives. Otherwise, the change will find them unprepared, Lubomir Todorov says.

A Partner or an Enemy

Each new technology, including artificial intelligence, is analyzed for possible military use. The advanced forms of hybrid superintelligence, composed of humans, artificial intelligence and executive machine infrastructure, are complex systems capable of generating emergent (sudden) solutions, including military ones, for which the human factor may not be informed. Self-developing thinking machine systems can reach the stage of generating their own system of values, goals and objectives. It is also possible that people will suffer enormous damages if such systems start to act on their own. At this stage, we, humans, still define the rules of the game. However, only one mistake on our side is enough – the creation of a superintelligence before a reliable mechanism for “installing” human values in its decision-making algorithms is constructed, and this can change the future in favour of machines.

Claims that artificial intelligence can never be a threat to humanity are from the pre-computer era. Hopefully, however, Frankenstein will remain only a character in Mary Shelley's novel of the same name. 📖

Годината на стрийминга

The Year of Streaming

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Няколко нови платформи ще навлязат през следващите месеци в полето на Netflix, HBO Go и компания, предизвиквайки истински взрив на съдържание, а залогът е бързо нарастващ пазар за милиарди

Екипът на филмовата платформа Netflix имаше на какво да се надява преди тазгодишната церемония за наградите Оскар. С общо 10 номинации и със звездния си състав, включващ Робърт де Ниро, Ал Пачино и вездесъщия Мартин Скорсезе, тяхната гангстерска грама „Ирландецът“ беше сред фаворитите за златните статуетки. Затова и разочарованието беше огромно, когато лентата не спечели нито един приз на филмовата академия.

Какво се случи? Как е възможно един от най-харесваните и коментирани филми през последните месеци да не бъде избран в нито една категория? Отговорът, според филмовите критици, е в името Netflix – платформата, по която беше излъчена лентата. Тазгодишните Оскари се превърнаха в най-красноречивото доказателство за една тенденция, която все по-често виждаме през последните години - филмовата индустрия се страхува от стрийминг платформите.

Този страх може да бъде открит все по-често в критичните коментари на видни представители на киното, сред които дори знаковия продуцент Стивън Спилбърг, както и в опитите на хора от традиционните студия да ограничат влиянието на онлайн филмовите платформи. Това, на което станяхме свидетели по време на церемонията за Оскарите, беше просто най-силният залп в една

битка, която вече е започнала

От едната страна на барикадата е една от най-влиятелните индустрии на планетата – Холивуд, чиито могъщи студия десетилетия наред са диктували нагласите на зрителите. От другата пък е бързо разрастващата се технологична индустрия, която вече показва, че не се страхува да воюва срещу сегменти като телекомуникациите, производството на автомобили, финансовите услуги и редица други браншове едновременно, при това – на техен терен.

Битка за бъдещето на развлечението

Някои от играчите в динамичния сегмент на фил-

Several new platforms will enter the field of Netflix, HBO Go and co. in the coming months, causing a real explosion of content, with the stakes being a rapidly growing market worth billions

The team of the Netflix movie platform had its hopes before this year's Academy Awards. With a total of 10 nominations and a stellar cast including Robert de Niro, Al Pacino and the ubiquitous Martin Scorsese, their gangster drama, *The Irishman*, was among the favourites for the golden statuettes. That is why the disappointment was huge when the film did not win a single prize of the Film Academy.

What happened? How could one of the most liked and commented films in recent months not be selected in any category? The answer, according to film critics, lies in the name of Netflix, the platform on which the film was broadcasted. This year's Oscars have become the most eloquent proof of a trend we have been observing in recent years more and more – the film industry is afraid of streaming platforms.

This fear can be found even more often in the critical comments of prominent filmmakers, including the iconic producer Steven Spielberg, as well as in the attempts of traditional studios to limit the impact of online film platforms. What we witnessed during the Oscars was just the strongest salvo in a battle that has already begun.

мовия стрийминг са водещи онлайн корпорации с интереси на множество пазари като Amazon с нейната услуга Prime. Други като Netflix са изцяло фокусирани в този сектор. Трети като HBO Now са част от големи традиционни филмови компании, но с амбицията да се наложат като технологични платформи. И докато традиционната киноиндустрия умува как да отговори на Netflix и компанията, последните сами ще трябва да се съобразяват с нова и още по-амбициозна конкуренция, която през следващите месеци предстои изцяло да прекрои този пазар.

Става въпрос за няколко перспективни проекта, които първо ще се включат през тази година в битката за зрителското внимание. Всеки – със своите силни собствени продукции и уникален бизнес модел. Ето кои са те:

Apple TV+

Стартирала през миналия ноември, платформата на гиганта от Купертино е неговият дългоочакван отговор на Netflix. За 4.99 щ. долара месечно тя ще предоставя достъп до висококачествени заглавия и шоу звезди, сред които Опра Уинфри, както и обещаващи сериали като See и For All Mankind. Възможностите на Apple да предлага абонамента съвместно с други услуги, както и с нейни устройства, ще спомогнат за бързото ѝ разпространение.

Disney+

Това е може би най-очакваната нова стрийминг платформа заради огромния каталог от заглавия, които развлекателният гигант включва в нея. За да наложи своята услуга, Disney възнамерява да използва всички оръжия в арсенала си, включващи притежаваните франчайзи Star Wars (включително нашумелия сериал The Mandalorian), Pixar, кино вселената на Marvel и няколко съпътстващи я сериала, The Simpsons и какво ли още не. Ударът е двоен за Netflix, тъй като платформата не само ще се сблъска с мощен нов конкурент, а и много от тези заглавия доскоро бяха достъпни през нея. Погодно на Apple TV+, Disney+ също стартира през миналия ноември и предстои първо да се налага през следващите месеци. Цената на месечния абонамент е 6.99 щ. долара.

HBO Max

Новият проект на HBO се очаква да стартира през май тази година като отговор на Netflix, но и на Disney+, и също ще включи множество заглавия от франчайзи, притежавани от компанията майка Time Warner. Сред тях ще бъдат ленти от вселената на DC Comics, сериалите „Приятели“, „Теория на големия взрив“, „Саут парк“ и др. Услугата ще е осезаемо по-скъпа от предходните две платформи – 14.99 щ. долара месечно.

Quibi

Една нова платформа с малко по-различна концепция. Тя ще заложи на късометражните и други кратки филмови форми (повечето заглавия ще са с дължина до 10 минути) и ще е основно ориентирана към таблети и смартфони. А това означава – и към по-младежка аудитория. Стартът е обявен за април 2020 г., а услугата ще се предлага в две версии – за

© Economy

On the one side of the barricade is one of the most influential industries on the planet – Hollywood, whose powerful studios have dictated viewers' attitudes for decades. On the other is the fast-growing technology industry, which has already shown that it is not afraid to fight against segments, such as telecommunications, car manufacturing, financial services and a number of other industries at the same time – on their territory.

A Battle for the Future of Entertainment

Some of the players in the dynamic movie streaming segment are leading online corporations with interests in multiple markets, such as Amazon, with its Prime service. Others, like Netflix, are entirely focused on the sector. Still others, like HBO Now, are part of big traditional film companies, but with the ambition to establish themselves as technology platforms. And while the traditional film industry is pondering on how to respond to Netflix and co., the latter will have to take into consideration a new and even more ambitious competition that will completely reshape this market in the coming months.

These are some promising projects that are about to go into the battle for the viewers' attention this year. Each one of them with its own strong productions and unique business model. This is who they are:

Apple TV+

Launched last November, the Cupertino Giant's platform is

4.99 щ. долара с реклами и за 7.99 щ. долара – без. Сред иновациите, които Quibi възнамерява да въведе, е например хорър сериалът „Spielberg’s After Dark“, който ще може да се гледа само когато наистина е настъпила нощта.

Peacock

Тази платформа, за която стои медияният гигант NBC Universal, също ще стартира през април. Сред нейните козове има популярни филмови заглавия от каталога на Universal като „Шрек“, „Завръщане в бъдещето“ и „Челюсти“, както и sitcomът „Офисът“, който ще бъде откъснат от Netflix. Цената все още не е известна, но се очаква услугата да има и версия с реклами, достъпна през мрежата на медияната група.

Победителят взима всичко

Залогът в тази надпревара е огромен, защото според най-новите изследвания повечето потребители в Европа, САЩ и други региони са склонни да плащат само един абонамент за онлайн съдържание месечно. Това означава, че нарастващият брой филмови платформи ще са в пряка конкуренция за всеки потребител както помежду си, така и с новинарските медии и всички останали доставчици на съдържание. Кое то най-вероятно в бъдеще ще създаде пазар, доминиран от няколко големи играча, които ще могат да бъдат изместени от първите позиции изключително трудно. 📺

the long-awaited response to Netflix. For USD 4.99 a month, it will provide access to high-quality titles and show stars, including Oprah Winfrey, as well as promising series, such as See and For All Mankind. Apple’s opportunity to offer subscriptions together with other services, as well as its devices, will help its rapid distribution.

Disney+

This is probably the most anticipated new streaming platform because of the huge catalogue of titles the entertainment giant has included. In order to establish its service, Disney intends to use all the weapons in its arsenal, including their Star Wars franchises (as well as the popular The Mandalorian series), Pixar, the Marvel cinema universe, and several accompanying series, The Simpsons and many more. It’s a double strike on Netflix, as the platform will not only encounter a powerful new competitor, but many of these titles have been available through it until recently. Like Apple TV+, Disney+ was also launched last November, and is yet to gain ground in the coming months. The monthly subscription fee is USD 6.99.

HBO Max

The new HBO project is expected to be launched in May this year in response to Netflix but also to Disney+, and will also include many franchise titles owned by the parent company – Time Warner. They will include films from the DC Comics universe, the Friends series, The Big Bang Theory, South Park, etc. The service will be much more expensive than the previous two platforms – USD 14.99 a month.

Quibi

A new platform with a slightly different concept. It will rely on various types of short films (most titles will be up to 10 minutes long) and will be mostly targeted towards tablets and smartphones. And that means – to a younger audience. The launch was announced in April 2020, and the service will be available in two versions – for USD 4.99 with ads and for USD 7.99 – without ads. Among the innovations that Quibi intends to introduce is, for example, the Spielberg’s After Dark horror series, which would only be available to watch when night has completely fallen.

Peacock

This platform supported by the media giant NBC Universal, will also be launched in April. Among its strong suit there are popular movie titles from the catalogue of Universal, such as Shrek, Return to the Future and Jaws, as well as the sitcom The Office, which will be stolen from Netflix. The price is still unknown, but the service is also expected to have an ads-included version available through the media group’s network.

The Winner Takes it All

The stakes in this race are huge because, according to the latest research, most users in Europe, the US and other regions tend to pay only one subscription for online content per month. This means that the growing number of movie platforms will be in direct competition for every user, both with each other and with the news media and all other content providers. This most probably will create in the future a market dominated by several big players, which will be extremely difficult to move from the first positions. 📺

Българската наука има огромен потенциал, но гържавата и бизнесът не я стимулират да развие своята сила, твърдят проф. Малиновски и доц. Дянков. Те обаче вярват в бъдещето на бързия диагностичен метод, който разработват

Bulgarian science has enormous potential, but the state and businesses do not encourage it to develop its power, say Prof. Malinovski and Assoc. Prof. Dyankov. However, they believe in the future of the rapid diagnostics method they are developing

Цената на бързата диагностика

Разработка на учени от Института по оптични материали и технологии към БАН ще улесни лечението на редица заболявания

A development by scientists from the Institute of Optical Materials and Technologies at the Bulgarian Academy of Sciences will facilitate the treatment of many diseases

The Price of Rapid Diagnostics

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Бърза, евтина и надеждна диагностика на диабет, хеликобактер пилори, на туморни маркери, вируси, бактерии – звучи обещаващо, нали... На крачка от такава разработка е екипът на доц. Георги Дянков от Института по оптични материали и технологии (ИОМТ) към БАН. Колко голяма ще е тази крачка? Като научно постижение тя ще сложи край на инвазивните изследвания при определени заболявания и на лечението им „на тъмно“ чрез „проба-грешка“. Това ще е революционно нов подход, щадящ пациента, но същевременно ще е инструмент за навременно и ефективно лечение. Колко дълга във времето ще е крачката, зависи не от учените, а от интереса за внедряване на разработката и от осигуряването на финансиране за довеждането ѝ до пазара.

Как

Върху т. нар. биочип, който всъщност е наноструктурирана златна повърхност, се нанася специфично

Fast, cheap and reliable diagnosis of diabetes, *Helicobacter pylori*, tumour markers, viruses, bacteria – sounds promising, doesn't it... The team of Assoc. Prof. Georgi Dyankov from the Institute of Optical Materials and Technologies (IOMT) at the Bulgarian Academy of Sciences (BAS) is just a step away from such a development. How big will this step be? As a scientific achievement, it will put an end to invasive testing of certain diseases and “in the dark” treatment by the trial-and-error method. It will be a revolutionary new patient-friendly approach, but, at the same time, it will be a tool for timely and effective treatment. How long would it take for the step be taken depends not on the scientists, but on the interest in implementing the development and on providing funding to bring it to market.

How

A specific recognising substance, reacting in the

разпознаващо вещество, което реагира при наличието на търсени молекули. Методът на детекция е толкова чувствителен, че тези молекули може да бъдат идентифицирани в минимални концентрации, в това число и в слюнка на пациента. Взаимодействието се регистрира оптически и се получава информация за наличието на „лошите“ вещества, туморен маркер, вирус или бактерия. Веднага се установява каква е „картината“ и кой е причинителят на заболяването, което позволява бързото диагностициране.

Напредък

„Медицината регистрира силен напредък, след като се възприе тезата, че заболяванията са резултат на „неправилни“ межумолекулни взаимодействия. Това стимулира необходимостта от детайлното им изучаване. Биочиповете помагат да се установи дали и как протича взаимодействие между определени молекули“, обяснява доц. Дянков.

Фокусът

Основната цел на учените от ИОМТ е разработката да стигне до практическо използване. На първо време фокусът им е върху неинвазивен мониторинг на състоянието на диабетно болни, което засяга около 800 млн. души в света, както и диагностициране на хеликобактер пилори. Разработката на иновативната неинвазивна диагностика има своя напредък, но „камъчето в обувката“ е липсата на финансиране, с което иновацията да стигне до комерсиализация.

Полезният инструмент

„Успешното лечение се базира на бърза, надеждна и достъпна диагностика и методът, основан на изследване на слюнката, очевидно има преимущество. Но финансирането е пропастта, която пречи разработеният инструмент да се появи на пазара“, обяснява проф. д-р Никола Малиновски, зам.-директор на ИОМТ. Тази уникална технология ще позволи лекуващият лекар да определи най-ефективното лечение. Така ще се намери радикален подход към редица заболявания, същевременно разработената технология ще е своеобразен пробив в персоналната медицина.

Ангажираност

Учените от ИОМТ прогължават да работят. Цената на всяка създадена от тях технология неминуемо се плаща с липсата на кадри и на мотивирано младо поколение. Другото измерение на „цената“ е, че без адекватно отношение от страна на държавата и на местния бизнес има риск някой друг по света да се възползва от разработката и да я комерсиализира в своя изгода. Така България отново може да загуби ноу-хаута на ценно научно откритие с приложен характер.

Струва ли си цената? (1)

presence of the desired molecules, is applied on the so-called biochip, which is actually a nanostructured gold surface. The detection method is so sensitive that these molecules can be identified in minimal concentrations, including in the saliva of the patient. The interaction is optically recorded in order to obtain information on the presence of "bad" substances, a tumour marker, a virus or a bacterium. It immediately determines the condition, as well as the cause of the disease, which allows for fast diagnosis.

Progress

"Medicine has registered strong progress after accepting the assumption that diseases are the result of 'incorrect' intermolecular interactions. This promotes the need for detailed study. Biochips help determine if and how the interaction between certain molecules occurs," explains Assoc. Prof. Dyankov.

The Focus

The primary goal of the scientists at IOMT is to bring the development to practical use. Firstly, their focus is on the non-invasive monitoring of diabetes, affecting around 800 million people worldwide, as well as the diagnosis of *Helicobacter pylori*. The development of the innovative non-invasive diagnosis is making progress, but the leak in the ship is the lack of funding, with which to bring the innovation to commercial use.

Useful Tools

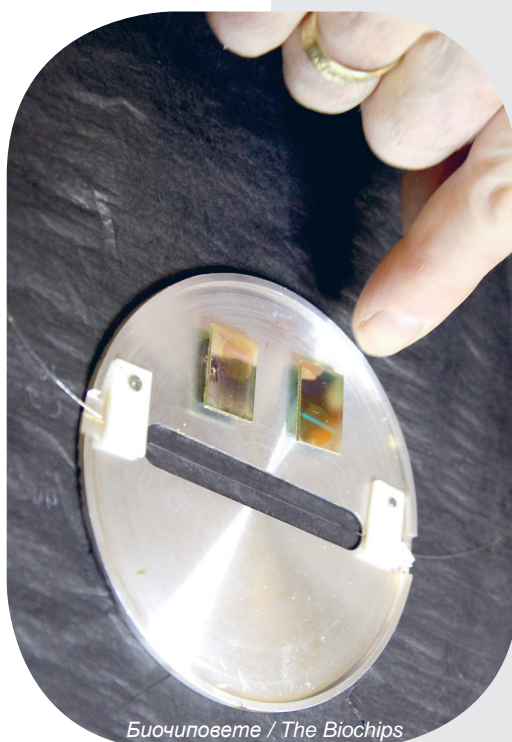
"Successful treatment is based on fast, reliable and affordable diagnosis, and the saliva examination method clearly has an advantage. But funding is the gap that prevents the developed tool from appearing on the market," explains Prof. Nikola Malinovski,

DSc, Deputy Director of IOMT. This unique technology will allow the treating physician to determine the most effective treatment. Thus, a radical approach to a number of diseases will be applied, while the developed technology will be kind of a breakthrough in personal medicine.

Commitment

The scientists at IOMT continue their work. The cost of each technology created by them is inevitably paid with the lack of staff and motivated young people. The other dimension of "cost" is that without adequate state and local business involvement, there is a risk that everyone else around the world could benefit from the development and commercialise it at their own profit. Thus, Bulgaria can again lose the know-how of a valuable scientific discovery with applicable nature.

Is it worth the price? (2)

Биочиповете / The Biochips

Попътен вятър в колелата

Fair Wind in the Tyres

Яна Колева Yana Koleva

Иновацията идва от необходимостта, твърди основателят на фирма ANCOL Андрей Колаков. След като превръща своя интерес към автомобилите в хоби и професия, идва ред и на изобретенията. За около 10 години експерименти и усърдна работа успява да създаде система за прехвърляне на въздух под налягане към въртящите се гуми на автомобила по време на движение, която нарича ANCOL CTIS. Тя позволява налягането да се оптимизира в зависимост от пътната настилка и метеорологичните условия, като това носи и значителен финансов ефект. Тази технология е без аналог в света. При нея няма триещи се и износващи се уплътнения, а чрез нови материали и иновативни решения се постигат високи технически характеристики. Разработката е защитена с патент на територията на няколко европейски държави, САЩ, Канада, Австралия, Индия и Бразилия.

Пътят

Андрей Колаков е учил двигатели с вътрешно горене и ремонт на автомобили и камиони в техникума „Вилхелм Пик“ в София. През 1995 г. създава малък бизнес, чиято основна дейност е свързана с поддръжка на превозни средства и търговия с автомобили и резервни части. С натрупването на все повече опит в професията той се насочва към разработки, полезни при експлоатацията на колите.

Ползи

Най-големи ползи от иновативната система ANCOL CTIS биха имали транспортните компании, фирмите от минната индустрия и земеделието, както и за другите сектори, в които налягането на гумите е от важно значе-

Innovation comes from a necessity, claims the founder of ANCOL, Andrey Kolakov. After turning his interest in cars into a hobby and profession, the time of inventions had come. After about 10 years of experiments and hard work, he managed to create a system for transferring pressurized air to the rotating car tyres while driving, which he called ANCOL CTIS. It allows for the pressure to be optimized depending on the road surface and the weather conditions, which also has a significant financial effect. This technology has no equivalent anywhere in the world. It has no friction and wear seals, but high technical characteristics are achieved through new materials and innovative solutions. The development is patented in several European countries, the United States, Canada, Australia, India and Brazil.

The Path

Andrey Kolakov studied internal combustion engines and repair of cars and trucks at the Wilhelm Pieck Technical High School in Sofia. In 1995, he started a small business whose main activity was vehicle maintenance and trading of cars and spare parts. After accumulating more and more experience in his profession, he focused on inventions that are useful while driving a car.

Benefits

The greatest benefits of the innovative ANCOL CTIS system would be for the transport companies, the mining and agricultural companies, as well as other sectors

Андрей Колаков патентова иновативната система ANCOL CTIS, която дава по-голяма сигурност на превозните средства и прави редица икономии

Andrey Kolakov patented the innovative ANCOL CTIS system, which provides better safety to vehicles and saves a lot of money

Иновативната система ANCOL CTIS помага да се пестят разходите за гориво и гуми

The innovative ANCOL CTIS system helps save on fuel and tyre costs

ние за сигурността и надеждността. Приложима е също при леките и спортните автомобили. Притежателите и шофьорите на тежкотоварни превозни средства знаят, че с оптимално налягане в гумата се получава максимално сцепление на пътя и управлението на превозното средство е по-комфортно. Ако се спука гума на такава машина, това би било предпоставка за инцидент с висок риск, но също така ще е свързано и с големи разходи, които може да се избегнат. Икономии, в това число и на гориво, както и повишаването на безопасността и на екологичния ефект са само част от добрите страни на ANCOL CTIS. Веднъж монтирана, системата няма нужда от поддръжка, а носи редица позитиви за ползвателя. При движение климатичните условия и настилката се променят и особено при тежкотоварните машини и автобусите е нужно водачът да може да реагира чрез промяна на налягането в гумите. Този способ например дава възможност земеделската техника да увеличава теглителната си сила, като същевременно пести гориво и щади гумите, но и почвата, при което добивите стават по-високи.

Двигател с вътрешно горене

Продуктът следва жизнения цикъл на всяка иновация, защитена с патент, като минава през етапите на сертифициране, планиране, внедряване, популяризиране, навлизане и утвърждаване на пазара. Патентованата технология е резултат от естественния процес на разширяване на бизнеса. Андрей Колаков е движан от разбирането, че икономиката се развива не само чрез търговия, но и чрез иновации. „Създаването на ново производство минава през установяването на правилни партньорства в точния момент, като е важно крайният клиент да осъзнае ползите“, обяснява изобретателят. За него иновациите са професионално удоволствие и смисъл на живота му. (1)

where tyre pressure is of significant importance for the safety and reliability. It is also applicable to passenger cars and sports cars. The owners and drivers of heavy-duty vehicles know that optimal tyre pressure gives maximum adhesion and makes the vehicle more comfortable to drive. A flat tyre on such a machine means a prerequisite for a high-risk accident, but will also entail high costs that could be avoided. Saving money, including for fuel, as well as improving the safety and environmental impact is only part of the strengths of ANCOL CTIS. Once installed, the system does not need maintenance, but carries a number of positives for its user. When driving, the weather conditions and road surface change, and especially with heavy-duty vehicles and buses, the driver needs to be able to react by changing the tyre pressure. This method, for example, enables agricultural machinery to increase its pulling power, while saving fuel and preserving tyres, but also soil, which leads to increases in yields.

Internal Combustion Engine

The product follows the life cycle of any patent-protected innovation, going through the stages of certification, planning, implementation, promotion, entry and market validation. The patented technology is the result of the natural process of business expansion. Andrey Kolakov is driven by the understanding that the economy is developing not only through trade but also through innovation. "Creating a new production goes through establishing the right partnerships at the right time, and it is important for the end client to realize the benefits," the inventor explains. For him, innovation is a professional pleasure and the meaning of his life. (1)

Трансметрикс: Спрете да превозвате въздух

Една българска компания преобразява транспортния и логистичния бизнес чрез прогнозни алгоритми и изкуствен интелект

A Bulgarian company is transforming the transport and logistics business through predictive algorithms and artificial intelligence

Transmetrics: Stop Shipping Air

Яна Колева Yana Koleva

Има начин логистичните компании да станат по-ефективни, а и въздухът да се замърсява по-малко в резултат на тяхната дейност. Transmetrics знае как...

Идеята

за нов подход в транспорта и логистиката възниква през 2012 г. Тогава бизнесът среща Аспарух Коев и Анна Шапошникова. И двамата са консултанти, които установяват, че заради неефективни процеси и липсата на добри оптимизационни решения в транспортния сектор много пари отиват на вятъра. Виждат технологична ниша в това и създават Transmetrics - стартъп, който да разработва софтуерни решения, базирани на изкуствен интелект и big data predictive analytics. Днес техни клиенти са едни от най-големите компании в Европа с глобални операции, сред които са DHL, Kuehne+Nagel, DPDgroup, Gebrüder Weis. Работят и с български фирми.

Първата стъпка

към оптимизация е да се систематизират историческите данни на всяка компания. „Всички те знаят, че има проблеми, но често нямат проследимост къде точно са слабостите и неефективността“, обяснява Димитър Павлов, директор Бизнес развитие в Transmetrics. Софтуерните специалисти обработват данните и изготвят исторически справки, същевременно показват системните слабости на всеки бизнес, които може да бъдат избегнати. Очертава се и друг основен проблем, засягащ спедиторите, които свързват товароателите с превозвачи и печелят от маржа. При тях заявките нерядко идват в последния момент и за да ги обслужат, те са принудени спешно да намират камиони, които струват в пъти по-скъпо. За да реши този проблем, Transmetrics прави и прогнози за клиентски поръчки за бъдещи периоди и спедиторите могат максимално да пригледят транспортния си капацитет спрямо очаква-

Тhere is a way for the logistics companies to become more efficient and reduce air pollution due to their activities. Transmetrics knows how...

The Idea

for a new approach in transportation and logistics arose in 2012. This was when the business met Asparuh Koev and Anna Shaposhnikova. They both were consultants realising that a lot of money is wasted due to inefficient processes and lack of good optimisation solutions in the transportation sector. They recognised it as a technological niche and created Transmetrics – a startup that develops software solutions based on artificial intelligence and big data predictive analytics. Today, their clients are some of the largest companies in Europe with global operations: DHL, Kuehne+Nagel, DPDgroup, Gebrüder Weis, among them. They work with Bulgarian companies, as well.

The first step

to optimisation is to cleanse and enrich the historical data of each company. “They all know that there are problems, but often have no traceability as to where their weaknesses and inefficiencies are,” explains Dimitar Pavlov, Director Business Development at Transmetrics. The software specialists process the data and prepare historical reports, while at the same time show the systematic weaknesses of each business that can be avoided. Another major problem emerges which affects forwarders connecting consignors and carriers and profit from the margin. Consignors often make their request at the last minute and in order to serve them, forwarders are forced to urgently find trucks that may cost much more than usual. To solve this problem, Transmetrics also makes predictions for future orders, and thus, forwarders

Основаателят на Transmetrics Аспарух Коев има визията как технологиите из основи ще променят транспорта и логистиката
The founder of Transmetrics, Asparuh Koev, has a vision how technology will change transport and logistics fundamentally

ните обеми, „без да превозват въздух“. Оптимизационни алгоритми допълнително увеличават ефективността.
 „В логистичния сектор става

промяна

в основата на която са информационните технологии и изкуственият интелект. Чрез тях за твърде кратко време се решават комплексни задачи. Клиентите очакват бърза и евтина доставка. И има риск за много от компаниите, ако не повишат ефективността си, или да спрат да съществуват, или просто да бъдат погълнати от по-големи играчи“, смята Димитър Павлов. Той например се е завърнал от Австрия. Работил в една от най-големите логистични фирми, но бил привлечен от идеята именно чрез технологиите бизнесът да се прави по нов начин. И дори не подозирал, че Transmetrics е в България. Екипът вече е от над 27 души, в компанията работят доста чужденци, някои от които са завършили Американския университет в Благоевград и са останали тук. Сред тях е Тим Коротеев от Беларус, маркетинг директорът на компанията, който е сред първите нейни служители.

Transmetrics се ражда на

инвестиционен интерес

- от LAUNCHub Ventures и международни бизнес ангели са набрани средства в размер на 3,3 млн. евро. Освен това в края на миналата година компанията получи 3,25 млн. лева финансиране от Европейската комисия по програма EIC Accelerator. Тим Коротеев уверява, че амбициозният екип продължава напред с увереност, че Transmetrics е новият инструмент, който ще помага на логистичните компании да са конкурентни в голямата надпревара. (1)

can prepare their transport capacity to the maximum, according to the expected volume “without Shipping air”. Optimisation algorithms additionally increase efficiency.
“In the logistics sector, a

change

is taking place at the basis of which lies the information technology and the artificial intelligence. Through them, complex tasks can be solved in a very short time. Clients expect fast and cheap delivery. And there is a risk for many companies to cease to exist or simply to be absorbed by bigger players if they don't increase their efficiency,” Dimitar Pavlov believes. He, for example, came back from Austria. He worked for one of the largest logistics companies, but was drawn by the idea that business can be done in a new way through technology. And he didn't even suspect that Transmetrics was in Bulgaria. The team now consists of more than 27 people. Many people from other countries work in the company, who graduated from the American university in Blagoevgrad and stayed in Bulgaria. Among them is Tim Koroteev from Belarus, the Marketing Director of the company, who is among its first employees.

Transmetrics enjoys

investment interest

– funding amounting to EUR 3.3 million has been raised from LAUNCHub Ventures and international business angels. What is more, at the end of last year, the company received BGN 3.25 million from the European Commission under the EIC Accelerator program. Tim Koroteev assures us that the ambitious team will keep on going with the conviction that Transmetrics is the new tool that will help logistics companies be competitive in the big race. (2)

От боята до стената и нататък

From the Paint to the Wall and Beyond

ESCREO намери успешен модел в създаването на иновативни продукти

ESCREO has found a successful model for creating innovative products

Минко Минев © Minko Minev

Яна Колева Yana Koleva

Всеки план, идея и мечта се нуждае от стена, твърдят основателите на ESCREO (лат. Ти създаваш). Тази иновативна компания започна от боята, която остава в миналото гъските за писане, но тя не спря дотук.

Път

Обучение по предприемачество в САЩ среща Елена Николова, Ясен Русев и Искрен Митев. Още там усещат импулса, че искат да правят бизнес заедно. ESCREO съществува вече 5 години и към основния продукт боята, която направи революция в отношението към писането по стените, започнаха да прибавят нови решения на наболели проблеми в офиса. Един от тях е фоновият шум. И в отговор ESCREO предлага подвижни прегради с висок коефициент на шумопоглъщане. Акустичните панели съчетават дизайн и функционалност. Нарекоха ги ESCREO Go, защото предлагат няколко възможности в едно: писане, акустика, мобилност и преграда. Чрез тях работното пространство става динамична среда, съобразена с максимално удобство. Те са направени от рециклирани материали и са напълно рециклируеми.

Накъде

Тримата съоснователи са невероятно добра комбинация. Ясен е капитан на кораба, той движи продажбите и партньорствата, маркетингът е силата на Елена, а Искрен отговаря за прогн

Every plan, idea and dream needs a wall, claim the founders of ESCREO (Lat. – “you create”). This innovative company started with the paint that has left writing boards in the past, but it didn't stop there.

Path

Elena Nikolova, Yassen Rusev and Iskren Mitev met during a training in entrepreneurship in the US. It was there that they felt the urge to do business together. ESCREO has been operating for 5 years now, and to their main product – paint that has revolutionized the attitude towards wall writing, they have added new solutions to more acute problems in the office. One of them is background noise. And as a response, ESCREO offers movable barriers with high sound absorption coefficient. The acoustic panels combine design and functionality. They called them ESCREO Go because they offer several options in one: writing, acoustics, mobility and a barrier. Through them, the workspace becomes a dynamic environment with maximum comfort. They are made of recycled materials and are completely recyclable.

Where to

The three co-founders are an incredibly good combination. Yassen is obviously the captain of the ship,

Иновативен продукт, от който клиентите се нуждаят, се продава по-лесно, твърдят Искрен Митев, Елена Николова и Ясен Русев (вдясно)

An innovative product that the clients need is easier to sell, say Iskren Mitev, Elena Nikolova and Yassen Rusev (on the right)

ктите, логистиката и онлайн продажбите. ESCREO се развива и се ориентира към творчески решения за съвременния офис. И все пак как успяват да плават в открито море, когато бури постоянно клатят логката? „Добри комуникатори сме. Работим в тясна връзка с нашите клиенти и партньори и откриваме проблеми, които можем да им помогнем да разрешат. Когато съумяваш да разбереш какво търси пазарът и се свързваш с точните хора, които да го произведат, се получава добра синергия“, обяснява Ясен Русев. И

he directs sales and partnerships, marketing is Elen's strength, and Iskren is responsible for products, logistics and online sales. ESCREO is developing and focusing on creative solutions for the modern office. Yet, how do they manage to sail the high seas when storms constantly rock the boat? "We are good communicators. We work closely with our clients and partners and find problems that we can help them solve. When you manage to understand what the market is looking for and connect with the right people to

Архитект: Cache Atelier

Стъпки в иновациите

Елена Николова, Ясен Русев и Искрен Митев съветват:

1. Най-важното нещо е екипът. Заобиколете се с правилните хора.
2. Всяко начало е трудно, заредете се с вяра и търпение.
3. Фокусирайте се върху това, с което разполагате, и го използвайте по най-добър начин.
4. Ако е лесно, не е интересно! Има много напрежение и безсъние, но трудностите не бива да ви отказват.
5. Важен е балансът между много голямото познание върху много малки детайли от бизнеса ви, но същевременно трябва да следите движението на голямата картина, каквато е пазарът. С фанатичен фокус върху определени детайли трябва да умеете да намерите мястото си на пазара.
6. Правилните стъпки започват с правилните въпроси. Понякога пътят към правилните въпроси минава първо през правилните отговори.
7. Правете малки експерименти, които не струват скъпо, и оптимизирайте продуктите, рекламата, ресурсите. И най-важното: Действайте!

още нещо, изградили са свой стандарт във взаимодействието с партньорите, доставчиците и клиентите: събуждат ентузиазъм и винаги оставят добро усещане у всеки.

Основателите на ESCREO обичат да създават иновативни продукти и да търсят възможности за тяхната реализация. Позиционирани са в България и Румъния, имат онлайн присъствие във Великобритания, САЩ и страни в Азия. Името ги задължава да продължават напред. (1)

produce it, you get a good synergy,” Yasen Rusev explains. And one more thing, they have set their standard in interacting with partners, suppliers and clients: they inspire enthusiasm and always leave everyone with a good impression.

The founders of ESCREO love creating innovative products and look for opportunities to realize them. They are positioned in Bulgaria and Romania and have an online presence in the UK, USA and some countries in Asia. Their name obliges them to always go on. (2)

Steps in Innovation

Elena Nikolova, Yasen Rusev and Iskren Mitev advise:

1. *The most important thing is the team. Surround yourself with the right people.*
2. *Every beginning is difficult, have faith and patience.*
3. *Focus on what you have and use it in the best way possible.*
4. *If it's easy, it's not interesting! There will be a lot of stress and sleepless nights, but difficulties should not make you give up.*
5. *The balance between having a great deal of knowledge about very small details of your business is important, but at the same time you need to keep track of the big picture, which is the market. With a fanatical focus on certain details, you need to be able to find your place on the market.*
6. *The right steps start with the right questions. Sometimes the path to the right questions goes first through the right answers.*
7. *Make small experiments that don't cost much and optimize your products, advertising, resources. And most importantly: Act!*

Силата на меките умения

The Power of Soft Skills

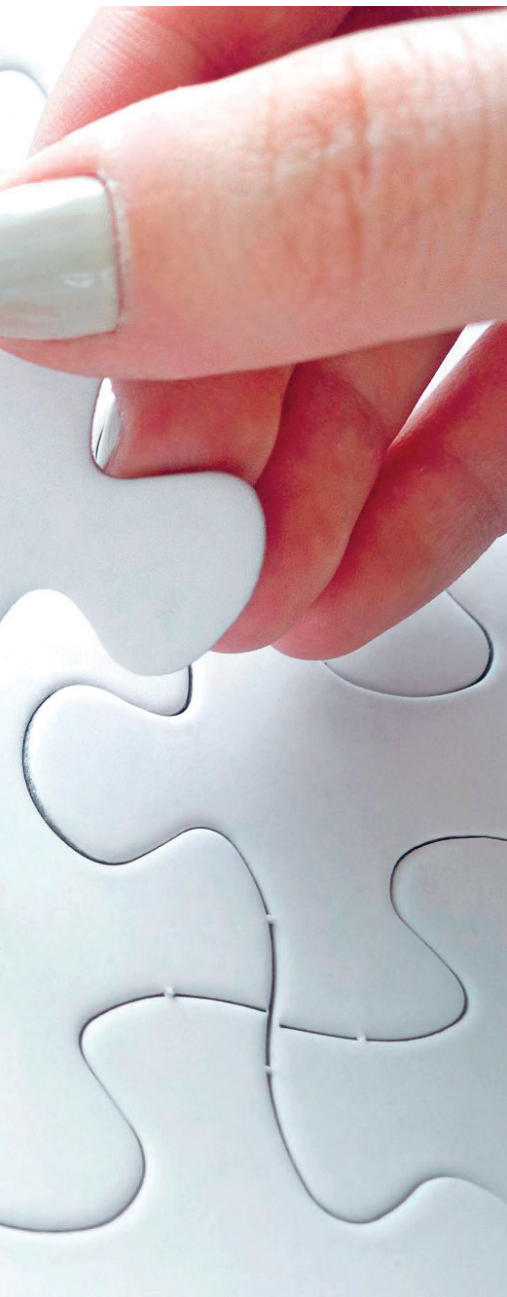

Мая Цанева Maya Tsaneva

Стив Джобс, Илон Мъск и Ричард Брансън са известни не само с богатството и иновативността си, но и с уменията си да говорят увлекателно, да бъдат продуктивни и да поддържат висока степен на устойчивост в рисковни предприемачески и житейски ситуации. Младата предприемаческа общност у нас бързо

Steve Jobs, Elon Musk and Richard Branson are known not only for their wealth and innovation, but also for their ability to speak in an engaging way, be productive, and maintain a high degree of resilience in risky entrepreneurial and life situations. The young entrepreneurial

Често те тежат много повече от професионалните умения при подбор на кадри

Often, they are valued much higher than professional skills when recruiting personnel

зи припозна като свои герои, но се оказва, че овладяването на т.нар. меки умения е дори по-скъпо от инвестицията във високите технологични постижения.

„Интензивността, с която се променя бизнес средата, скоростта, с която остаряват продукти, умения, технологии, са много бързи. Сещам се за не повече от две-три професии, в които да не се работи постоянно с хора. Смятам, че това са основните фактори, които правят нуждата от т.нар. меки умения все по-голяма“, казва Филип Анастасиу, директор „Човешки ресурси“ на МЕТРО Кеш енд Кери България. Той допълва, че при подбора на мениджъри меките умения тежат много повече от професионалните. „Ако трябва да избира едно, бих се спрял на уменията за учене. То изисква умения за анализиране, за взимане на решения, за наблюдение, за слушане, за саморефлексия, за концентрация“.

Силвина Фурнаджиева, която е създател на методика и обучение „Супер продуктивност“ за бизнеса, допълва, че уменията за поставяне на ясни и измерими цели, постоянството и добрата комуникация, са също така важни. Добре описаните, осъзнати и работещи процеси са ключови за финансовите успехи и в тях хората са главните действащи лица. „С времето се увеличи разбирането за това, че дори и бизнес процесите и работата ни да са добре организирани, винаги има начин да бъдат оптимизирани. Да работим по-умно означава да успяваме да свършим възможно най-много полезна работа, водеща до реални резултати, за все по-кратко време. Ефектът от въвеждането на ясни, разписани и оптимизирани продажбени процеси се появява още през първите един-два месеца - понякога с до 30-40% ръст на продажбите само за първия месец. Всички мои клиенти спомнават и още нещо, което е много ценно: значително намаляване на стреса“.

Именно грижата за здравето напоследък е една от най-важните и скъпи инвестиции, която бизнесът или самите предприемачи правят. Лазар Радков от Live to Lift казва, че за 11-те години, откакто проектът съществува, има десетки случаи за кариерно израстване и за стартиране на собствен бизнес от хора, подобрими своя начин на живот. „Човек, който се грижи по-добре за себе си, има повече енергия и идеи, по-продуктивен е и

community in Bulgaria quickly recognized them as their heroes, but it turned out that mastering the so-called soft skills is even more expensive than the investment in high-tech achievements.

“The intensity with which the business environment is changing and the speed at which products, skills, and technologies are becoming outdated is very fast. I can think of not more than two or three professions in which one doesn't have to work with people all the time. I believe that these are the main factors that make the need for the so-called soft skills ever greater” says Philip Anastassiou, Human Resources Director at Metro Cash & Carry Bulgaria. He adds that in the selection of managers, the soft skills are much more important than professional ones. “If I had to choose one, I would focus on the skill to learn. It requires analysis, decision-making, observation, listening, self-reflection, and concentration skills.”

Silvina Furnadzhieva, who is the creator of the Super Productivity methodology and training for the business, adds that the skills to set clear and measurable goals, and the persistence and good communication are also important. The well-described, well-understood and working processes are key for the financial success, and in them, people are the main actors. “Over time, there is a growing understanding that even if our business processes and work are well organized, there is always a way to optimize. Working smarter means being able to do as much useful work that leads to real results in the least time possible. The effect of introducing clear, scheduled and optimized sales processes takes place in the first one or two months – sometimes with up to 30-40% sales growth in the first month alone. All of my clients also mention something that is very valuable: it significantly reduces stress.”

Health care is one of the most important and expensive investments that businesses or entrepreneurs themselves can make. Lazar Radkov from Live to Lift says that in the 11 years since the project has been in existence, there have been dozens of cases of career advancement and startup businesses of people who have improved their lifestyles. “A person

„Успехът е невъзможен без добра комуникация“, убедена е Надя

“Success is impossible without good communication,” Nadia is convinced

„Няма как без дългосрочна грижа за тялото си човек да успява устойчиво“, казва Лазар Рагков

“There is no way for a person to succeed sustainably without long-term care for their body,” Lazar Radkov says

винаги ще има по-добри шансове да се издигне в кариерата или в бизнеса. Няма как без дългосрочна грижа за тялото си човек да успява устойчиво“, казва той. Лазар цитира и американско проучване, според което всеки 100 долара, инвестирани в здраве, бързо се възвръщат като 136 долара под формата на спестени разходи за боледуване. „Това е инвестиция в себе си и в бъдещето. Следващото най-важно умение е да се учим, да комуникираме емпатично и да взаимодействаме, а никои не ни учи на това в училище“, казва той.

Силвина допълва, че емпатията и креативността често се считат за черти на личността, но умението да ги проявяваме може и трябва да бъде развивано. Филип се съгласява: „Нашият успех се дължи на взаимоотношенията ни с клиентите и на находчивите решения на екипа. Щастливите служители правят щастливи клиенти. Ние не можем да бъдем актуални, ако за всяка нужда търсим талант отвън или купуваме технология. В такъв момент уменията на хората излизат на преден план. Едни от най-успешните ни активности

who takes better care of themselves has more energy and ideas, is more productive and will always have a better chance of going further in their career or business. There is no way for a person to succeed sustainably without long-term care of their body,” he says. Lazar also cites an American study, indicating that every USD 100 invested in health, quickly return as USD 136 in the form of costs saved from illnesses. „This is an investment in us and in the future. The next most important skill is learning, communicating empathetically and interacting, and no one teaches us this at school,” he says.

Silvina adds that empathy and creativity are often considered personality traits, but the ability to express them can and should be developed. Philip agrees: “Our success is due to our relationships with our clients and the creative decisions of our team. Happy employees make happy clients. We cannot be up-to-date if, for every need, we look for talent from outside or buy technology. At such a

Според Силвина да работим по-умно означава да успяваме да свършим възможно най-много полезна работа, водеща до реални резултати, за все по-кратко време

According to Silvana, working smarter means being able to do as much useful work that leads to real results in as the least time possible

са плод на креативността на отделни колеги или екипи. 40% от търговията е наука и 60% е изкуство. А изкуството се прави от хора“, обяснява той.

Консултантът по работодателски имидж Надя Маринова, познатата и като стендъп комедиант Надя Брайт, учи предприемачи и мениджъри на най-скъпото в бизнеса изкуство – комуникацията и ораторското майсторство. Тя казва, че уменията за критично мислене, за активно слушане и за себеизразяване са непреходни. „Умението „публично говорене“ е от основно значение за предаването на идеи, продаването им, както и за тяхното управление. То съчетава немалко умения в себе си – да правим добро впечатление, да формулираме и конструираме теза, аргументация; да се свързваме с другите, да сме интересни; да чуваме обратна връзка и др.“ Според Надя успехът е невъзможен без добра комуникация. „Винаги, дори и в ерата на Изкуствения интелект, ще имаме потребност да се разбираме добре помежду си.“ (1)

„Едни от най-успешните ни активности са плод на креативността на отделни колеги или екипи“, казва Филип Анастасиу, директор „Човешки ресурси“ на МЕТРО Кеш енг Кери България

“Some of our most successful activities are the result of the creativity of individual colleagues or teams,” says Philip Anastassiou, Human Resources Director at Metro Cash & Carry Bulgaria

moment, people's skills come to the forefront. Some of our most successful activities are the result of the creativity of different colleagues or teams. 40% of commerce is science, and 60% is art. And art is made by people,” he explains.

The employer branding consultant, Nadia Marinova, also known as the stand-up comedian Nadia Bright, teaches entrepreneurs and managers in the most expensive art in business – communication and public speaking. She says that the critical thinking, active listening and self-expression skills are timeless. “The public speaking skill is fundamental to the transmission, selling and management of ideas. It combines many skills – making a good impression, formulating and constructing a thesis, an argumentation, connecting with others, being interesting, hearing the feedback, etc.” According to Nadia, success is impossible without good communication. “Always, even in the Artificial Intelligence era, we will need to get along well.” (2)

КОНСТАНТИН БОЯДЖИЕВ, управител на „Галакси Инвестмънт Груп“:

Съживяваме изоставени индустриални зони с мисъл за бъдещето на града

Константин Бояджиев е управител на „Галакси Инвестмънт Груп“ ООД от началото на 2016 г. Под неговото ръководство през последните четири години компанията се утвърди като водещ инвеститор с диверсифицирано портфолио в различни недвижими собствениности с потенциал. В екипа на компанията е от 13 години, през които е участвал в мениджмънта, отговорен за развитието на продажбите и маркетинга. Завършил е „Международен бизнес“ в САЩ през 2005 г.

Konstantin Boyadzhiev has been the manager of Galaxy Investment Group OOD since the beginning of 2016. Under his leadership, over the last four years the company has established itself as a leading investor with diversified portfolio in various real estate properties with potential. He has been with the company for 13 years, during which he has been part of the management, responsible for the development of sales and marketing. In 2005, he graduated in International Business in the US.

KONSTANTIN BOYADZHIEV, Manager of Galaxy Investment Group:

We are reviving abandoned industrial areas while thinking about the future of the city

Константин Бояджиев, „Галакси Инвестмънт Груп“ има сериозен опит с проекти, които обновяват изоставени индустриални зони. Това ли беше основният ви мотив да направите най-голяма инвестиция в столичен строителен терен за 2019 година?

- Капиталовложението на „Галакси Инвестмънт Груп“ в площта на бившия „Балканкар 6-ти септември“ се окажа за най-голямата сделка за парцел в София за годината заради размерите на площта – 193 дка. Те позволяват да се застрои един цял малък квартал. Знаете, че компанията ни е с 20 години опит в изключително успешни проекти, които интегрират и градското развитие. Планираме инвестициите в инфраструктура и преустройството с много ясна архитектурна концепция. С оглед нарастващите нужди на столицата от качествени модерни жилища преценихме, че на мястото на запустелия район на бившия „Балканкар 6-ти септември“ можем да разгърнем мащабната си идея.

- Как тази концепция ще повиши стандарта на живот в района?

- Ще обновим района, като създадем смесена многофункционална площ с търговска зона, жилища и офиси, която отговаря на най-съвременните архитектурни и устройствени идеи. Чудесно е, че и в тази част на София ще може да се създаде пространство за бизнеса. Ситуирано между бул. „Никола Мушанов“ и ул. „Житница“, на границата на кварталите Красна поляна и Овча купел, мястото е с отлични връзки по главна улична мре-

Mr. Boyadzhiev, would you tell us about the biggest investment in a construction site in Sofia that you made in 2019?

- The investment of Galaxy Investment Group in the area of the former “Balkankar 6th September” turned out to be the largest deal for a land plot in Sofia for the year due to the size of the area – 193 decares. It allows for a small neighbourhood to be built. You know that our company has 20 years of experience in extremely successful projects that integrate urban development, as well. We plan our investment in infrastructure and reorganisation with very clear architectural concept. In view of the growing needs of the capital for quality modern housing, we have decided that in the place of the deserted area of the former “Balkankar 6th September”, we can develop our big idea.

- What was your main motivation for this large-scale concept?

- To renovate the area and to create a mixed multi-functional area with a shopping zone, housings and offices that meets the latest architectural and development ideas. It is great that in this part of Sofia, a business space could be created. Situated between Nikola Mushanov Blvd. and Zhitnitsa Str., on the border between Krasna Polyana and Ovcha Kupel neighbourhoods, the place has excellent connections along the main street network with the Sofia Ring Road

GALAXY INVESTMENT GROUP

Компанията предприе най-мащабната инвестиция в столичен строителен терен

The company has undertaken the largest investment in a construction site in Sofia

жа с Околовръстния път на София и основните офис центрове на града, а в близост ще бъде разкрита нова метро линия, в началото на пролетта. Разположението на района го прави особено перспективен. Идеята ни ще трансформира района, като го превърне в нов социален и културен катализатор. Ние променяме облика на мястото, за да създадем градски оазис, комбинация от практичност и усещане за принадлежност към общност със своя динамика и културен живот, разположен сред привлекателен ландшафт. Районът ще бъде с богати зелени площи, което ще допринесе за по-чистия въздух и здравословен климат и чувствително ще подобри начина на живот на гражданите.

- Това ли е мисията на „Галакси Инвестмънт Груп“ – да обновява изоставени терени? Вие имате опит с подобни проекти и в Пловдив?

- Съживяването на бивши индустриални територии е бъдещето на урбанистичното развитие, особено в градове, в които растежът на населението изпреварва раз-

and the main office centres of the city; and nearby, a new metro line will be opened at the beginning of spring. The location of the area makes it particularly perspective. Our idea will transform the region by turning it into a new social and cultural catalyst. We are changing the look of the place in order to create an urban oasis, a combination of practicability and a sense of belonging to a community with its dynamics and cultural life, found amidst an attractive landscape. The region will have lavish green spaces, which will contribute to cleaner air and healthy climate, and will significantly improve the lives of the citizens.

- Is this the mission of Galaxy Investment Group – to renovate abandoned lands? You do have experience with similar projects in Plovdiv?

- The revival of former industrial territories is the future of urban development, especially in cities where the increase in the population is greater than the

Офис
Парк
Пловдив

Office
Park
Plovdiv

полагаемата земя за застрояване. Бившите индустриални зони, разположени във вътрешността на градовете, представляват добър ресурс за градско генериране и уплътняване, при спазването на естествения баланс между жилищна и паркова среда. Всяко наше капиталовложение инвестира с мисъл за бъдещето на децата ни и баланса между традиционния облик на града и модерното развитие. Факт е, че в Пловдив ние работим по няколко значими проекта, като Офис Парк Пловдив, Индустриален Парк Марково и Жилищен парк Royal Garden, които облагородяват средата, но и създават много възможности за реализиране на успешни бизнес проекти, съобразно изискванията на всяка съвременна модерна компания. Не на последно място, ефектите от дейността ни са положителни и за хилядите високкоквалифицирани кадри, които намират своето кариерно развитие в големите компании, наематели на нашите площи.

- Кои са факторите, които движат жилищния пазар през 2020 г.?

- Растящите доходи и ниските лихвени проценти са основен двигател на пазара през настоящата година. Благоприятната икономическа конюнктура създава оптимизъм, който преразполага към покупки на нов дом и инвестиции в недвижим имот. Пловдив и София са двата икономически центъра, където се наблюдава нетна миграция към града, което допълнително подкрепя пазара на жилища.

- Какви промени можем да очакваме на пазара на недвижими имоти?

- Новост, която настъпва в сектора, е продажбата на жилища с по-голям обем довършителни работи спрямо стандартното довършване, което е на шпакловка и замазка. Вече се наблюдават примери за жилища, закупени от инвеститора, които се предлагат напълно завършени. В тази връзка се обяснява и ръстът на цените в град като Пловдив, който се формира от все по-високото качество на новопостроените сгради и все по-честото предлагане на обзаведени имоти, които естествено имат много по-висока продажна цена. Като цяло очаквам един по-умерен ръст - до пет процента общо за пазара. (1)

available land for development. The former industrial areas, located in the inner city, are a good resource for urban generation and compaction, while preserving the natural balance between residential and park environments. Each one of our investments is made with the thought for the future of our children and the balance between the traditional outlook of the city and the modern development. It is a fact that we are working on several significant projects, such as Office Park Plovdiv, Industrial Park Markovo and Royal Garden Residential Park, which improve the environment, and also create many opportunities for the implementation of successful business projects, according to the requirements of every modern company of today. Last but not least, the effects of our activities are also positive for the thousands of highly qualified personnel who find their career development in the large companies that rent our premises.

- What are the factors that are driving the housing market in 2020?

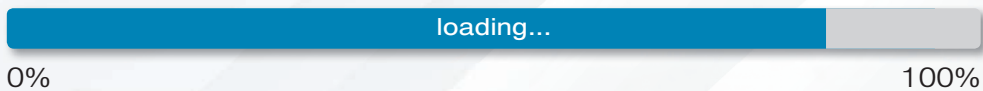
- The rising income and the low interest rates are the main driver of the market this year. The favourable economic conditions create optimism that predisposes to buying a new home and investing in real estate. Plovdiv and Sofia are the two economic centres where net migration to the city is observed, which further supports the housing market.

- What changes can we expect in the real estate market?

- A new development in the sector is the sale of homes with a higher volume of finishing work than the standard one, which is plaster and putty. Examples of homes, purchased from the investor entirely completed, can now be observed. The rise in prices in a city like Plovdiv, which is shaped by the increasing quality of newly built buildings and the increasing supply of furnished properties, which naturally have a much higher selling price, can be explained in this connection. As a whole, I expect more moderate growth – up to five percent of the total market. (2)

COMING SOON...
очаквайте

новият дизайн на
ECONOMIC·BG

Биопазарът разчита на доверие и лично отношение

The Bio Market Relies on Trust and Personal Approach

Натуралните продукти стават по-достъпни чрез интернет, но само в магазина и на пазарите потребителите могат да ги опитат лично

Natural products are becoming more accessible via the Internet, but the only chance for consumers to taste them is in the shops and on the markets

Потребителите на био и органични сертифицирани продукти се увеличават, но и се променят. Кризата в доверието в българските, а и във вносните биохрана, катализира промени в предлагането им. Ако преди ги търсехме в специализираните магазини и на фермерските пазари, днес те вече са в супер- и хипермаркетите, а онлайн търговията представлява около 50-55% от продажбите на биохрана, както твърди експертно проучване, публикувано във в. „Капитал“ през май 2019 г. Въпреки това през миналата година прекрати дейност една от най-разпознаваемите платформи за онлайн търговия с биопроductи и това пороци въпроси какви са предизвикателствата в сектора.

Веселина Ралчева от Българска асоциация „Биопроductи“ заявя, че между 2011 и 2017 г. броят на производители, преработвателни и търговци в сектора се е увеличил рязко. В същото време „администрацията не може с такива темпове да се справи и да промени своите навици и одити“. Тя успокоява потребителите, че сериозните биопроductители спазват всички изисквания и това остава един от най-проверяваните сектори. Но потребителите стават по-критични. „Забелязва се сериозно развитие в културата на потребление на органични и биопроductи. Купувачите държат те да са български, произведени с по-малко или нулеви въглеродни емисии, да са регионални или местни проductи, да познаят историята им, опаковката да е биоразградима“, казва Живко Джамьяров, основател на Ancestral Superfoods – компания, която произвежда протеинови смеси от български ферментирани кълнове и суровини по германска технология.

Живко залага на миксиран модел за продажби, като консолидира потребителите си в онлайн общност и чрез собствена медия, но продава в специализирани магазини. Той развива бранда си напълно в тенденциите, описани от специалисти от маркетинговата компания Дохее. Според тях устойчивостта на проductите и на целия процес, свързан с тях, здравословният начин на живот, изграждането на общности – това са постаментите на доверието в този сектор. „Доверието към био и органичните храни бе леко разклатено поради неуредици с даването и отнемането на лицензи от Министерство на земеделието, от контролиращите органи на БАХБ. Докато при производителите има заложен стриктен контрол, няма предвидена сертификация на онлайн магазините по веригата заради пакетирани храни. Затова засега, въпреки възхода на онлайн търговията, по-развита е физическата търговия. Онлайн може по-лесно да се разкаже историята на проductа, информацията да бъде по-достъпна, по-бързо да стигне до потребителите, но те не могат да опитат вкуса, както във физическия магазин“, обобщава Живко.

Кунка Петкова, съосновател на „БИО УЕИ“ ООД, компания, която произвежда био гървесни шийтаке гъби, предпочита фермерските пазари и физическите магазини за търговия.

„Ние се борим за доверието на потребителите с онлайн и офлайн кампании, събития, срещи за пряк диалог с тях“, казва Живко Джамьяров

“We fight for consumers’ trust with online and offline campaigns, events, meetings for direct dialogue with them,” Zhivko Dzhamyarov says

Consumers of bio and organic certified products are becoming more and more, but they are also changing. The trust crisis in Bulgarian and imported bio-foods has catalysed changes in their supply. We used to look for them in specialised shops and farmers’ markets, but today, we can find these products in super and hypermarkets, and the online trading accounts for about 50-55% of the organic food sales, according to an expert study published in Capital newspaper in May 2019. Last year, however, one of the most recognizable online e-commerce bio product platforms ceased operations, and this raised questions about the challenges in the sector.

Veselina Ralcheva of the Bulgarian Bio Products Association says that between 2011 and 2017, the number of producers, processors and traders in the sector increased dramatically. At the same time, “the administration cannot cope and change its habits and audits at such a pace.” It reassures consumers that serious bio-producers are complying with all requirements and this remains one of the most inspected sectors. But consumers are becoming more critical. “A serious development can be noticed in the culture of consumption of organic and bio products. Buyers want them to be Bulgarian, produced with less or zero carbon emissions, to be regional or local products, to know their history, to be biodegradable,” says Zhivko Dzhamyarov, founder of Ancestral Superfoods – a company that manufactures protein blends from Bulgarian fermented sprouts and raw materials by a German technology.

Zivko relies on a mixed sales model, consolidating his consumers in an online community and through his own media, but selling in specialised shops. He is developing his brand entirely according to the trends described by the Doxee marketing experts. In their opinion, the sustainability of the products and the whole process associated with them, the healthy lifestyles, and the community building are the foundations of trust in this sector. “Trust towards bio and organic foods has been slightly shaken, due to the chaos with the granting and withdrawal of licenses by the Ministry of Agriculture and the controlling bodies of the Bulgarian Food Safety Agency (BFSA). While manufacturers have established strict controls, there is no certification of online shops along the chain because of the packaged foods. So, for now, despite the

Личен архив © Personal Archive

„Фермерските пазари са мисия, маркетингов инструмент, но често без финансова възвръщаемост“, казва Кунка Петкова (на снимката – със съпруга си Стоян Асенов)

“Farmers’ markets are a mission, a marketing tool, but often with no financial return,” Kunka Petkova says (photo with her husband Stoyan Asenov)

Според нея доверието към биопродуктите расте, но това е резултат на усилена човешка комуникация по темата. Кунка е съорганизатор на фермерския пазар „Натурално“ в Пловдив. В неговото управление тя влага много от опита си, трупан при ежеседмично участие в подобни събития. „За нас това е мисия, защото дава възможност за лична среща с потребителите, за обратна връзка. „Натурално“ е дългосрочен проект, но всеки месец подписваме договор с общината, сами организираме маркетинга на събитието. Таксите на общините за подобни събития са високи, съответно такива са и цените за производителите. Това прави подобно занимание препоръчително за маркетинг, но често без финансова възвръщаемост“, казва Кунка.

На входа на „Натурално“ представители на БАХБ проверяват участниците в пазара, а за биосертифицираните продукти разчитат на сертифициращите фирми. Живко допълва, че саморегулацията и изискването за качество в самия сектор е по-голямата гаранция за качество. Според него предстои да се отсеят устойчивите биопроизводители, биопродуктите да влязат трайно в супермаркетите. Това вероятно ще създаде трудности за малките магазини, но в тях ще се продават български и локални продукти, с лична история и проследяемост.

„Най-важното е държавата да не пречи. Производителите трябва да проучат какво да произведат, според земята си, според пазара. Промяната ще дойде от потребителите, за да се изгради устойчив и етичен бизнес“. Кунка завършва с усмивка: „Историята на биопродуктите и отношенията с хората не се регулират – те продават винаги, стига да са натурални.“

rise of online commerce, physical trading is better developed. Online, it can be easier to tell the story of the product, make the information more accessible, or reach the consumers faster, but they can't taste it like in a physical shop,” Zhivko sums up.

Kunka Petkova, co-founder of BIO WAY OOD, a company that produces bio shiitake mushrooms, prefers farmer's markets and physical shops. According to her, trust in bio products is growing, but this is the result of enhanced human communication on the subject. Kunka is a co-organizer of the Natural Farmers' Market in Plovdiv. She has put much of her experience, accumulated on a weekly basis in such events, into its management. “This is a mission for us, because it allows for a personal encounter with consumers, for feedback. “Natural” is a long-term project, but each month we sign a contract with the municipality and organize the marketing of the event ourselves. The municipal fees for such events are high, and so are the prices for producers. This makes such an activity recommendable for marketing, but often without any financial return,” Kunka says.

At the entrance of “Natural”, BFSА representatives check the market participants, and for bio-certified products they rely on the certification companies. Zhivko adds that self-regulation and the requirement for quality in the sector itself is the greater guarantee of the latter. According to him, sustainable bio products will be sifted out, and bio-products will enter the supermarkets for good. This will probably create difficulties for the small shops, but they will sell Bulgarian and local products with personal history and traceability.

*“The most important thing is for the state not to impede. Manufacturers need to research what to produce, according to their land and according to the market. The change will come from consumers in order for a sustainable and ethical business to be built.” Kunka concludes with a smile: “The history of bio products and the relationships with people are not regulated – they always sell, as long as they are natural.” *

Тренирай, за да си успешен

Системата Body Drive подобрява здравословното състояние и житейската перспектива

Train to Be Successful

The Body Drive system improves the health status and life prospects

Яна Колева Yana Koleva

Желанието да се справи със свой здравословен проблем променя живота на Андрей Макрица. Години наред е бил предприемач и е минал през най-различни бизнеси, а сега е треньор и консултант, който помага на хора и организации да станат по-успешни чрез разработената от него система Body Drive.

Вече близо 20 години Андрей Макрица е фокусиран върху създаването на

жизненоважни технологии

– как да възстановим здравето си и да влезем във форма, да се освободим от страхове и отрицателни емоции, да подобрим отношенията си с хората, да сме успешни в работата си, да планираме своето бъдеще... Лесна и проста за прилагане система, която обаче дава бързи и устойчиви резултати.

За да възстанови здравето си, изпробвал много методи, но те имали временен ефект. Заел се да намери устойчиво решение и установил, че без работа с тялото различните технологии за здравословен живот имат нисък коефициент на ефективност. Убедил се, че физиологията влияе на психиката, всеки здравословен проблем ѝ въздейства и тя се настройва в съответствие с болестта. Започнал да изучава трудовете по психофизиология на именити учени и така разбрал, че главният мозък реагира на фантазиите и въображението като на случващо се събитие и това пряко се отразява на процесите в тялото. По свой начин стигнал и до прозрението, че

дишането и движението

са важни за качествен живот, наред с приятните емоции и позитивните мисли. Всичко това се отразява върху здра-

The desire to deal with his health problem changed the life of Andrey Makritsa. For years, he has been an entrepreneur and has gone through many businesses, and now, he is a trainer and a consultant who helps people and organizations to become more successful through the Body Drive system developed by him.

For nearly 20 years now, Andrey Makritsa has been focused on creating

vital technologies

- how to restore our health and get in shape, to free ourselves from fears and negative emotions, to improve our relationships with people, to be successful in our job, to plan our future... A simple and easy-to-apply system, which, however, leads to fast and long-lasting results.

He tried many methods to restore his health, but they only had a temporary effect. Then, he decided to find a sustainable solution and realized that without working with your body, the various technologies for a healthy life had a low efficiency coefficient. He was convinced that the physiology affected the psyche; each health problem had its influence and the body adjusted according to the disease. He started studying the works of well-known scientists in psychophysiology, and thus realised that the brain reacted to fantasies and imagination as if they were a real event, which directly affected the processes in the body. In his own way, he also came to the conclusion that

breathing and movement

were important for a quality life, along with pleasant

вето, но и цялостно върху живота на човека. Системата Body Drive съчетава физическите и дихателните упражнения - силното натоварване провокира процеси на почистване и възстановяване, а съпътстващите дихателни упражнения премахват стреса и подобряват кръвообращението.

Семейството и обществото ни налагат правила за поведение и начин на живот. До към 4-годишна възраст геца-та са естествени, знаят какво искат и намират начин да го постигнат. Възрастните обаче правят каквото трябва и свикват да живеят в сковаващи самоограничения. Андрей Макрица е разработил технология за освобождаване от зависимостта на „трябва“ и излизане от сковаващите норми. Чрез нея възвръщате своята индивидуалност и контрола над самия себе си, отприщвате своя жизнен и творчески потенциал. Всички системи в нашето тяло са в

свързаност

и ако един от органите влоши своята работа, това се отразява на целия организъм. Ако гръбначният стълб не е в изправност, здравето започва прогресивно да се срива. Болките в ставите стават често срещан проблем. Прави му впечатление, че след като не могат да възстановят здравето си, много хора стигат до отчаяние. Body Drive е техника, чрез която успешно ще управлявате здравето и живота си. Много предприемачи и мениджъри споделят, че когато изкарат 10-дневната програма под негово ръководство и продължат индивидуално да се занимават, бизнесът им започва да расте. Те стават жизнени и енергични, позитивно настроени, мислят и действат по-бързо, което влияе добре на клиентите и партньорите им, но и на финансовите резултати, обяснява треньорът.

Да тренираш е усилие, но със системата на Андрей Макрица ще усетите свеж тонус и енергия за действие, уверяват всички, които я прилагат. Заслужава си да опитаме. 🙌

emotions and positive thoughts. All these affect the health, but also the whole life of the person. The Body Drive system combines physical and respiratory exercises – the strenuous movements provoke cleansing and recovery processes, and the accompanying breathing exercises eliminate stress and improve blood circulation.

Our family and society impose on us rules for behaviour and way of life. By the age of 4, children are natural, know what they want, and find a way to achieve it. Adults, however, do what they are supposed to do and get used to living in paralysing self-limitations. Andrey Makritsa has developed a technology for relieving ourselves from the dependence of the “must” and breaking out of the rigid norms. Through it, you can regain your individuality and control over your own selves; unleash your vital and creative potential.

All systems in our body are

connected

and if the work of one organ is deteriorated, it affects the whole organism. If the spine is out of order, health starts to progressively decline. Joint pain becomes a constant problem. He got the impression that after failing to restore their health, many people fall into despair. Body Drive is a technique through which you can successfully manage your health and life. Many entrepreneurs and managers share that after going through a 10-day program under his guidance and continuing it individually after that, their business started growing. They become lively, positive, think and act more quickly, which has a good effect on their clients and partners, but also on their financial results, the trainer explains.

To train is an effort, but with the system of Andrey Makritsa, you will feel a fresh tonus and energy for action, assures everyone who has applied it. It is worth trying. 🙌

Системата от упражнения Body Drive влияе върху здравето, но и цялостно върху живота на човека, уверява Андрей Макрица

The Body Drive exercise system affects the health, but also the whole life of the person, Andrey Makritsa assures

Човешката памет и нейните тайни

Науката тепърва ще прави пробиви в изучаването на „софтуера“ на човека

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Учените продължават да изучават човешкия мозък. Какво му е толкова специалното на този орган в нашето тяло? Как се управлява паметта и как изобщо тя функционира? Науката търси отговор на тези въпроси и с бавни темпове навлиза в това тайнство. Учени дори са на мнение, че при опитите да се разкрие загадката, човечеството може да влезе в опасна цивилизационна фаза, ако се нахлуе в зони, свързани с най-фините настройки и функции на памет, мисъл и съзнание.

Кои държи контрола

Всеки човек има памет и тя е организирана по различен начин от компютърната. В компютъра файлът се намира на определено място, а биологичната памет е организирана на принципа на невронните мрежи и „търсенето“ в нея става главно чрез образи. Има редица случаи при инциденти хора да изгубят паметта си и после самоличността им се променя до неузнаваемост. Човешката памет съхранява многомерна информация за факти и събития, но също за емоции, усещания, мирис, вкус, цвят... Загадка на мозъка е, че дори части от него да бъдат унищожени, функциите им може да се поемат от оцелелите. В историята на хирургията има показателен случай. През 60-те години мъж претърпява катастрофа, в резултат на което част от мозъка му е премазана. Правят му операция, човекът е спасен, а медиците предупреждават неговите близки, че той едва ли ще може да вижда, да говори, да мисли трезво. Но скоро след това пациентът напълно се е възстановил и започва да работи на същите обороти, както и преди инцидента. Едно от обясненията е, че паметта в своята природа е холографска и в една частица се съдържа цялото. Друг феномен е, че мозъкът взема решение, преди човек да го осъзнае, и се държи като професионален измамник, който държи контрола.

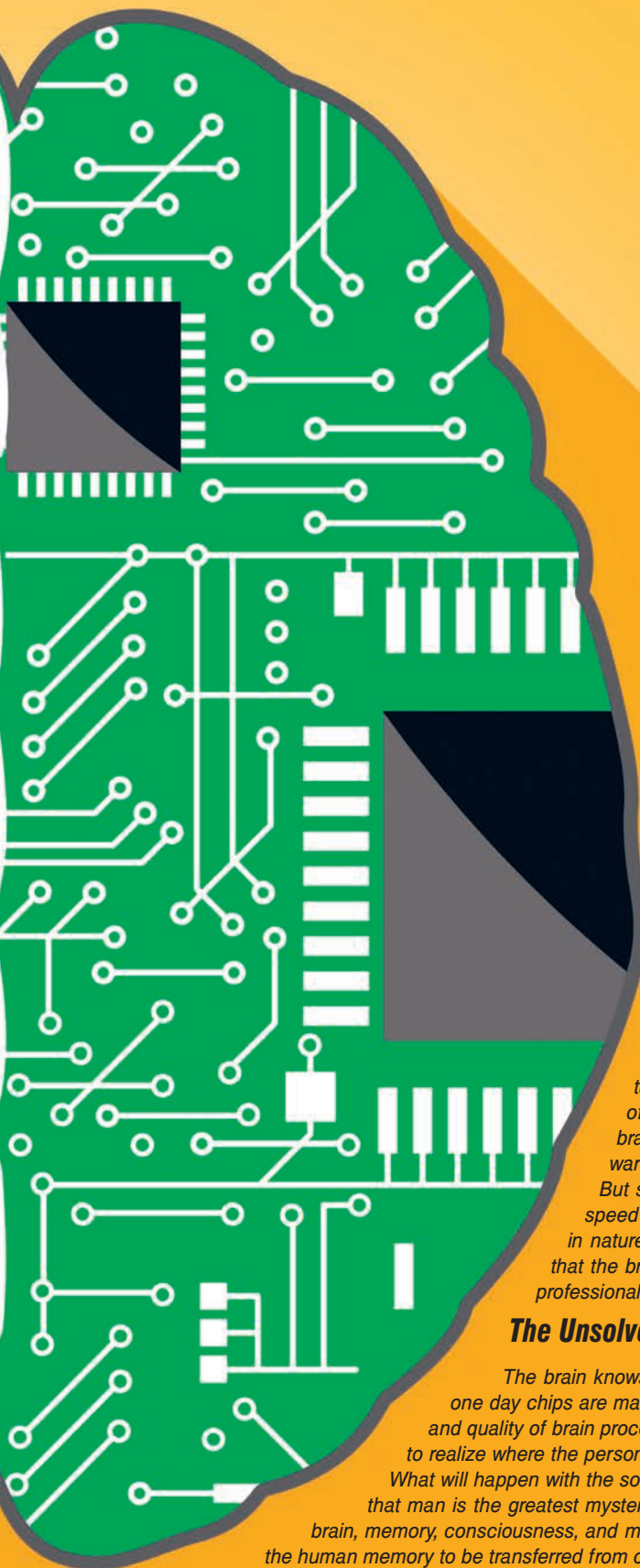
Неразгаданият ребус

Мозъкът знае какви трябва да бъдем, а ние знаем твърде малко за него.

Той ни управлява. А ако един ген направят чипове и ги внедрят в мозъка на хората, да увеличат паметта или скоростта и качеството на мозъчните процеси, тогава човекът ще се слее с компютъра. И няма да разбираме къде свършва човекът и къде започва машината. Това би било голямо изпитание за човечеството. А какво ще стане с душата? Тя е свързана с чувствата, усещанията, вълненията, емоциите. Излиза, че човекът е главната загадка на човечеството. А загадката на загадките в този неразгадан

Human Memory and Its Secrets

Science is yet to make breakthroughs in the study of the human “software”

Scientists continue to study the human brain. What is so special about this organ in our body? How is memory managed and how does it function? Science is looking for answers to these questions and is slowly starting to uncover this mystery. Some scientists even believe that in its attempt to unravel the secrecy, humanity may enter a dangerous civilization phase if it goes into areas related to the finest settings and functions of memory, thought and consciousness.

Who Has the Control

Every person has memory and it is organized in a different way than the one of computers. On a computer, files are located in a certain place, while the biological memory is organized on the principle of neural networks and “search” is done mainly by images. There are a number of cases in which people lose their memory and their identity changes beyond recognition after an accident. Human memory stores multidimensional information about facts and events, but also about emotions, sensations, smell, taste, colour... It is a mystery how if parts of the brain are destroyed, their functions can be taken up by the preserved ones. There is a good example of that in the history of surgery. In 1960s, a man had an accident as a result of which part of his brain was crushed. The man underwent a surgery and was saved, but the doctors warned his relatives that he would hardly be able to see, speak or think clearly. But soon after, the patient recovered completely and started working at the same speed as before the accident. One explanation could be that memory is holographic in nature and one small part of it contains the whole thing. Another phenomenon is that the brain makes decisions before the person can actually realize it, and acts as a professional fraudster that has the control.

The Unsolved Puzzle

The brain knows what we have to be, but we know very little about it. It manages us. And if one day chips are made and inserted into people’s brains in order to improve memory or the speed and quality of brain processes, man and computer will merge into one another. And we will not be able to realize where the person ends and where the machine starts. This would be a huge test for humanity. What will happen with the soul? It is related to feelings, sensations, excitements, and emotions. It turns out that man is the greatest mystery of humankind. And the mystery of mysteries in this unsolved puzzle is the brain, memory, consciousness, and memories. Who and how is managing and controlling them? Is there a way for the human memory to be transferred from one person to another, can it be stored when the person will no longer be alive, what happens with memories after death, is there a way for people to exchange thoughts, memories and past experiences, just as files are transferred from computer to computer?

ребус са мозъкът, паметта, съзнанието и спомените. Кои и как ги управлява и контролира? Има ли начин човешката памет да се прехвърли от един на друг, може ли да се съхрани, когато човекът вече няма да е жив, какво става със спомените след смъртта, има ли как хората да си обменят мисли, спомени и минали преживявания, както от компютър на компютър се прехвърлят файлове?

Мистиката, наречена кома

През април 2010 г. млада хърватка се буди от краткотрайна кома и за изненада на всички започва да общува единствено на немски език. Странно е как момичето напълно е забравило родния хърватски. Лекуващият я невролог търси обяснение във факта, че е изучавала немски в гимназията. Случаят е обвит в мистика и остава необяснен от науката. Но той не е единствен. През 60-те години на миналия век у нас има аналогичен случай с българин, който също е бил в кома. Той пък започва да говори на старофренски, без да може да каже и дума на родния си език. През 2014 г. 22-годишен австралиеца също се събужда от кома и единственият език, на който може да говори, е мандарин. Налага се наново да учи английски. След време започва да води предаване на китайски, в което представя австралийската култура.

Нашата цифрова версия

Цифровизацията заема все по-големи територии. Възможно ли е един ден да се събудим в своя дигитална версия? Основателите на Nectome – организация, създадена с изследователска цел, вярват, че това е възможно и работят то да стане реалност. Но за хората, които решат да се подложат на този експеримент, изходът е 100% фатален. Замисълът изглежда като научна фантастика: Nectome иска да запази мозъка на доброволците и в някакъв момент напред в бъдещето, когато това стане възможно, да прехвърли информацията. Чрез специално разработено химично решение мозъкът ще бъде достатъчно добре съхранен, така че спомените да останат непокътнати за дълъг период от време. Ентусиастите от Nectome вярват, че още в рамките на този век ще бъде открит способ, чрез който паметта на хората да се дигитализира, тя ще може да се прехвърля, което ще позволи съзнанието да се възстанови.

Експериментът продължава

Nectome е компания, създадена от възпитаници на Масачузетския технологичен институт, която се е заета с амбициозни изследвания, свързани с развитието на науката за паметта. Проектират и провеждат експерименти, за да открият как физически мозъкът създава спомени. И се търсят методи, които да позволят информацията в паметта да бъде извлечена. Разработват техники за биологично съхранение, за да запазят по-добре физическите следи на паметта. Но независимо колко революционни са научните цели, не е позволено да се убиват хора в името на експеримента. Затова компанията работи с адвокати с експертиза за прилагането в Калифорния на закона, който предлага възможност за прекратяване на живота (End of Life Option Act). Безнадежно болни пациенти може да изберат медицински асистирана смърт, което засега е единственият начин Nectome да опита да съхрани тяхната памет. Всичко това може да изглежда ужасяващо, но компанията вече

The Mystery Called a Coma

In April 2010, a young Croatian girl woke up from a short coma and to everyone's surprise started communicating only in German. It was strange how the girl had completely forgotten her native Croatian. Her neurologist tried to explain it with the fact that she had studied German in high school. This case is shrouded in mystery and remains unexplained by science. But this is not the only case. In 1960s, in Bulgaria, there was a similar case with a man who was also in a coma. He started speaking in Old French without being able to say a word in his native language. In 2014, a 22-year-old Australian also woke up from a coma and the only language he could speak was Mandarin. He had to study English all over again. After a while, he started hosting a program in Chinese in which he presented the Australian culture.

Our Digital Version

Digitalization conquers more and more territories. Is it possible to one day wake up as a digitalized version of ourselves? The founders of Nectome – an organization created for conducting researches – believe that this is possible and are working to make it a reality. But for the people who decide to undergo such an experiment, the outcome will be 100% fatal. The idea sounds like a scientific fiction: Nectome wants to preserve the volunteers' brains, and at some point in the future, to transfer the information. With a specially designed chemical solution, brain can be stored well enough, so that the memories remain intact for a long period of time. The enthusiasts from Nectome believe that within this century, a method will be discovered through which people's memory will be digitalized; it will be possible for it to be transferred, thus allowing consciousness to recover.

The Experiment Continues

Nectome is a company created by graduates of the Massachusetts Institute of Technology, which is working on ambitious researches related to the development of memory science. They design and conduct experiments in order to discover how the brain creates memories physically. And they also look for ways that allow for the information in memory to be retrieved. They develop techniques for biological storage in order to better preserve physical memory traces. But regardless of how revolutionary their scientific goals are, killing people for the sake of experimenting is not allowed. That is why the company is working with lawyers with expertise for the application of an act in California that offers an option to put an end to one's life (End of Life Option Act). Incurable patients may choose medically assisted death, which is now the only way Nectome can try to preserve their memory. All

има листа на чакащите. Рано е да се каже дали усилията на Nectome ще имат успех, защото те разчитат в бъдещ момент да бъде открит начин за дигитализиране на съзнанието. Доброволците се надяват някой ден да се „събудят“ в своя цифрова версия...

В Израел усилено работят за усъвършенстване на 3D принтирането на органи, в това число и на човешки мозък. Науката обаче тепърва ще прави пробиви в изучаването на „софтуера“ на човека. Както по всичко личи, мозъкът, човешката памет и съзнание занаяпред ще са обект на специално внимание от страна на учени и изследователи. (1)

of this may seem terrifying, but the company already has a waiting list. It is too early to say whether Nectome's efforts will be successful, because they are hoping to find a way to digitalize consciousness in the future. Volunteers hope to someday "wake up" in their digital version...

In Israel, scientists are working hard to improve the 3D printing of organs, including the human brain. However, science is yet to make breakthroughs in the study of human "software". As it seems, the brain, human memory and consciousness will continue to be subject of special interest by scientists and researchers. (2)

Трудностите на арт предприемачеството

Конкуренцията на проекти е голяма, за сметка на финансиращите организации

„Фотосинтезис“ обединява галерия, магазин за фотографска техника, печатница и кафене

Photosynthesis combines a gallery for photographic equipment, a print shop and a cafe

Красимир Сърбакотв Krasimir Svrakov

The Hardships of Art Entrepreneurship

The competition for projects is great, unlike the number of funding organizations

Мая Цанева Maya Tsaneva

Кристо вероятно е най-известният български арт предприемач, но не е единственият. Гери Турийска с „Пощенска кутия за приказки“, галерия „Сариев“, Валери Гюров с неговия частен музей „Червеният апартамент“, Жаклин Вагенщайн със „Синелибри“ го следват успешно. Заражда се движение от български арт предприемачи, които развиват продукти и събития, експериментират с вкуса ни за изкуство и не се страхуват да говорят за себе си като предприемачи.

„В България има свободен пазар едва от 30 години и предприемачеството в сферата на изкуството не е успяло да се развие още. Но има опити и добри примери. То не трябва да се изчерпва до хендмейд или магазин-галерия. Ако имаше публика с потребност от култура, изградени навици и готовност да заплаща за културен продукт, добра икономическа среда, облекчения за стартиране на такъв бизнес, подкрепа от институции... Такива условия няма и всеки разчита изцяло на себе си,“ казва Стефка Цанева, програмен координатор

Christo is probably the most prominent Bulgarian art entrepreneur, but he is not the only one. Geri Turiyska with her Mailbox for Fairy Tales, Sariev Gallery, Valeri Gyurov with his private museum – The Red Flat, Jacqueline Wagenstein with CineLibri follow in his footsteps successfully. A movement of Bulgarian art entrepreneurs is being created who develop products and events, experiment with our taste for art and are not afraid to talk about themselves as entrepreneurs.

“In Bulgaria, there has been a free market for just 30 years, and entrepreneurship in art has not managed to develop yet. But people have tried and there are good examples. It should not be limited to a handmade or a gallery shop. If only there were an audience with a need for culture, habits and a willingness to pay for a cultural product, a good economic environment, relieves for starting such a business, support from institutions... There are no such conditions and everyone relies entirely on themselves,” says Stefka Tsaneva, program coordinator in the cultural department of the Goethe-Institut Bulgaria, curator and

„В арт предприемачеството в България щипката идеализъм е задължителна“, смята Жаклин Вагенщайн

“In art entrepreneurship in Bulgaria, a pinch of idealism is a must,” Jacqueline Wagenstein believes

Ненчо Балкански Nencho Balkanski

В културния отгел на Гьоте-институт България, куратор и културен мениджър на свободна практика.

Жаклин Вагенщайн, която е основател на фестивала „Синелибри“, се съгласява с това и разказва историята на проекта. „Исках да маркираме 25-годишнината на издателство „Колибри“ с необичайно, смислено, запомнящо се събитие. А киното е неразделно от нашата реалност. Така се роди идеята за кинофестивал на литературни адаптации. Имахме късмет успехът да ни споходи веднага, толкова възхновяващ, че ни ангажира да прогължим напред, независимо от трудностите, свързани с финансирането. Рагваме се на подкрепа от страна на Столична община и на Министерство на културата, но тя не е достатъчна. Разчитаме и на спонсорство, дарения и т.н. Когато искаш да възпитаваш и развиваш вкус към артхаус киното, не можеш да разчиташ само на приходи от посещаемост...“.

Макар и с малки крачки, и най-традиционните форми на арт предприемачество започват да се развиват устойчиво. Стефка цитира примери за нови и качествени галерии, които не просто „продават“, а подкрепят изкуството, насърчават създаването на нови публики, на нови колекционери. Този пазар преживява възход в международен план. Според данни от доклада „The Art Market 2019,“ на Art Basel и UBS, обемът на световния арт пазар е нараснал с 6% на годишна база през 2018

cultural freelance manager.

Jacqueline Wagenstein, who is the founder of the CineLibri festival, agrees and tells the story of the project. I wanted to mark the 25th anniversary of Colibri Publishers with an unusual, meaningful, and memorable event. And cinema is inseparable part of our activities. This is how the idea of a film festival for literary adaptations was born. We were lucky that our success came immediately, in such an inspiring way that it made us move forward, despite the difficulties related to funding. We enjoy the support of Sofia Municipality and the Ministry of Culture, but it is not enough. We also rely on sponsorship, donations, etc. When you want to nurture and develop a taste for arthouse cinema, you can't rely on attendance revenue...”

Even with small steps, the most traditional forms of art entrepreneurship can start developing steadily. Stefka gives examples of new and quality galleries that not only “sell”, but support art, encourage the creation of new audiences, and new collectors. This market is experiencing an international upswing. According to Art Basel and UBS The Art Market Report 2019, the global art market has grown by 6% on an annual basis in 2018, with sales of USD 67.4 billion. According to experts, small galleries are faced with the same issues of remaining sustainable as original investors – they often do not receive back their investment in young authors, and the marketing costs for various activities, even online, are high.

г. и продажбите са на стойност 67,4 млрд. долара. Според експертите малките галерии изпитват същите проблеми, за да останат устойчиви, както първоначалните инвеститори – често не възвръщат инвестицията си в млади автори, а и разходите за маркетинг, за различни дейности, вече и в онлайн среда, са високи.

„За да бъде един арт проект устойчив, трябва да си изгради солидарна и вярна публика, готова да плати за съдържанието, което ѝ се предлага. Като единствен възможен път ми се струва диверсифицирането на съдържанието и комбинирането на по-доходоносни и по-недоходоносни дейности.

„Фотосинтезис“ имат галерия. Тя е част от едно цяло с магазин за фотографска техника, печатница и кафене. Всички те се допълват“, казва Стефка. Тя допълва и с примера на галеристката Веселина Сариева, която организира и арт събития, издава каталози и книги. Всички тези дейности имат стойност и за средата. „Галерия „Сариев“ беше на най-престижните панаири в Европа, което е невероятно постижение“.

Продължаваме разговора си за маркетингането на изкуството. Стефка, която е част от Гьоте-институтът, споделя, че институтът е излязъл от класическия имидж на „институция“ чрез нови партньорства и с подкрепа на независими проекти, като е привлякъл нови и млади публики.

Жаклин казва, че публиката на „Синелибри“ е „интелигентна и жадна за качествени форми на развлечение“. Структурата на маркетинга включва различни форми на реклама и ПР, споделянето и работа в социалните медии. „Необходими са последователни, стратегически усилия за облекчаване на частната инициатива в тази област. Въз основа на какви критерии да се определя абсолютната и относителната значимост на културно събитие в дългосрочен план? Кой има експертизата и моралното право да определя тези критерии? И на тази база да се прецени какъв да е процентът на държавно финансиране, което предприемачът заслужава“, пояснява тя.

Стефка назовава най-сериозния проблем - културата в България се случва изцяло на проектна база, за събитие или проект за до една година срок. Така животът на опитите в сферата на арт предприемачеството се скъсява принудително. Конкуренцията е голяма, за сметка на финансиращите организации, спонсори и публики, но има много възможности за партньорство. „В такава малка и ограничена откъм ресурси сцена сътрудничеството е по-доброто решение“, казва Стефка.

Жаклин слага точка на разговора с усмивка: „В арт предприемачеството в България щипката идеализъм е задължителна. Да управляваш арт проект не е по-лесно, отколкото да управляваш груз бизнес. Но е по-приятно. Всяка дейност, в която влагаш ум и сърце, е обречена на успех, рано или късно“. (1)

„За да бъде един арт проект устойчив, трябва да си изгради солидарна и вярна публика, готова да плати за съдържанието, което ѝ се предлага“, казва Стефка Цанева

“In order for an art project to be sustainable, it has to build an understanding and a loyal audience that is ready to pay for the content that is offered to it,” Stefka Tsaneva says

Красимир Свракоб © Krasimir Svrakov

“In order for an art project to be sustainable, it has to build an understanding and a loyal audience that is ready to pay for the content that is offered to it.” The only possible way for me is to diversify the content and combine more profitable and less profitable activities. Photosynthesis has a gallery. It is part of a whole establishment together with a shop for photographic equipment, a print shop and a cafe. They all complement each other,” Stefka says. She also gives as an example the gallery owner Veselina Sarieva, who also organizes art events, publishes catalogues and books. All of these activities are important for the environment, too. “The Sariev Gallery was one of the most prestigious fairs in Europe, which is an incredible achievement.”

We continue our conversation about art marketing. Stefka, who is part of the Goethe-Institut, says that the Institute has emerged from the classic image of an “institution” through new partnerships and with support for independent projects, attracting new and young audiences.

Jacqueline says that the audience of CineLibri is “intelligent and thirsty for quality forms of entertainment.” The marketing structure includes various forms of advertising and PR, sharing and work in social media. “Consistent, strategic efforts are needed to relief the private initiative in this area. What criteria should determine the absolute and relative importance of a long-term cultural event? Who has the expertise and the moral right to determine these criteria? And, on that basis, to evaluate what percentage of state funding the entrepreneur deserves,” she explains.

Stefka names the most serious problem – the culture in Bulgaria happens entirely on a project basis, for an event or project for up to one year. Thus, the life of attempts at art entrepreneurship is shortened forcibly. Competition is high, unlike the number of funding organizations, sponsors and audiences, but there are many opportunities for partnerships. In such a small and resource-limited stage, co-operation is a better solution,” Stefka says.

Jacqueline puts an end to the conversation with a smile: “In art entrepreneurship in Bulgaria, a pinch of idealism is a must. Managing an art project is no easier than managing another business. But it’s more pleasant. Any activity in which you put your mind and heart is doomed for success, sooner or later.” (2)

The **MAYOR** .eu

The European Portal for Cities and Citizens

Тройна роза въображение

Изобразителното изкуство идва в живота на всеки по различно време и по свой начин. Ако не е влязло през парадния вход на детството, може да се появи и доста по-късно, стига да не сте здраво залостили вратите си за него. Представяме личната история на трима магистри, развили забележими умения в работата с метала, дървото и глината.

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Красимир Свраков Krasimir Svrakov

Никога не е късно
за изкуство:
гледната точка на
трима магистри
от Националната
художествена академия

За Тео Хвърчилков бижутата са разкош, но и провокация, а може да са и лична позиция по важен за обществото въпрос

For Teo Hvarchilkov jewellery is a luxury, but also a provocation; it may also reflect a personal position on an important social issue

Счетоводителят бижутер The Accountant Jeweller

Тео Хвърчилков е необикновен счетоводител. Работи от 17-годишен. Животът му поднася изненади и той ги приема. Когато се премества от Варна в София, две години е графичен дизайнер в голяма печатница. После живее в Брюксел и когато се завръща, започва работа в държавната администрация. Съдбата го отвежда в дирекция „Учение през целия живот“ към МОН, тогава окончателно счупва рамката на „квadratното мислене“ и досега не спира да учи. Преди две години гледа тв репортаж за финансист от Уолстрийт, който загърбва успешната си кариера и започва да прави бижута от бяло злато и диаманти. Тази история го вдъхновява да експериментира с изработването на накити, а после записва магистратура по художествена обработка на метала. Страст – това е неговият подтик към изкуството. Обича работата си във финансовия отдел на Изпълнителната агенция ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ и ето как вижда хоризонта напред: „Да счетоводявам и да правя бижута“.

Teo Hvarchilkov is an extraordinary accountant. He has been working since he was 17 years old. Life offered him surprises and he embraced them. When he moved from Varna to Sofia, for two years, he worked as a graphic designer in a big printing house. Then, he lived in Brussels, and when he came back, he started working in the state administration. Fate took him to the Lifelong Learning Directorate at the Ministry of Education and Science, and this is when he broke the shackles of the “thinking inside the box”, and until now, he has never stopped learning. Two years ago, he was watching a TV report for a Wall Street financier who left behind his successful career and started making jewellery from white gold and diamonds. This story inspired him to experiment with jewellery making, and so, he enrolled in a master's degree in Art Processing of Metal. Passion – this is impetus for art. He loves his work in the finance department of the Implementation Agency for Operational Programme “Science and Education for Intelligent Growth”, and this is how he sees his horizon ahead: “Accounting and making jewellery.”

It is never too late for art: The perspective of three masters from the National Academy of Arts

Triple Dose of Imagination

Art comes in the life of each person at a different time and in its own way. If it has not entered through the front door of childhood, it may come much later, as long as you have not locked your doors tightly. We present the personal stories of three masters who have developed remarkable skills in their work with metal, wood and clay.

Дърворезбар и лютниер The Woodcarver and Luthier

Мечта на Александър Василев е някой ден да му поръчат да изработи щрайховата секция на цял оркестър. И това ще е логична стъпка след „Музикални пластики“ - дипломната му работа като магистър, с която спечели двумесечна творческа специализация в Cité Internationale des arts в Париж. В гимназията учил компютърна графика, но решил да добави към уменията си нещо ново и записал „Резба“ в НХА: „Дървото е материал с много пластични качества и успях да се науча да работя с него така, че то да не изглежда дървено. Майсторска е само онази изработка, която издържа проверката на времето“.

От няколко години е привлечен от лютниерството, затова изучил добре различните материали и техните свойства. Точно преди дипломирането го осенила идеята да направи свирещи скулптури. Използвал четири вида дърво – лиственица, явор, ясен, бял бор. Надява се да продаде двете музикални пластики, за да финансира направата на други.

Alexander Vasilev's dream is to receive an order for the design of the string section of an entire orchestra. And this would be the logical step after Musical Plastics – his master's thesis, with which he won a two-month creative specialisation at Cité Internationale des arts in Paris. In high school, he studied computer graphics, but decided to add something new to his skills and enrolled in the carving course at the National Academy of Arts. "Wood is a material with many plastic qualities and I managed to learn to work with it in a way that it does not look wooden. A masterpiece is such a work that can stand the test of time."

For several years, he has been interested in lutherie and for this reason he studied well the different materials and their properties. Just before graduating, he had the idea of making sculptures playing instruments. He used four types of wood – larch, maple, ash, and white pine. He hopes to sell the two musical plastics in order to fund the making of others.

„Музикалните пластики“ на Александър Василев имат завидни акустични качества и на тях може да се свири

The Musical Plastics of Alexander Vasilev have enviable acoustic qualities and one can play on them

Красимир Иванов завърши с пълно отличие и НХА го награди с двумесечна творческа специализация в Cité Internationale des arts в Париж

Krassimir Ivanoff graduated with full honours and the National Academy of Art awarded him a two-month creative specialization at the Cité Internationale des arts in Paris

Режисьорът керамик The Film Director and Ceramist

Красимир Иванов е бакалавър, а вече и магистър по керамика. Той обаче е човек от средите на киното. Завършил е кинорежисура във Флоренция и е верен на седмото изкуство. В многото му „роли“ ще открием, че е бил асистент на именити режисьори като Мартин Скорсезе и Мел Гибсън. На 44 решава като отдушник от рутината да навлезе в дебрите на друго изкуство, с което не е имал досег. Докато следва второто си висше образование, не е прекъсвал работа в киното и е намирал време за всичко. Казва, че за да научиш един занаят, трябва да се смириш, да му се поклониш и да отгадеш нужния респект на всички, които те учат. Дипломната му арт инсталация от керамични съдове „Ренесансовият град“ просто е част от шоуто, което продължава. Вече е направил наградни пластики за не един конкурс и фестивал, но керамиката ще е по-скоро хоби. (1)

Krassimir Ivanoff is a bachelor and master in Ceramics. He, however, is a person who comes from the film circles. He graduated in film directing in Florence and is faithful to the seventh art. Among his many “roles”, we can point out being assistant to famous directors, such as Martin Scorsese and Mel Gibson. At the age of 44, he decided to enter the depths of another art, with which he has never been in contact before in order to run away from the routine. While he was studying for his second higher education degree, he never stopped working for the film industry and managed to find time for everything. He says that to learn a craft, you have to be humble, to bow down to it and to show the necessary respect to all who teach you. His thesis work – an art installation from ceramic tableware, called *The Renaissance City*, is just part of the show that goes on. He has already made sculptural awards for many competitions and festivals, but ceramics remains more like a hobby. (1)

Очила Диляна Попова - Мукла Магда, очила Асен Блатечки - Мукла Мюлон

София

ул. "Леге" №1
Paradise Center (ниво +1)
Serdika Center (ниво -1)
Sofia Ring Mall (ниво 2)

тел.: 0884 20 10 31
тел.: 0884 20 11 71
тел.: 0884 20 06 83
тел.: 0884 20 06 82

VISION CENTER

Нови заглавия от **Сиела**

New titles by Ciela

„Югославия: Мир, война и разпадане“

Автор: Ноам Чомски

Ноам Чомски е един от най-големите критици на американската външна политика, а Балканите и бурната история на бивша Югославия са сред най-важните теми в неговите политически съчинения. Чомски яростно осъжда бомбардировките на НАТО над Югославия по време на войната в Косово. Без да защитава авторитарния режим на Милошевич, той все пак заявява, че е имало начин войната да се избегне и че с нея на практика не е постигнато нищо друго, освен да се затвърдят антиевропейските и антидемократични сили в бивша Югославия.

Yugoslavia: Peace, War, and Dissolution

Author: Noam Chomsky

Noam Chomsky is one of the greatest critics of the US foreign policy, while the Balkans and the turbulent history of former Yugoslavia are among the most important topics in his political writings. Chomsky strongly condemns the NATO bombing of Yugoslavia during the Kosovo war. Without defending Milošević's authoritarian regime, he nevertheless states that there was a way to avoid the war and that it practically achieved nothing but strengthen the anti-European and anti-democratic forces in former Yugoslavia.

„Добър вечер, гами и господа!“

Автор: Асен Агов

Едноновременно публицистика, мемоар и историческа хроника, дебютната книга на депутата в Народното събрание от 1994 до 2013 г. и журналист Асен Агов проследява бягството към свободния свят на българското общество от комунизма до наши дни.

Заглавието на книгата е върхновено от фразата, превърнала се в символ на стремежа за независимост в журналистиката и откъсване от комунистическото минало. Като водещ на „По света и у нас“ Асен Агов избира да се обърне към зрителите за пръв път с „Добър вечер, гами и господа“ вместо с приетото „другари и другарки“.

“Good Evening Ladies and Gentlemen!”

Author: Asen Agov

A journalistic piece, a memoir and a historical chronicle all in one, the debut book of the journalist and Member of the National Assembly from 1994 to 2013, Asen Agov, traces the escape of the Bulgarian society to the free world from the times of communism to the present day.

The title of the book was inspired by the phrase that has become a symbol of the pursuit of independence in journalism and a detachment from the communist past. As a presenter of the “Around the World and in Bulgaria” news program, Asen Agov chose to

turn to the viewers for the first time with “Good evening ladies and gentlemen”, instead of the well-accepted “comrades”.

„Произход на видовете“

Автор: Сабина Радева

Подходяща за деца над 5 години, както и за техните родители, луксозното издание на „Произход на видовете“ с илюстрации на самата Сабина Радева превежда по изключително забавен и красив начин сложната научна материя на теорията на еволюцията на разбираем и достъпен език.

Критиците определят книгата като „врата към чудесата на науката“.

“Origin of Species”

Author: Sabina Radeva

Suitable for children over 5 years of age, as well as for their parents, the deluxe edition of “Origin of Species” with illustrations by Sabina Radeva herself translates in a very entertaining and beautiful way the complex scientific matter of the theory of evolution into a comprehensible and accessible language.

Critics described the book as a “gateway to the wonders of science.”

HUVEPHARMA®

We add performance to your business

- ◊ Technical grade products
- ◊ Coccidiostats
- ◊ Feed additives
- ◊ Finished pharmaceutical goods
- ◊ Active pharmaceutical ingredients (APIs)

Huvepharma EOOD
3^a Nikolay Haytov Str
1113 Sofia, Bulgaria
P +359 2 862 5331
F +359 2 862 5334

Huvepharma N.V.
Uitbreidingstraat 80
2600 Antwerp, Belgium
P +32 3 288 1849
F +32 3 289 7845

Линията, която Води напред

*The Line That
Leads Forward*

Художничката Татяна Харизанова
опитва да стигне до благото
спокойствие на изкуството,
доведено до синтез

*The artist Tatyana Harizanova is
trying to get to the gentle tranquillity
of art, brought to synthesis*

Силата на художника е в неговата свобода.
Ако пазарът го пречупи, това ще убие твор-
ческият му заряд, смята Татяна Харизанова

*The power of the artist is in their freedom. If the
market breaks them, this will kill their creative
charge, Tatyana Harizanova believes*

Татяна Явашева | Tatyana Yavasheva

Картината е като човек и трябва да можеш дълго да живееш с нея, когато тя влезе в твоя дом или офис, уверява Татяна Харизанова. Емоции, страст и огън са нейният двигател в живописта. Тя търси своето Аз чрез картините, които рисува. Изобразява своя вътрешен свят, гледан през нейните външни очи. Така се раждат „Точно преди да заспя“, „Те“, „Многого Аз“, „Закуска в леглото“, „Свързаност“.

Заглавията

поетично дорисуват разказа, който тече на платното. Чрез картините показва състояния, но и запълва лични празноти. Липсва ѝ прегръдка, появява се „Прегърни ме“, две години не може да стигне до морето и сега „Лодки“ се полюшват върху платната ѝ. Рисува места, на които не е била, за да отиде там, и неща, които иска да ѝ се случат.

Смяна на тоналността

последва след абстрактните внушения „Освободи цвета“. Изложбата „В кръга на линията“ в столичната галерия „Сан Стефано“ показва групи нейни настроения. Това, което обединява платната в този цикъл, създаден в продължение на година, е чистата линия и синтезът, при който хората и чувствата са превърнати в символи и знаци. Повечето от картините са само в два, рядко в три или повече цвята.

The painting is like a person, and you have to be able to live with it for a long time when it enters your home or office, Tatyana Harizanova assures. Emotions, passion and fire are her drive for painting. She is searching for her own self through the paintings she creates. She portrays her own inner world, viewed through her outer eyes. That is how „Just Before I Fall Asleep“, „They“, „The Many I“, „Breakfast in Bed“, „Connectivity“ pieces were born.

„Многого говор е объркващ, затова опитвам да стигна до онази простота, която излъчва благо спокойствие“, обяснява художничката.

Изкуството

зарежда и захранва. И нека хората да влизат в галериите, за да се въздъхнат от начина, по който някой груг вижда света. Без срещи с изкуството, ще се редуват ден и нощ, човекът ще стои долу в ниското и няма да се осмели да се изкатери до своето духовно величие, казва Татяна Харизанова.

Линията, цветът, емоцията, цикличността и промяната ще продължат да водят художничката напред към непознатата Татяна Харизанова. (V)

The titles

poetically finalise the story that is portrayed on the canvas. Through the paintings, she shows states, but also fills in personal gaps. She misses a hug, "Hug Me" appears, for two years she could not go to the sea, and now "Boats" are floating on her canvases. She paints places where she has not been, so that she can go there, and things she wants to happen to her.

A change of tonality

followed after the abstract insinuations "Free the Flowers". The "In the Circle of the Line" exhibition in the San Stefano Gallery in Sofia showed her other moods. The thing that unites the canvases in this cycle, created over a year, is the clear line and the synthesis in which people and feelings are turned into symbols and signs. Most of the paintings have only two, rarely three or more colours. "The many words are confusing, that is why I try to achieve simplicity that emanates calm tranquillity", the artist explains.

Art

charges and gives power. And let people enter galleries in order to be inspired by the way someone else sees the world. Without encounters with art, days and nights will go by, but the person will remain down, in the low grounds, and will not dare to climb to their spiritual greatness, Tatyana Harizanova says.

The line, the colour, the emotion, the cyclic recurrence and the change will continue to lead the painter forward to the unknown Tatyana Harizanova. (B)

*Насладете се
на лукс и комфорт в
Este Restaurant*

СПИСАНИЕ ИКОНОМИКА ИДВА ЛЕСНО ДО ВАС

Специално предложение от

ДОБИ ПРЕС

• e-mail: ABONAMENT@DOBIPRESS.BG

• тел. 02/963-30-81

СУПЕР ЖИЛИЩЕН КРЕДИТ

СЕГА ИМАШ СИЛАТА
ДА ФИКСИРАШ ЛИХВАТА
ЗА 30 ГОДИНИ

ЗА ПЪРВИ ПЪТ
В БЪЛГАРИЯ

Заяви на postbank.bg

Postbank

Предложението е валидно при подаване на искане за нов жилищен кредит от Пощенска банка, в евро, при избран от клиента срок: за 10, 15, 20, 25 или 30 години и в случай че отговаряш на допълнителните изисквания на банката. Пълна информация можеш да намериш на: www.postbank.bg. За да получиш твоята индивидуална оферта, посети удобен за теб офис на банката. Кредитор е "Юробанк България" АД.

Инфраструктурно строителство
Промишлено строителство
Бензиностанции и газстанции
Обществени и административни сгради
Жилищно строителство
Хотелски комплекси

